

#16

RURAL DEVELOPMENT

kırsal kalkınma

NİSAN-MAYIS-HAZİRAN
APRIL-MAY-JUNE
2019

KIRSAL KALKINMADA YENİ YAKLAŞIM: LEADER A NEW APPROACH IN RURAL DEVELOPMENT: LEADER

HABER

Kırsal yatırımlar için 250 milyon avro (1,5 milyar TL) hibe verilecek

NEWS

250 million euro (1.5 billion TL) grant to be provided for rural investments
P.06

GEZİ

Bir kadim kent: Diyarbakır

JOURNEY

An ancient city: Diyarbakır
P.58

TEMA

Yeni destekler zanaatkarlığı yaşıyor

THEME

New support sustains craftsmanship
P.73

NİSAN-MAYIS-HAZİRAN 2019 | APRIL-MAY-JUNE 2019

3 Aylık Süreli Yayın | Quarterly Journal

ISSN: 2149-472X

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanlığı adına imtiyaz sahibi
Publisher on behalf of Agriculture and Rural Development Support Institution Presidency
HAKAN KALENDER

Yayın Kurulu Başkanı | Head of the Editorial Board & Genel Yayın Yönetmeni | Chief Editor
ALİ KILIÇ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Managing Editor
ALİ KILIÇ

Yayın Koordinatörleri | Editorial Coordinators
CEREN ALTINEL-RÜYAM DEMİRKIRAN

Görsel Yönetmen | Art Director
EBRU İNAL

Katkıda Bulunanlar | Contributors
**YUSUF ÇELİK-ZEHRA ÇİDAM-MUHAMMET FATİH ÇOLAK-SEREN HAYDAROĞLU
GENER ATA KÖLANLI-ERGUN KEMAL YENİDÜNYA**

Çeviri | Translation
LİNAS TERCÜME

Yönetim Yeri | Place of Management
Turan Güneş Bulvarı No.68 Yıldız Çankaya/Ankara

İletişim | Contact
Tel : +90 312 409 14 00
Web : www.tkd.gov.tr
Mail : basin@tkd.gov.tr

Dergide yer alan yazıların sorumluluğu yazarlara aittir. Makul alıntılar dışında
iktibas yapılamaz.

The contents of this publication are the sole responsibility of the authors. Copying
is not allowed except for reasonable citations.

HOSS

Yapım | Production
Via Green, Mustafa Kemal Mah. 2079. Sok. No: A/44
Eskişehir Yolu, Çankaya/ANKARA
Tel : +90 312 417 14 15-417 14 20
Faks : +90 312 417 14 94
www.hossajans.com.tr

Baskı | Print
Özel Ofset Basım Yay. Mat. Tic. San. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sanayi Sitesi 1514 Sokak No.6 İvedik - Yenimahalle / Ankara
Tel : +90 312 395 06 08
Baskı Tarihi | Print Date
23.03.2019

SUNUŞ

Kırsal Kalkınma Dergisinin Değerli Okurları, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu üzerinden IPARD II Programı kapsamında kırsal kalkınmayı desteklemeye devam ediyoruz. 16 Şubat 2019 tarihinde çıktığımız 5. Başvuru Çağrı İlanı kapsamında 250 milyon avro hibe desteği ile ülkemize tarım, hayvancılık ve gıda sektöründe yeni işletmeler kazandırmaya, kırsalda yatırımları ve istihdamı artırmaya devam edeceğiz.

Avrupa Birliği tarafından sağlanan IPARD fonları ile tarım ve hayvancılık işletmelerimizin modernize edilmesi, rekabetçiliğinin ve sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi için çalışmalarımız yoğun şekilde devam ederken, diğer taraftan da kırsalda birlikte hareket etmek ve iş birliğini artırmak için yeni desteklerimizi de başlatıyoruz.

Tarih boyunca yardımlaşmanın ve iş birliğinin en güzel örneklerini sergilemiş milletimiz, sorunları elbirliği ile çözme anlayışını da kültür mirasımızın önemli bir parçası haline getirmiştir. Bunu da imece anlayışıyla en güzel şekilde göstermiştir. Bu yıl hayata geçireceğimiz ve derginin kapak konusu olan LEADER yaklaşımı da bunun kırsal kalkınmadaki bir devamı olacaktır.

Kırsalda yaşayan insanların kamu kurumlarımızla bir araya gelerek sorunlarına birlikte çözüm aramalarına fırsat verecek LEADER tedbiri, IPARD kapsamında önem verdiğimiz yeni konular arasındadır. LEADER, tarım, turizm, kültürel miras, hizmet sektörü ve sosyal konular gibi kırsal yaşamın bütün bileşenlerini birbirine entegre ederek, yerel ekonomiyi kalkındırmayı, katılımcı bir anlayışla kırsalda iş imkânlarını artırmayı amaçlamaktadır. AB'ye aday ülkeler arasında ilk kez Türkiye'de akredite olan ve 2019 yılında uygulamaya geçecek LEADER tedbirinin hayırlı olmasını diliyorum.

Yardımlaşmanın, birliğin ve hoşgörünün en önemli simgelerinden biri de ortak değerlerimiz olan dini ve milli bayramlarımızdır. Bu vesile ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı ve bu yıl 100. yıl dönümünü kutlayacağımız 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı en içten dileklerle kutluyor, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere vatanımız için mücadele eden tüm kahramanları rahmetle yâd ediyorum. Ayrıca, Ramazan ayının tüm insanlık için hayırlara vesile olması temennisiyle, Ramazan Bayramınızı tebrik ediyorum.

BAKAN / MINISTER

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ

INTRODUCTION

Esteemed Readers of the Rural Development Journal, We continue to support rural development via the Agriculture and Rural Development Support Institution within the scope of the IPARD II Programme. We will continue to encourage new businesses in agriculture, livestock and food industry in Turkey, and boost rural investments and employment through the EUR 250 million of grant support within the scope of the 5th Call for Application we issued on February 16, 2019.

While maintaining our intensive efforts on modernizing agriculture and livestock holdings and strengthening competition and sustainability through the help of IPARD funds extended by the European Union, we also initiate new supports on acting together and improving cooperation in rural areas. Throughout history, our nation has demonstrated the best examples in mutual assistance and cooperation, and made this understanding of resolving issues together a significant part of its culture. This is best shown in our nation's collective work approach. We will see it continued in rural development with the LEADER approach that we will implement this year, which is also the cover story of this edition. The LEADER measure, which will enable people living in rural areas to get together with public institutions and find solutions to their issues, is among the new topics that we attach importance to under IPARD. The aim of the LEADER measure is to integrate all components of rural life, such as agriculture, tourism, cultural heritage, service sector and social issues, and thereby develop the local economy and increase employment opportunities in rural areas with a participatory approach. May the LEADER measure, first accredited in Turkey among EU candidate states and will be implemented in 2019, be beneficial for all of us! One of the most significant indicators of mutual assistance, union and tolerance is our religious and national holidays, which are our common values. To this end, I would like to wholeheartedly celebrate April 23 National Sovereignty and Children's Day, and May 19 Commemoration of Atatürk, Youth and Sports Day, 100th anniversary of which we will celebrate this year. I commemorate with gratitude Gazi Mustafa Kemal Atatürk and his brothers in arms as well as all our heroes who fought for our country. Also, I wish you a pleasant month of Ramadan. May it be a peaceful period for all humanity.

BAŞKANIN MESAJI

Değerli Okurlar,
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu olarak IPARD Programı çerçevesinde rekabetçi ve sürdürülebilir tarımsal işletmelerin oluşması, kırsalın ve dolayısıyla ülkemizin kalkınması ve gelişmesi için çalışmaktayız. Kullandığımız IPARD fonları sayesinde ülkemiz kırsalındaki gelişime ve kalkınmaya sağladığımız katkılar ve bunların sonuçlarını görmenin mutluluğunu yaşamaktayız.

Kurumumuz IPARD Programı'nı 2011 yılından bu yana başarıyla uygulamaktadır. Programda yer alan tedbirlerden birisi de dergimizin bu sayısında kapak konusu olan LEADER yaklaşımıdır. LEADER tedbirine ilişkin akreditasyon hazırlık çalışmaları başarıyla tamamlanmış olup, 19.02.2019 tarihli AB Komisyonu mektubu ile uygulamaya ilişkin yetki devri resmi olarak ülkemize verilmiştir. LEADER yaklaşımı, kırsal kalkınmanın yerelde yaşayan topluluklar aracılığıyla gerçekleştirilmesi için oluşturulmuş yenilikçi bir yöntemdir. Bu yöntem ile kalkınma anlayışının kırsalın her alanına ulaşması ve yerel aktörlerin yerel kalkınma programlarına katılımını artırmayı amaçlamaktadır. LEADER yaklaşımı tedbirinin faydalanıcıları, buldukları yöre için bir Yerel Kalkınma Stratejisi hazırlayacak olan ve dernek statüsünde kurulan Yerel Eylem Gruplarıdır. Stratejisi uygun bulunan bu dernekler TKDK tarafından desteklenecek olup, büyüklüklerine göre uygulama dönemi boyunca yıllık 100 bin avro ile 140 bin avro arasında bir bütçe tahsis edilecektir. Yerel statüdeki bu derneklerin; idari giderlerinden tanıtım faaliyetlerine, ofis ekipmanı temininden hazırlayacakları küçük kırsal kalkınma projelerine kadar birçok konudaki cari harcamaları IPARD kapsamında %100 hibe oranında desteklenecektir. Birlikte hareket ederek kalkınmayı, yardımlaşarak kırsalda gelişmeyi ve büyümeyi özünde barındıran LEADER yaklaşımı ülkemize önemli katkılar sağlayacaktır. Son olarak, ülkemiz tarihinin dönüm noktalarından olan 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızı kutluyor, başta Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ü, silah arkadaşlarını, aziz şehit ve gazilerimizi, minnet ve şükranla anıyorum. Ayrıca, birlik ve beraberliğimizin daha da perçinleneceği, manevi duygularımızın en üst seviyede yaşanacağı Ramazan ayı ve Ramazan Bayramı'nı tebrik ediyor, birlik ve beraberliğimizi güçlendirmesini temenni ediyorum.

BAŞKAN / PRESIDENT

Hakan KALENDER

FOREWORD BY THE PRESIDENT

Esteemed Readers,

At the Agriculture and Rural Development Support Institution, we work towards establishing competitive and sustainable agricultural businesses, and for the development and improvement of the rural areas and, by extension, of Turkey, within the scope of the IPARD Programme. We are overjoyed to see the contributions provided to the development and improvement in the rural parts of Turkey through the IPARD funds we extended, as well as the outcome thereof. Our Institution has been successfully implementing IPARD Programme since 2011. One of the measures in the Programme is the LEADER approach, the cover story on this edition of our journal. Preparations for accreditation in terms of the LEADER measure have been successfully completed, and the authority regarding the implementation was officially delegated to Turkey upon the European Commission letter of February 19, 2019. The LEADER approach is an innovative method established to achieve rural development over the communities living there locally. This method aims to disseminate rural development approach to each and every corner of the rural area, and to increase participation of local actors to local development programmes. Beneficiaries of the LEADER approach measure are the Local Action Groups that will prepare Local Development Strategies for the region and are established as an association. These associations with appropriate strategies will be supported by ARDSI. Depending on their size, an annual budget of EUR 100,000 - 140,000 will be allocated for the duration of implementation period. The current expenditures of these local associations such as administrative expenses, costs of promotional activities, office equipment and small rural development projects they will prepare, will be covered by a %100 grant under the IPARD Programme. The LEADER approach, incorporating development through acting in unison as well as improvement and growth through cooperation, will be highly beneficial for Turkey. Lastly, I would like to celebrate May 19 Commemoration of Atatürk, Youth and Sports Day and April 23 National Sovereignty and Children's Day, both significant turning points in Turkish history. I commemorate, with gratitude, Mustafa Kemal Atatürk, founding father of our Republic, and his brothers in arms, all our august martyrs and veterans. Also, I wish you all a happy month of Ramadan and subsequent Eid where we will stand in unison and solidarity more than ever, and our spirits will be at the top, and hope that Ramadan will strengthen our unity.

ULUSAL KIRSAL AĞ NATIONAL RURAL NETWORK

Kırsalın düşleri ağlarla örülsün...
Rural's Dreams are interlaced with nets...

TKDK

06

KIRSAL YATIRIMLAR İÇİN 250 MİLYON AVRO (1,5 MİLYAR TL) HİBE VERİLECEK
250 million euro (1,5 billion TL) grant to be provided for rural investments

10

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI VE AB BAŞKANI KAYMAKCI'DAN TKDK ZİYARETİ

Deputy Minister of Foreign Affairs and Director for EU Affairs Kaymakçı, visited ARDSI

12

AB ÇEVRE VE HİJYEN STANDARTLARI FARKINDALIK PROJESİ
EU Environmental and Hygiene Standards Awareness project

14

BAKAN PAKDEMİRLİ KIRSAL TURİZM TESİSİNİN TEMEL ATMA TÖRENİNE KATILDI
Minister Pakdemirli participated in the groundbreaking ceremony of the rural tourism facility

GİRİŞİMCİDEN MESAJ VAR
WE GOT A MESSAGE FROM AN ENTREPRENEUR

16

BAKIS
OVERVIEW

20

"DOĞAYA DUYARLI TARIM"
"Nature sensitive agriculture"

YAPRAKLAR YEŞERİRKEN
AS THE LEAVES TURN GREEN

24

KARADENİZ'DE İLKİ BAŞARDI "ÖRNEK PROJE" ÖDÜLÜ ALDI
Breaking new ground in the Black Sea to receive "exemplary project" award

KAPAK
COVER

33

KIRSAL KALKINMADA YENİ YAKLAŞIM:
LEADER
A NEW APPROACH IN RURAL DEVELOPMENT: LEADER

GEZİ
JOURNEY

58

BİR KADİM KENT
An ancient city
DİYARBAKIR

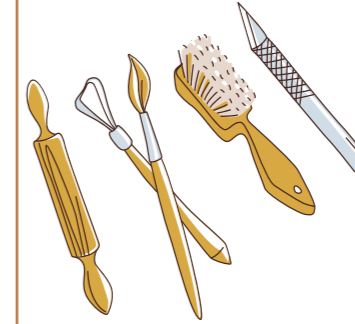
EKRAN
SCREEN

64

KUŞAKLAR BOYU SEVİLEN YILDIZ
A beloved star throughout generations
HÜLYA KOÇYİĞİT

TEMA
THEME

74

"ZANAATKÂRLIĞIN YAŞAMASI İÇİN KAMU VE SİVİL ÖRGÜTLER BİR ARADA OLMALI"
"Public institutions and NGOs should act together for craftsmanship to survive"

78

ZANAATKÂRLIK BİTMEDİ, UNUTULMADI, YAŞIYOR
Craftsmanship is not dead or forgotten, it is alive

82

ÇÖMLEKÇİLİK
ELAZIĞ'DA YENİDEN FİLİZLENİYOR
Pottery sprouts again in Elazığ

KİTAP
BOOK

70

ASİ KIZLARA UYKUDAN
ÖNCE HİKÂYELEER
Good Night Stories For
Rebel Girls

FİLM
MOVIE

71

TEMPLE GRANDIN

WEB
WEB

72

RESİMLİ TÜRKİYE
FLORASI
Illustrated flora of
Turkey

KIRSAL YATIRIMLAR İÇİN 250 MİLYON AVRO (1,5 MİLYAR TL) HİBE VERİLECEK

250 MILLION EURO (1,5 BILLION TL) GRANT TO BE PROVIDED
FOR RURAL INVESTMENTS

Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli, kırsal alanlara yapılacak yatırımlar için, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) üzerinden 250 milyon avro (1,5 milyar TL hibe kullanılacağını açıkladı.

Pakdemirli, TKDK'nın Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Atatürk Kongre Merkezi'nde düzenlediği "IPARD II-5. Başvuru Çağrısı Tanıtım Programı"nda yaptığı konuşmada, TKDK aracılığıyla son 7 yılda toplam 14 bin 500 projeye yaklaşık 4 milyar TL hibe desteği sağlandığını söyledi.

Bu hibeler sayesinde kırsal alanlarda 10 milyar TL tutarında yatırım yapıldığını anımsatan Pakdemirli, şöyle konuştu: "Bu yatırımlarla 60 bin yeni istihdam oluştu. Kırsaldaki üreticimizin ve

Dr Bekir Pakdemirli, Minister of Agriculture and Forestry, expressed that 250 million Euro (1.5 billion TL grant would be provided for investments in rural areas through Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI). In the speech he delivered at "IPARD II- 5th Call for Applications Publicity Event" organized by ARDSI in Adnan Menderes University, Pakdemirli stated that around 4 billion TL grant has been provided through ARDSI for a total of 14 thousand 500 projects in the last 7 years.

Having reminded that 10 billion TL investment was made in rural areas with these grants, Pakdemirli added:

"60 thousand new employment opportunities were created with

girişimcimizin her zaman yanında olduğumuzu bir kez daha güçlü şekilde gösteriyoruz. Bugün, yine tarihi bir gün yaşıyoruz. IPARD II Programı kapsamında 5. başvuru çağrısıyla toplam 250 milyon avro, yani 1,5 milyar TL'lik hibe paketini üreticimize, yatırımcımıza sunuyoruz. Bu hibe paketiyle hayvancılık yatırımlarına 170 milyon avro yani 1 milyar TL, yeni işletme kurulumuna % 40, mevcut işletmelerin modernizasyonuna da % 50 hibe verilecek. 250 milyon avronun 80 milyon avrosu yani yaklaşık 500 milyon TL'sini işleme ve pazarlama yatırımları için kullanacağız. Projelerini hazırlamaları için üreticimize de 3 ay süre veriyoruz."

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu Başkanı Mustafa Savaş, TKDK destekleriyle Aydın'da yapılan yatırımları ziyaret ettiğini ve çok önemli başarı hikayelerinin bulunduğunu vurgulayarak, tarım kenti Aydın'ın bu hibelerden daha fazla pay almasını temenni etti.

Aydın Valisi Yavuz Selim Köşger, Türk tarımının daha iyi noktalara geleceğine inandığını belirterek, "TKDK'nın da bu anlamda yapacağı çalışmalarla daha fazla yatırımı ilimizde hayata geçireceğine inanıyorum." ifadelerini kullandı.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Ticaret ve AB Politikaları Bölüm Başkanı Bartosz Przywara, "IPARD Programı'nın Türkiye'de kırsalda yaşayan vatandaşların yaşamlarını şimdiden iyileştirdiğine inanıyorum. IPARD, finansal yardım konusunda Avrupa Birliği-Türkiye iş birliğinin çok sağlam bir örneğini temsil etmektedir." değerlendirmelerinde bulundu.

these investments. We demonstrate once again that we always stand by our producers and entrepreneurs in rural areas. Today, we are having an historic day again. Under the 5th call for applications of IPARD 2 Programme, we offer 250 million Euro, that is to say 1,5 billion TL, grant to our producers and investors. With these grants, 170 million Euro, i.e, 1 billion TL, will be provided for animal husbandry investments; 40 per cent for new establishments and 50 per cent for modernization of existing enterprises. 80 million of 250 million Euro, which is around 500 million TL, will be used for processing and marketing investments. We give 3 months to our producers to prepare their projects."

Mustafa Savaş, the Grand National Assembly of Turkey - Head of State Economic Enterprises Committee, highlighted that he visited investments made in Aydın with ARDSI support and there were really important success stories and wished Aydın, which is a city of agriculture, received a bigger share of these grants.

Yavuz Selim Köşger, the Governor of Aydın said that he believes the Turkish agriculture will come to a better place and added, "I believe that ARDSI's works will help us carry out more investments in our city."

Bartosz Przywara, European Union Delegation to Turkey - Head of Trade and EU Policies Section, stated: "I think IPARD Programme already improves the lives of people living in rural areas in Turkey. IPARD represents a very sound example for the European Union-Turkey cooperation in terms of financial assistance."

TKDK Başkan Vekili Hakan Kalender de, kırsalda yatırımları hızlandıracak ve Türkiye'ye güç katacak 5. çağrı kapsamında tüm yatırımcıları TKDK'ya davet ederek, çalışmalarında desteğini esirgemeyen ve katılımıyla programı onurlandıran Bakan Pakdemirli'ye teşekkürlerini iletti.

AFYONKARAHİSARLI ÇİFTÇİ, PAKDEMİRLİ'YE KUZU HEDİYE ETTİ

Programda, TKDK hibeleriyle Kahramanmaraş'ta, Yozgat'ta, Ordu'da ve Aydın'da TKDK'dan aldıkları hibelerle yatırım yapan 4 girişimci hikayelerini anlattı. Pakdemirli, yatırımcıları başarılarından ötürü kutladı ve plaket takdim etti. Pakdemirli, daha sonra Afyonkarahisar'da TKDK'dan aldığı hibelerle küçükbaş hayvan tesisi kuran çiftçi Ömer Gani Tek'le video konferans bağlantısı gerçekleştirdi. Afyonkarahisarlı yatırımcı Pakdemirli'ye kuzu hediye etti. Pakdemirli ve protokol üyeleri, TKDK 42 il koordinatörlüğü tarafından desteklenen ürünlerin yer aldığı stantları ziyaret etti.

TKDK GENİŞLETİLMİŞ İL KOORDİNATÖRLERİ TOPLANTISI

Pakdemirli, programın ardından gerçekleştirilen "TKDK Genişletilmiş İl Koordinatörleri Toplantısı"nda, yeni proje başvuru çağrısında daha fazla proje alınması, yatırımcılara kolaylık sağlanması ve ödemelerin etkin yapılması ve TKDK yatırımlarının önemi vurgu yaparak, tüm yatırımcılara ulaşmanın önemli olduğunu kaydetti.

Hakan Kalender, Acting President of ARDSI, invited all investors under the 5th call, which will accelerate the rural investments and strengthen Turkey, to ARDSI and thanked Minister Pakdemirli for his continuous support and honouring the event with his participation.

FARMER FROM AFYONKARAHİSAR PRESENTED A LAMB TO PAKDEMİRLİ AS A GIFT

In the event, 4 entrepreneurs investing in Kahramanmaraş, Yozgat, Ordu and Aydın with ARDSI grants told their stories. Pakdemirli congratulated the investors for their success and gave them plaques. Then, Pakdemirli held a video-conference with Ömer Gani, who established an ovine animal enterprise in Afyonkarahisar with ARDSI grants. The investor from Afyonkarahisar presented Pakdemirli a lamb as a gift. Pakdemirli and protocol members visited the stands exhibiting the products supported by 42 Provincial Coordination Units of ARDSI.

EXTENDED ARDSI PROVINCIAL COORDINATORS MEETING

In the "Extended ARDSI Provincial Coordinators Meeting" that took place after the event, Pakdemirli highlighted the importance of reaching out to all investors by receiving more projects in the new call, facilitating the work of investors, making payments effectively and importance of ARDSI investments.

TKDK'DAN TOBB'A PROJE HAZIRLAMA EĞİTİMİ PROJECT DRAFTING TRAINING FOR TOBB BY ARDSI

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) bünyesindeki oda ve borsa personeline proje hazırlama eğitimi verildi.

TKDK eğitmenleri, TOBB Başkanlığında düzenlenen eğitimde, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA)-Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Aracı (IPARD) Programı ve kurumsal yapılar, desteklenen sektörler, online başvuru sistemi, başvuru paketi hazırlama, teklif alma, iş planı hazırlama, teknik proje hazırlama, sözleşme işlemleri ve ödeme talep paketi oluşturma konularında kursiyerlere bilgiler aktardı ve soruları yanıtladı.

Eğitime, IPARD Programı kapsamındaki 42 ilden oda ve borsa çalışanı katıldı.

Tarım ve Orman Bakanlığı ile TOBB arasında imzalanan "IPARD Proje Hazırlama İş Birliği ve Eğitim Protokolü" kapsamında, TKDK'ya proje sunacak girişimciler, dosyalarını ücretsiz olarak TOBB bünyesindeki oda ve borsalara hazırlatabilecek. Girişimci, projesi onaylanırsa TKDK'dan alacağı hibeyle danışmanlık ücreti ödeyecek. Projesi onaylanmazsa hiçbir ücret ödemeyecek.

The personnel of the chambers and commodity exchanges under the Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey (TOBB) received project drafting training by the Agriculture and Rural Development Institution (ARDSI).

In the training held at the TOBB Directorate, ARDSI trainers provided information to trainees and answered their questions in regard to Pre-Accession Assistance (IPA) and Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development (IPARD) Programme, institutional structures, sectors supported, online application system, application package preparation, collecting offers, business plan drafting, technical project drafting, contract transactions and payment claim package drafting. 42 personnel from chambers and commodities within the scope of the IPARD Programme participated in the training. Under the "Project Drafting, Cooperation and Training Protocol" signed between the Ministry of Agriculture and Forestry and TOBB, the entrepreneurs who submit projects to ARDSI will be able to have their files prepared, for free, by chambers and commodity exchanges affiliated to TOBB. The entrepreneur will pay a consultation fee with the support received from ARDSI if his/her project is approved. No payment will be made if the project is not approved.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI VE AB BAŞKANI KAYMAKCI'DAN TKDK ZİYARETİ

DEPUTY MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS AND
DIRECTOR FOR EU AFFAIRS KAYMAKCI, VISITED ARDSI

TR Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği (AB) Başkanı Faruk Kaymakcı, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Başkan Vekili Hakan Kalender'i ziyaret etti.

Kaymakcı, ziyarette yaptığı açıklamada, Türkiye'nin AB ile üyelik müzakereleri çerçevesinde kurulan TKDK'nın, kırsal alanlarda yaşayan vatandaşların yaşam standartlarının yükseltilmesinde önemli bir misyon üstlendiğini söyledi.

Kırsal alanlarda tarım ve hayvancılık başta olmak üzere, TKDK aracılığıyla hibe fonlarının girişimcilere sunulduğunu belirten Kaymakcı, "Bu hibelerle çok başarılı ve örnek yatırımlar hayata geçirildi. Anadolu'yu gezdiğimizde bu toprağın gençlerinin, kadınlarının ve diğer yatırımcılarının ne güzel çalışmalara imza attığını görüyoruz. Bunları görmek, çok memnuniyet verici." ifadelerini kullandı. Kalender de, TKDK'nın 2011'den beri yatırımcılara çeşitli sektörlerde hibeler kullandığını dile getirdi. 2019'da da 9 sektörü içeren 1,5 milyar TL'lik hibe paketinin açıklandığını hatırlatan Kalender, destekleme kapsamındaki 42 ilde, yeni hibe paketinin etkin kullanımı için tanıtım çalışmaları yapıldığını kaydetti.

EN Deputy Minister of Foreign Affairs and Director for European Union (EU) Affairs, Faruk Kaymakcı, visited Acting President of Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI), Hakan Kalender.

During his visit, Kaymakcı stated that ARDSI, which was established in the framework of Turkey-EU membership negotiations, took on an important mission in improving the living standards of rural citizens.

Expressing that grant funds are provided to rural entrepreneurs through ARDSI, mainly for agriculture and livestock production, Kaymakcı added "Very successful and model investments have been realized with these grants. When we tour Anatolia, we see how beautiful ventures young people, women and other investors of these lands have initiated. It is very much pleasing to see these.". Kalender stated that ARDSI has been providing grants to investors since 2011 in various sectors. Reminding that in 2019 a 1.5 billion TL grant package covering 9 sectors was announced, Kalender added publicity activities were ongoing in 42 provinces under support, for efficient use of the new grant package.

1. ULUSLARARASI KAMU İÇ DENETİM KONFERANSI

1ST INTERNATIONAL PUBLIC INTERNAL AUDIT CONFERENCE

TR Ankara'da düzenlenen 1. Uluslararası Kamu İç Denetim Konferansı'nda TKDK standı açıldı. İç Denetim Koordinasyon Kurulu (İDKK), Kamu İç Denetçileri Derneği (KİDDER) ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ) tarafından Orman Genel Müdürlüğünde gerçekleştirilen konferansta, iç denetim merkezi uyumlaştırma fonksiyonunun dün, bugün ve yarın, kamu sektörü iç denetim anketi sonuçları, iç ve dış denetimin kamu yönetiminde oluşturacağı katma değer, denetimlerde teknoloji kullanımı, denetim ve risk yönetimi başlıklarında sunumlar yapıldı.

AVRUPA KOMİSYONU İÇ DENETİM GENEL MÜDÜRÜ KRAFF TKDK STANDINDA

Avrupa Komisyonu İç Denetim Genel Müdürü Manfred Kraff, konferansın ardından fuaye alanında açılan TKDK standını ziyaret ederek TKDK İç Denetim Koordinatörü Yavuz Semih Yılmaz'dan Kurumun çalışmalarına ilişkin bilgi aldı. Kraff, TKDK kurumsal yayınlarını ve IPARD desteği alan yatırımcılara ait yerel ürünleri de inceledi.

Konferansa, Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Faruk Kaymakcı, İDDK Başkanı İlhan Hatipoğlu, ASBÜ Rektörü Prof. Dr. Mehmet Barca, KİDDER Başkanı Bahadır Topal, Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE) Başkanı İbrahim Murat Çağlar, TKDK İç Denetim Koordinatörlüğü denetçileri ve Türkiye'nin çeşitli kentlerinden denetçiler katıldı.

EN The ARDSI stand was opened in the 1st International Public Internal Audit Conference held in Ankara.

In the conference held at the General Directorate of Forestry by the Internal Audit Coordination Board (İDKK), the Public Internal Auditors Association (KİDDER) and the Ankara University of Social Sciences (ASBÜ), presentations on the internal audit center harmonization function's yesterday, today and tomorrow, the results of the public internal audit sector survey, the added value of internal and external audit in public administration, use of technology in audits, audits and risk management were made.

DIRECTOR GENERAL FOR INTERNAL AUDIT OF THE EUROPEAN COMMISSION VISITED ARDSI STAND

After the conference, Manfred Kraff, Director General for Internal Audit of the European Commission, visited the ARDSI stand in the foyer area and received information from the Internal Audit Coordinator, Yavuz Semih Yılmaz, about the work of the Institution. Kraff also reviewed the ARDSI's corporate publications and local products of IPARD supported investors.

Deputy Minister of Foreign Affairs and the Director for EU Affairs Faruk Kaymakcı, İDDK President İlhan Hatipoğlu, ASBÜ Rector Prof. Dr. Mehmet Barca, KİDDER President Bahadır Topal, The Institute of Internal Auditors - Turkey (TIDE) President İbrahim Murat Çağlar, auditors from ARDSI Internal Audit Coordination and auditors from various cities of Turkey participated the conference.

AB ÇEVRE VE HİJYEN STANDARTLARI FARKINDALIK PROJESİ EU ENVIRONMENTAL AND HYGIENE STANDARDS AWARENESS PROJECT

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından "Çiftçilerin ve Gıda İşleyicilerinin IPARD Destekleri, AB Çevre ve Hijyen Standartları Konusunda Farkındalıklarının Artırılmasına Yönelik Teknik Destek Projesi" başlatıldı. TKDK Başkan Vekili Hakan Kalender, Ankara'da gerçekleştirilen basın toplantısında yaptığı konuşmada, projeye temel amaçlarının, gıda ve tarım işletmelerinin AB'nin çevre ve hijyen standartları ve bu standartlara ulaşmak için doğru ekipman ve yapısal gereklilikler hakkında bilgi edinmeleri olduğunu söyledi. AB-Türkiye eş finansmanı ile karşılanan ve 12 ay süreyle uygulanacak projenin 748 bin avro bütçeye sahip olduğunu ifade eden Kalender, şöyle konuştu: "AB'nin aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla hazırladığı IPARD Programı'nın uygulandığı 42 ili kapsayan projenin ana hedef grupları, TKDK, Tarım ve Orman Bakanlığı il müdürlükleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı il müdürlükleri, çiftçiler, gıda işleyicileri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıdır. Proje kapsamında hijyen ve çevre korumayla ilgili AB standartları ile mevcut mevzuatın analizi yapılacaktır. Yapılan analizlerin sonuçları da dikkate alınarak eğitim ve aksiyon planı hazırlanacak, ilgili grupların kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla eğitimler ve seminerler düzenlenecektir. Konuyla ilgili farkındalığın artırılması amacıyla IPARD kapsamında desteklenen her sektör için basılı materyaller hazırlanacaktır."

The Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) initiated "Technical Assistance Project for Improving the Awareness of Food Processing Sector and Farmers in terms of EU Environmental and Hygiene Standards and IPARD Support". Acting President of ARDSI, Hakan Kalender, stated in the press conference held in Ankara that the main objective of the project is to inform farmers and food processors on EU environmental and hygiene standards, and on correct equipment and structural requirements to reach these standards. Kalender expressed that the EU-Turkey co-financed project would have an implementation period of 12 months and a 748 thousand euro budget, and added: "The project covers 42 provinces implementing the IPARD Programme developed by the EU to support candidate and potential candidate countries, and the primary target groups are ARDSI, provincial directorates of the Ministry of Agriculture and Forestry and the Ministry of Environment and Urbanization, farmers, food processors and relevant civil society organizations. The project will analyse the existing legislation and EU standards on hygiene and environmental protection. Taking into account the outcomes of the analyses, training and action plan will be prepared, trainings and seminars will be held to enhance the capacity of relevant groups. To raise awareness on the subject, printed materials will be developed for each sector supported under IPARD."

Kalender, IPARD gereğince, desteklerle kurulan işletmelerin AB hijyen ve hayvan refahı standartlarına sahip olmalarının birinci öncelikleri olduğunu dile getirdi. AB müktesebatına uyum noktasında yaklaşık 3 bin hayvancılık işletmesinin ve 700 işleme tesisinin AB standartlarına ulaşmasına aracı olduklarını vurgulayan Kalender, projenin çıktılarının çiftçiler ve gıda işleyicileri için rehber niteliği taşıyacağını da aktardı. Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık Genel Müdürü Zekeriyya Erdurmuş da son dönemde özellikle tüketiciye gıda ulaştırma noktasında ciddi mesafeler alındığına işaret etti. Yapılan yeni tesislerle daha kaliteli ürünlerin imal edildiğini belirten Erdurmuş, bu fonla hayvansal ürünlerde kalitenin yükseltilmesinin dünyayla rekabet edebilme imkanı sağlayacağını kaydetti. Konuşmaların ardından, uzmanlar, projenin detaylarına ilişkin teknik sunum yaptı ve gazetecilerin sorularını yanıtladı.

MEVZUAT VE İHTİYAÇ ANALİZLERİ YAPILACAK

Proje kapsamında yürütülecek faaliyetler arasında, gıda işleyicilerinin ve çiftçilerin konuyla ilgili ihtiyaç ve eksiklerini ortaya koyabilmek amacıyla ihtiyaç analizi, AB ve yerel mevzuata ilişkin analizlerin yapılması, konuya ilişkin strateji ve yol haritasının hazırlanması, eğitimler ve farkındalık seminerlerinin düzenlenmesi yer alıyor. Projeye, süt, kırmızı et, kanatlı ve yumurta üretimiyle uğraşan küçük ve orta ölçekli çiftçiler ile süt, kırmızı et, kanatlı, balıkçılık, meyve ve sebze işleme ve pazarlamayla uğraşan işletmecilere ulaşılması hedefleniyor.

Kalender stated that the enterprises established with the supports under IPARD must meet the EU hygiene and animal welfare standards and it is their top priority. Emphasizing that they facilitated around 3 thousand livestock farms and 700 processing plants to achieve EU standards in terms of harmonizing with the EU acquis, Kalender pointed out that the project's outputs would be a guide for farmers and food processors. Ministry of Agriculture and Forestry, Director General for Livestock Production, Zekeriyya Erdurmuş underlined the recent progress made especially in conveying food to consumers. Erdurmuş stated that with newly established facilities, higher quality products are produced, and improving quality in livestock products though this fund would enhance world-wide competitiveness. Following the speeches, the experts delivered technical presentations on the details of the project and answered journalists' questions.

LEGISLATION AND NEEDS ANALYSES TO BE MADE

The project activities include a needs analysis to identify the relevant needs and shortcomings of food processors and farmers, analyses on EU and domestic legislation, preparation of a strategy and roadmap on the subject, and organization of training programmes and awareness raising activities. The target audience of the project includes small and medium sized farmers producing milk, red meat, poultry and egg, and processors and marketers of milk, red meat, poultry, fisheries, fruits and vegetables.

BEYPAZARI'NDA TOPRAK EROZYONU İÇİN 92 ÇİFTÇİ DESTEKLENECEK

92 FARMERS TO RECEIVE AID FOR SOIL EROSION IN BEYPAZARI

Toprak örtüsü yönetimi ve toprak erozyonu kontrolü amacıyla pilot bölge olarak belirlenen Ankara'nın Beypazarı ilçesinde uygulanacak fiğ ve korunga ekimi için 92 çiftçi desteklenecek.

TKDK Ankara İl Koordinatörlüğü, 2 Ocak-5 Şubat 2019'da çiftçilerin başvurularını aldı ve ilk incelemeleri tamamladı.

İncelemelerin tamamlanmasının ardından, TKDK Proje Değerlendirme ve Seçim Komisyonu'na gelen 1065 hektarlık 92 proje uygun bulundu ve desteklenecek başvuru sahiplerinin listesi TKDK resmi web sitesinden kamuoyuyla paylaşıldı. Listenin yayımlanmasının ardından, başvuru sahipleriyle mart ayında hibe sözleşmesi imzalandı.

Fiğ ekiminde hektar başına yıllık 1.999,32 TL; korungada ise hektar başına yıllık 2.302,38 TL hibe verilecek. Ödemeler, 1 Kasım-31 Aralık'ta 1 yıllık tutar olarak gerçekleştirilecek. 5 yıl uygulama zorunluluğu bulunan tedbir için, her yılın ödeme tutarı ilgili yılın enflasyon rakamlarına göre güncellenerek çiftçiye ödenecek.

92 farmers will receive aid in regard to the plantation of vetch and trefoil in Beypazarı, Ankara, which was chosen as the pilot area for ground cover management and soil erosion control.

ARDSI Ankara Provincial Coordination Unit received the applications of farmers between January 2-February 5, 2019 and completed the initial evaluations. Upon the completion of evaluations, 92 projects totaling up to 1065 hectares received by the ARDSI Project Evaluation and Selection Committee were deemed eligible and the list of applicants who will receive aid was announced to the public on the official website of ARDSI. After the list was published, a grant agreement was signed with applicants in March.

An annual aid of TRY 1999.32 per hectare will be provided for vetch plantation, while TRY 2302.32 per hectare will be provided for trefoil plantation. The payments will be made as an annual amount between November 1-December 31, 2019. For the measure, which has a compliance obligation of 5 years, the annual payment amount will be updated based on the inflation rates of the related year and made to the farmer.

BAKAN PAKDEMİRLİ KIRSAL TURİZM TESİSİNİN TEMEL ATMA TÖRENİNE KATILDI

MINISTER PAKDEMİRLİ PARTICIPATED IN THE GROUNDBREAKING CEREMONY OF THE RURAL TOURISM FACILITY

Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun (TKDK) Çankırı Kurşunlu ilçesinde IPARD kapsamında desteklenecek Korkut Ata Kırsal Turizm Tesisi'nin temel atma törenine katıldı.

Pakdemirli, TKDK tarafından kırsal kalkınmaya önemli destek verildiğini belirterek, yeni çıkan IPARD II 5. Başvuru Çağrısında 250 milyon avro, 1,5 milyar TL'lik hibe sağlanacağını söyledi.

Kurşunlu İlçesinde girişimci Hüseyin Korkut tarafından inşa edilecek 1,3 milyon TL'si hibe olmak üzere toplam yatırım tutarı 2,2 milyon TL değerindeki kırsal turizm otelinin temeli Tarım ve Orman Bakanımız Dr. Bekir Pakdemirli tarafından atıldı.

Temel atma törenine, Çankırı Milletvekilleri Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Salim Çivitcioğlu, Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mustafa Aksu, Çankırı Belediye Başkanı, TKDK Başkan Vekili Hakan Kalender ve çok sayıda davetli katıldı.

Ayrıca, Çankırı Tarım ve Orman Sektör Toplantısında Sayın Bakanımız TKDK standını ziyaret ederek, çalışmalar hakkında bilgi aldı.

Dr Bekir Pakdemirli, the Minister of Agriculture and Forestry, participated in the groundbreaking ceremony of the Korkut Ata Rural Tourism facility in Kurşunlu, Çankırı, which will be supported by the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) within the scope of IPARD. Stating that ARDSI provides significant support to rural development, Pakdemirli said that aid totalling up to 250 million euros, 1,5 billion TL will be provided in the IPARD II 5th Call for Applications. Dr Bekir Pakdemirli, the Minister of Agriculture and Forestry turned the first sod of the rural tourism hotel in Kurşunlu, to be built by entrepreneur Hüseyin Korkut. The investment is valued at 2.2 million TL, 1.3 million of which is aid. Çankırı MPs Muhammet Emin Akbaşoğlu and Salim Çivitcioğlu, Deputy Minister of Agriculture and Forestry Mustafa Aksu, Mayor of Çankırı, Deputy Chairman of ARDSI Hakan Kalender and many others participated in the groundbreaking ceremony. In addition, the Minister visited the ARDSI booth during the Çankırı Agriculture and Forestry Sector Meeting and received information regarding the operations.

AMASYA

AMASYA'DA YÜZ AKI BİR BESİ ÇİFTLİĞİ KURDU

AN EXEMPLARY BREEDING FARM IN AMASYA

Yatırımcı Hasan Çevik, TKDK'nın maddi, eşinin manevi desteği ile 96 başlık besi çiftliği sahibi olmayı başardı. Yıllardan bu yana ziraatla uğraşan Çevik'in yolunun TKDK ile keşilmesi, iş anlayışını da değiştirmiş. Çevik, köy kahvesinde oturduğu esnada bir arkadaşının yakınlarındaki modern bir işletmeden bahsettiğini ve bu işletmeyi ziyaret etme kararı aldıklarını söylüyor. Ziyaret esnasında da TKDK uzmanları ile karşılaşan Çevik, burada uzmanlarla sohbet etme imkanı bulmuş. Desteklerle ilgili ilk bilgileri aldıktan sonra Amasya İl Koordinatörlüğüne giden yatırımcı, bu görüşmeden sonra da projesini hazırlayıp, başvurusunu gerçekleştirmiş. Projesi kabul edilen Çevik, sonuçta hayal dahi edemeyeceği güzellikte bir işletmeye kavuştuğunu belirterek sözlerini şöyle sürdürüyor: "Destek almadan önce günün 4-5 saatini ahırımızda geçiriyorduk. TKDK'dan aldığımız destekle yaptığımız modern ahırımızda günde 1 saat çalışarak işimizi bitiriyoruz. Çünkü yem karma makinemiz var, yem dağıtma römorkumuz var hatta gübre sıyırıcımız var ki ahırda tek tuşla temizliğimizi yapıyoruz. Kalan zamanımızda, diğer tarımsal faaliyetlerimize zaman ayırıyoruz. Böylelikle hem tarımsal çeşitliliğimizi artırmış olduk hem de kârlılığımızda oldukça artış oldu." İşletme kapasitesini 250 baş hayvana çıkartmak istediğini dile getiren yatırımcı, işin başında iken eşinin de kendisini desteklediğini ve başarısında eşinin payı olduğuna da dikkat çekiyor.

Investor Hasan Çevik became the owner of a 96-head breeding farm through financial support of ARDSI and moral support of his wife. Çevik has been involved in agriculture for several years, and he tells us that meeting ARDSI changed his understanding of business. Çevik says that while they were at the village coffee house, a friend told him about a modern facility nearby and they decided to visit the facility. During the visit, Çevik encountered ARDSI experts and had the chance speak with them. After obtaining basic information on the supports, the investor then visited Amasya Provincial Coordination Unit, prepared his project, and applied for support. Çevik explains that his project was accepted and this resulted in him becoming the owner of a facility that he would not dare dream of before, and continues: "Before receiving the support, we would spend 4-5 hours at the barn each day. Now we can finish our daily work in 1 hour at our modern barn that we built with the ARDSI support. We have a feed mixer machine, a feed distributor trailer and even a manure scraper that allows us to clean the barn by pressing a single button. We allocate the extra time to other agricultural activities. Therefore, we increased our agricultural diversity and there was a significant increase in profitability as well. The investor says that he wants to increase the capacity to 250 heads and adds that his wife has been supporting him from the beginning and that she too played a part in his success.

UNLU MAMUL SEKTÖRÜNDE TKDK DESTEĞİ İLE İLERLEDİ

ADVANCED IN BAKERY INDUSTRY THROUGH ARDSI SUPPORT

Elazığlı Abdulkerim Aydın, unlu mamuller sektöründe uzun süre bulaşıkçılık başta olmak üzere birçok kademe de çalıştıktan sonra kendi imalathanesini kurdu. Eşi Sibel Aydın'la birlikte hareket eden Abdulkerim Aydın, siparişlere yetişemeyince imalathanesini büyütmeye kararı aldı. Bu noktada da TKDK ile buluşan Aydın süreci şöyle anlatıyor: "TKDK Elazığ İl Koordinatörlüğüne gidip yatırım yapabilmek için bilgi aldık. Organize Sanayi Bölgesinde yatırım için arsa tahsis yapıldı. IPARD II 1. Çağrı döneminde projemizi sunduk. AB standartlarındaki modern işletmemizde üretime başladık." Elazığ'ın yöresel ürünü 'dolanger' tatlısı başta olmak üzere birçok unlu mamulü imal eden Aydın ailesi, artık şehir dışına da toplu siparişler gönderiyor. TKDK desteğinden önce 10 çalışanı bulunan Aydın'ın şu anda işletmesinde 40 kişi istihdam ediliyor. İstihdam sayısının ileriki süreçte artacağını belirten Aydın, TKDK İl Koordinatörlüğüne desteklerinden ötürü teşekkür ediyor.

Abdulkerim Aydın from Elazığ, founded his own facility after working at several levels in the bakery products industry for long years, including dishwashing. Taking each step with his wife Sibel Aydın, he decided to expand his facility not being able to keep up with the orders. That is when he met ARDSI and he recalls the process: "We visited ARDSI Elazığ PCU to be informed on becoming an investor. We were allocated a plot in the Organized Industrial Zone. We presented our project during the 1st Call period of IPARD II. And, we started production at our modern facility that is compliant with the EU standards." Aydın family produces several bakery products, especially Elazığ's local delicacy the 'dolanger' dessert. They now send bulk orders out of town as well. Aydın used to have 10 employees before ARDSI support. Now, he employs 40. Stating that the number of employees will be increasing in the period to come, Aydın thanks ARDSI Provincial Coordination Unit for their support.

ELAZIĞ

BURDUR

AMATÖR ÜRETİMDEN, PROFESYONEL ARICILIĞA... FROM AMATEUR PRODUCTION TO PROFESSIONAL BEEKEEPING...

TR Emekli öğretmen olan Ayhan Atalay, 1986 yılından bu yana arıcılık yapan bir isim... Öğretmenliğini sürdürürken 100 kovanla amatörce arıcılık yapan, 2009 yılında mesleğinden emekli olduktan sonra ise amatör olarak yaptığı arıcılık işini, profesyonel bir noktaya taşımak isteyen Atalay'ın imdadına TKDK yetişmiş. "Arıcılar Birliği'nin ve TKDK Burdur İl Koordinatörlüğünün ortaklaşa düzenlemiş olduğu toplantıya katıldım. Toplantıda anlatılanlar bana çok cazip geldi." diyen Atalay, böylece girişimcilik kimliğine geçiş yapmış.

Mevcut kovanlarının eskimiş olduğunu ve modernizasyona ihtiyacı olduğunu belirten Ayhan Atalay, 9. Çağrı döneminde projesini Kuruma sunarak, Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi başlığında onay almayı başarmış.

Burdur'un Tefenni İlçesinin Yuvalak Köyü'nde yaklaşık 2 aylık yatırım süresinde TKDK'dan aldığı %50 destek ile tüm ekipmanlarını yenileyen Atalay, "Alet işler, el öğünür atasözü boşuna denmemiş; bir işi yaparken ekipmanlarınız iyi olmalı yoksa gereğinden fazla efor harcarsınız. TKDK destekleri bize ilaç gibi geldi. Bize bu fırsatları sunan TKDK ailesine teşekkür ediyorum." sözleri ile başarısını anlatıyor.

EN Ayhan Atalay is a retired teacher who has been dabbling in beekeeping since 1986. While being a teacher at school, he was also dabbling in beekeeping with 100 hives. After retiring in 2009, Atalay wanted to turn his amateur beekeeping endeavors into a professional business and ARDSI came to rescue. Atalay explains "I attended the meeting jointly organized by the Association of Beekeepers and ARDSI Burdur Provincial Coordination Unit. The information was intriguing to me." that is how he became an entrepreneur.

Considering his existing hives were old and needed modernization, Ayhan Atalay submitted his project during the 9th Call, and had it approved in Farm Diversification and Business Development measure.

He renewed all of his equipment using the ARDSI support in Burdur's Tefenni county's Yuvalak village within 2 months and explains his success: A poor workman always blames his tools is not said for nothing, you must have adequate equipment for your work, or you will spend more effort than necessary. ARDSI support was a true lifesaver for us. I would like to thank the ARDSI family for offering us these opportunities.

BAFRA PİDESİNİ TÜM TÜRKİYE TADACAK

TURKEY WILL NOW ENJOY BAFRA PIDE

TR Samsun'un Bafra ilçesinin yöresel lezzeti Bafra pidesini Türkiye'ye tanıtmak hedefi ile yola çıkan Niyazi Kesim, TKDK desteği ile hedefini gerçekleştiren başarılı girişimcilerden biri... Aile mesleği olan kasaplık yaparken, restorancılığa geçen Kesim'in şu an 4 işletmesi bulunuyor. Kesim'in işletme sayısını artırması IPARD desteği ile gerçekleşti. "Bafra'daki işletmemizi TKDK Samsun İl Koordinatörü Dr. Bülent Turan ziyaret etmişti. Bizlere TKDK'dan ve IPARD hibelerinden bahsetti. Bizim de uzun zamandır Samsun'a şube açma planımız vardı. TKDK'ya başvurduk, onaylandı." sözleri ile Kurumla tanışma ve destek alma sürecini anlatan Kesim, IPARD hibesi olmadan, bu kalitede bir işletme sahibi olamayacağını söylüyor. "Tesisimizin inşaat harcama kalemlerini, iç ve dış dekorasyonu, fırınlarımızı çeşitli mutfak gereçlerini ve beyaz eşyalarımızı destek olarak aldık. Verdikleri desteklerden dolayı TKDK çalışanlarına ve yönetimine çok teşekkür ediyorum. bizleri aile sıcaklığında karşıladılar." diyen Kesim, Samsun'da 1000 kişilik oturma grubu, 3 tane pide fırını ve 52 kişilik ekibi ile hem şehir halkına hem de şehri ziyaret eden turistlere hizmet veriyor. Yaz ve kış aylarında tam kapasitede çalıştıklarını ifade eden Kesim, sonraki işletmesini ise Ankara'da açmış. Sırada İstanbul ve İzmir şubelerinin bulunduğunu aktaran Kesim, böylece tüm Türkiye'ye Bafra pidesini tanıtmak hedefini gerçekleştireceğini belirtiyor.

EN Niyazi Kesim is among the successful entrepreneurs to receive ARDSI support for achieving his goal that is to promote a local delicacy of Bafra district in Samsun, Bafra pide, across Turkey. Switching from his family profession of butchery to restaurant management, Kesim currently owns 4 facilities. He increased the number of facilities through IPARD support. "ARDSI Samsun Provincial Coordinator Dr Bülent Turan visited our facility in Bafra. He told us about ARDSI and IPARD grants. We were planning to open a branch in Samsun for a while. So, we applied to ARDSI and we were approved." Telling the story of his acquaintance with the Institution and the process of receiving the support, Kesim says that he would not have been able to own a facility of such quality without IPARD grant. Kesim tell us "We received support for construction expenses, interior and exterior decoration, ovens, various kitchenware and white appliances. I would like to thank ARDSI staff and management very much for their support, they welcomed us like family." He currently has seating for 1000 people in Samsun, 3 pide ovens, a team of 52 employees and serves both the townspeople and visiting tourists.

Stating that they work at full capacity both in summer and winter, Kesim says that he opened the next branch in Ankara. İstanbul and İzmir branches are next on the list, and Kesim points out that he will therefore be realizing his goal of promoting the Bafra pide all across Turkey.

SAMSUN

“DOĞAYA DUYARLI TARIM”

“NATURE SENSITIVE AGRICULTURE”

Sümevra Merve KILINÇ

Cumhurbaşkanı Danışmanı / Adviser to the President

Son yılların en önemli konularından biri şüphesiz gıda güvenliği ve tarım. Kırsaldan kente göçlerin artması, terk edilen tarım arazileri nedeniyle tarımsal üretimin azalması, buna karşın tarımsal ürünlere talebin artması, gıda kaybı ve israfıyla birlikte gelen adaletsiz gıda dağılımları gibi birçok neden gelecekte gıda konusunda önemli sorunlar yaşanabileceğini gösteriyor.

Gıdanın geleceğini ilgilendiren bir önemli mesele de tarımın çevre üzerindeki etkileri. Bugün iklim değişikliklerinin baş sebebi olarak görülen sera gazı emisyonlarının %25'i tek başına tarım sektöründen kaynaklanıyor. Araştırmalar, tarımda uygulanan kimyasal ilaçlar ve gübreler nedeniyle su ve toprağın geri dönülmez bir şekilde kirlendiğini, biyoçeşitliliğin önemli ölçüde azaldığını gösteriyor.

Tüm bu gelişmeler doğaya duyarlı üretim modellerini benimsemek ve teşvik etmek zorunda olduğumuza işaret ediyor. Bugün tüm dünyada mevcut tarımsal modelin sürdürülebilirliği tartışılıyor. Zarar vermeyen, tabiatın ve sınırlı kaynakların dengesini gözetilen üretim modelleri geliştirmeli, israfı duyarlı, bilinçli üretici ve tüketiciler hedeflemeliyiz. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için tarımda üç prensibin benimsenmesi ve yaygınlaştırılması önemli; kompost gibi doğal toprak besleyicilerin kullanıma alınması, yerel üretimlerin desteklenmesi ve geri dönüşümlü tarım modellerinin benimsenmesi.

Sürdürülebilir tarımın temelinde toprak verimliliği yatıyor. Tıpkı insanlar ve diğer canlılar gibi toprağın da gıdaya ihtiyacı var. Ürün ekimine açılan toprak ise daha fazla besin kaybedeceği için iyi beslenmeye ihtiyaç duyuyor. İyi beslenen, dayanıklı ve sağlıklı toprak iklimsel değişikliklere karşı da daha dirençli oluyor. Daha fazla organik madde içeriyor, daha fazla su tutuyor ve kuraklığa karşı daha dayanıklı hale geliyor.

One of the predominant topics of recent years is undoubtedly food security and agriculture. Many problems like rising migration from rural areas to urban areas, decrease in agricultural production due to deserted agricultural areas, increasing demand for agricultural products, unfair distribution of food sources together with food loss and waste all indicate that there could be important problems regarding food security in the future.

Another important issue that concerns the future of food is the environmental effects of agriculture. Today 25% of the greenhouse gas emissions that is considered to be one of the main reasons of climate change are emitted solely by the agricultural sector. Research shows that water and soil is polluted in an irrevocable manner and that biodiversity is diminished to a considerable level due to chemical substances and fertilizers used in agriculture.

All these developments show that we need to adopt and promote nature-sensitive production models. Today sustainability of the current agricultural model is being debated all over the world. We should develop harmless models that protect the balance of nature and the limited resources, and aim to achieve producers and consumers that are aware of and sensitive to waste. In order to achieve these targets it is important that we adopt and disseminate three principles in agriculture; using natural substances like compost to feed the soil, support local production and adopt recycling based agricultural models.

The basis of sustainable agriculture is the productivity of the soil. Just like human beings and other creatures, the soil also needs nutrients. The soil that is set aside for plantation needs better nutrition, since it will lose more nutrients. Well-fed, durable and healthy soil is more resistant against climate change. It contains more organic material; holds more water and becomes more resistant against drought. However, chemical fertilizers used

Hâlbuki bugün ürün verimliliği için kullanılan kimyasal gübrelere toprağın fakirleşmesine neden oluyor.

Doğaya saygılı tarım modelinde tabiatta hiçbir şey atık olarak görülüyor. Her canlı yaşam süresini tamamladıktan sonra organik madde olarak toprağa geri dönüyor. Kompost uygulamasının temelinde de bu geri dönüşüm prensibi yatıyor. Organik atıklar uygun ortamda, hava, ısı ve organik maddeler (azot/karbon) yardımıyla kompost gübreye dönüştürülebilir. Elde edilen kompostun, toprak verimliliğinin artırılması, kurak toprağın nemlenmesi, ph dengesini düzenlemesi ve toprağın mikroflorasını güçlendirerek zararlılara karşı dayanıklı hale getirmesi gibi önemli faydaları var.

Doğanın dengesini merkeze alan tarımsal üretimde dikkat çeken bir diğer husus yerel üretimlerin desteklenmesi. Dünyada tarımın %90'ı küçük işletmeler tarafından yürütülüyor. Yerel ürünlerin tercih edilmesi demek üretici ve tüketici arasındaki zincirin azalması, gıda fiyatlarının düşmesi, çiftçinin kırsalda daha müreffeh bir yaşam sürebilmesi dolayısıyla üretmeye devam etmesi demek. Yerelde yapılacak kooperatifleşmeler ise çiftçinin güce güç katacak unsurlar arasında geliyor.

today to increase the productivity of the yield cause deterioration of the soil.

In nature-sensitive agricultural models, nothing in nature is regarded as waste. All living things are considered as organic material to be returned back to the soil. This recycling principle constitutes the basis of compost practice. Organic waste can be converted into compost fertilizers with the assistance of a suitable atmosphere, temperature and organic substances (nitrogen/carbon). The compost that is obtained has important benefits like increasing the productivity of the soil, humidifying the arid soil, balancing its ph. level and strengthening the micro flora of the soil to make it more resistant against pests.

Another interesting factor in agricultural production that is centred around nature balance is providing support to local production. 90% of agricultural production in the world is carried out by small-scale establishments. Preferring local products means the shortening the chain between the producer and the consumer, decreasing food prices, greater welfare for farmers living in rural areas and thus continuing production. Cooperatives at the local level are amongst the aspects that will contribute to the power of the farmers.

Son olarak sürdürülebilir ve doğa dostu üretim için geri dönüşümlü tarım modellerinin yaygınlaştırılması oldukça önemli. Tarımsal çıktıların çöp olarak değil, hammadde olarak görüldüğü bu sistemde üreticiler çiftlik atıklarını kompost gübre, hayvan yemi, biyogaz olarak değerlendirirken, kullanmadığı herhangi bir atığını bir başka sektörün hammaddesi olmak üzere atık paylaşım ağlarına gönderebiliyorlar. Tüm bu çaba kaynakların dengeli kullanımı ve israfın önlenmesi için.

Geçtiğimiz haftalarda Cumhurbaşkanımızın eşi Emine Erdoğan Hanımefendi Hollandalı kadın tarım girişimcileri, tam da bu konuları görüşmek üzere, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde misafir etti. Toplantıda Saygıdeğer Hanımefendi gıda yetersizliğinin adaletsiz dağılımdan kaynaklandığına dikkat çekerek çözümün GDO veya daha fazla kimyasal uygulamakta olmadığına, tarımsal faaliyetlerde karbon ayak izinin azaltılmasının önemine ve çevreci politikalara acilen geçilmesi gerektiğine değindiler. Hollandalı kadın girişimciler ise ülkelerinde belirlenen bölgelerde küçük ölçekli işletmelerin, yerel üretimlerin ve kooperatifleşmenin devlet tarafından desteklenmediğinden bahsettiler. Bu işletmelerin ortak özelliği ise doğaya saygılı tarım modellerini benimsemiş olmaları. Çiftliklerde yenilenebilir enerji kaynakları kullanıyor, atıklarını değerlendiriyor, kimyasal gübre ve GDO kullanmıyorlar. Her açıdan verimli geçen buluşmada ortak kanaat doğayı gözetken tarımsal üretimin geleceğimiz için kaçınılmaz olduğu idi.

Lastly, dissemination of recycling-based agricultural models is important for sustainable and nature friendly production. In this system where agricultural outputs are not seen as waste but as raw material, the farmers make use of the farm waste as compost fertilizer, animal feed, biogas and any material they cannot use can be sent to waste sharing networks as raw material for other sectors. All this effort is for the balanced use of resources and to avoid waste.

In recent weeks First Lady Emine Erdoğan hosted female entrepreneurs from the Netherlands at the Presidential Compound to specifically talk about these issues. During the meeting Esteemed First Lady attracted attention to the fact that food insufficiency is caused by unfair distribution and indicated that the solution is not the GMO food products or using more chemicals and focused on importance of reducing carbon food prints in agricultural activities and the urgency of implementing environmentalist policies. The Dutch female entrepreneurs mentioned that the small-scale establishments, local production and cooperatives in a certain region of their country were being subsidized by the state. The common characteristic of these establishments is the fact that they have adopted nature sensitive agricultural models. They are using renewable energy resources in their farms, making use of their waste, and they are not using chemical fertilizers or GMO. The common opinion of the meeting that was very productive in all aspects was that nature sensitive agricultural production is inevitable for our future.

KARADENİZ'DE İLKİ BAŞARDI “ÖRNEK PROJE” ÖDÜLÜ ALDI

Z uhal Yalçın, Ordu'nun Fatsa ilçesinde dünyaya gelmiş. Yeditepe Üniversitesi Uluslararası Ticaret bölümünün ardından, Florida Atlantic University International Business and Trade bölümünde ikinci üniversite eğitimi almış. Yalçın daha sonra Palm Beach Atlantic University'de finans alanında masterını tamamlamış. Eğitiminin ardından hayvancılık alanında gelişmiş ülkelerdeki çiftlikleri gezerek bu alanda ön araştırmalar yaptığını söyleyen Yalçın, “Türkiye'ye dönüşümün ardından Yalçın Grupta Yönetim Kurulu Başkanı oldum. Grup olarak birçok sektörde faaliyet gösteriyoruz. Babam Ordu'da ilklere imza atmış bir insan. Kız çocuklarının rol modeli de hep babası olur. Ben de şehrimizde bir ilki başarmak istedim. İş dünyasındaki tecrübelerimi TKDK destekleriyle birleştirerek modern, hijyenik ve yüksek kalitede üretim amaçlıyordum. Karadenizli kadınlara örnek olmak amacıyla da süt entegre tesisi kurmaya karar verdim.” diyor.

BREAKING NEW GROUND IN THE BLACK SEA TO RECEIVE "EXEMPLARY PROJECT" AWARD

Z uhal Yalçın was born in Fatsa, Ordu. After graduating from Yeditepe University Department of International Business and Trade, she also graduated from Florida Atlantic University's International Business, and she completed her master's degree at Palm Beach Atlantic University in Finance. Stating that she did preliminary investigations in the livestock industry by visiting farms in developed countries after her education, Yalçın said, “I became the CEO of Yalçın Group upon my return to Turkey. As a group, we are operating in many sectors. My father was someone who broke new grounds in Ordu. A girl's role model is always her father. I also wanted to break new ground in our city. I was aiming for modern, hygienic and high-quality production by combining experiences in my career with ARDSI supports. Setting an example for Black Sea women was another reason I founded the facility.”

Yalçın, hayvancılık yatırımını fikrine ilk başlarda çevresinin sıcak bakmadığını, ailesinin ise hep yanında olduğunu belirterek şöyle devam ediyor: “Hayvancılık yatırıma ilk niyetlendiğimde çevremdeki kişiler, arkadaşlarım, iş dünyasından dostlarımız bu fikrime çok sıcak bakmadı. Bunun kadının yapabileceği bir iş olmadığını düşünerek, beni fikrimden caydırmak isteyen çok oldu. Ancak ailem özellikle de babam bana destek oldu. Her zaman yanımda olan ve desteğini her daim hissettiren babam İsmail Yalçın’a huzurlarımızda bir kez daha teşekkür ederim. Büyük hedeflerle çıktığım bu yolda TKDK’nın IPARD Programı kapsamında kadınlara sağladığı pozitif ayrımcılıktan faydalanarak %65 hibe desteği ile toplam yatırım tutarı 1.8 milyon TL olan tesisimde 2015 yılında üretime başladık. 120 Büyükbaş Sağmal Hayvancılık projemde yüksek kalitede günlük süt üretimi gerçekleştirdik. Hayvan sayımız bugün 295’i aştı. Hedefimiz hem hayvan sayısını hem de günlük üretilen 5 ton süt miktarını daha da yukarılara çıkarmak.”

“HAYVANCILIK ZAHMETLİ AMA BİR O KADAR DA KEYİFLİ”

Yalçın, tesiste 7/24 işleyen bir sistem olduğunu kaydederek, “Tesisimizde ağırlıklı olarak Simental cinsi hayvanlarımız mevcut. Bu tercihimizde Simental ırkının bölgeye en uygun ırk olması etkili oldu. Ayrıca bu ırkın sütündeki yağ oranı da piyasa ortalamasının %50 üzerinde. Bu da satış fiyatımızı artırıyor. Tesisimizde günlük 2 sağım yapılıyor.

Saying that those around her weren’t so keen on the idea of livestock investment but her parents were always supportive, Yalçın continued: “When I first intended to make an investment in the livestock sector, those around me, my friends, our friends in the business sector, weren’t so keen. Many attempted to discourage me, thinking that this was not a job a woman could do. However my family, especially my father, was supportive. I’d like to thank my father İsmail Yalçın, who always had my back and always made me feel his support, once again before you. Benefiting from the affirmative action for women provided by ARDSI within its IPARD Programme, we made an investment of 1.8 million TL, 65% of which was ARDSI aid and started production in my facility in 2015. We are producing high quality daily milk as part of my 120 Cattle Milker Livestock project. Our number of cattle is now over 295. Our goal is to increase the number of cattle as well as the daily milk production of 5 tonnes.”

“TAKING CARE OF LIVE ANIMALS IS A DEMANDING YET FUN JOB”

Noting that there’s a system that works 24/7 in the facility, Yalçın said “The cattle in our facility are mostly Simental. Simental cattle being the ones most suitable to this region was the reason for our choice. In addition, the percentage of fat in this type’s milk is 50% above the market average. This increases our sales prices. The cattle are milked twice a day in our facility. Our feeding system is in line with the latest technologies. We employ 12 people in our facility. I do this job with passion. I may

Yemleme sistemimiz de son teknolojiye uygun olarak gerçekleştiriliyor. Tesisimizde 12 kişiyi istihdam ediyoruz. Ben bu işi çok severek yapıyorum. Bütün hayvanlarımızın büyüme aşamasında yanında oluyorum. Yeni doğanlarına mizaçlarına, fiziksel yapılarına göre isimler veriyorum. Bu da aramızda o canlılarla bir bağ oluşturuyor. İnanın onlar da anlıyor ve yanlarına gittiğinizde size diğer kişilerden farklı tepki gösteriyor. Özetle canlı hayvanla uğraşmak benim için çok zahmetli ama bir o kadar da keyifli bir iş.” diyor.

“KARADENİZ’İN İLK APILIK BELGESİNİ ALIYORUZ”

TKDK standartları ile tesiste yüksek bir kalite ve hijyen seviyesi yakaladıklarının altını çizen Yalçın, şunları kaydediyor: “Ülkemizde maalesef süt hayvancılığı yapılan işletmelerin büyük bir kısmında barınaklar olumsuz koşullara sahip. Ahırlar genellikle karanlık ve havasız. Bu da bazen çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden oluyor. Biz, AB standartlarında, daha sağlıklı, hijyenik koşullarda, eğitilmiş personellerin eliyle, kırsal alanda istihdamın artırılması, kalkınmada öncelikli yörelerin gelişmesi, tarımda verimliliğin artırılması amacıyla bu tesisi kurduk. Tarım ve Orman Bakanlığımızın kaliteli ve sağlıklı süt üretimi yapan tesislere verdiği hastalıktan arı işletme belgesinin tüm işlemlerini yakın zamanda tamamlayarak kalitemizi bir kez daha tescilleyeceğiz. Bu da Karadeniz Bölgesinde bir ilk olacak.”

“KADIN İSTERSE HER ŞEYİ YAPABİLİR”

Kadın girişimci olarak hayata geçirdiği bu projenin devlet tarafından da takdir edilip örnek proje seçildiğini anlatan Yalçın, “Tesisim yüzlerce rakibi arasından sıyrılarak ‘Örnek Proje’ seçildi.

not be a mother, but I have many children. I stand alongside all of our animals as they grow. I name the newborns based on their tendencies and physical stature. This creates a bond between us. Believe me, they too are cognisant and react to you in a different way than they do to others. In short, taking care of live animals is a demanding yet fun job for me.”

“WE’RE OBTAINING THE FIRST PURITY CERTIFICATE IN BLACK SEA”

Underlining that they were able to reach a high level of quality and hygiene with their production at a facility in accordance with the ARDSI standards, Yalçın said: “Unfortunately, the majority of milk production enterprises in our country have unfavorable barn conditions. Barns are usually dark and stuffy. This results in various health problems. We founded this facility to produce milk in EU standards and in a healthier, more hygienic way through the hands of trained personnel and to increase employment in rural areas, develop these regions primarily and improve efficiency in agriculture. By completing the procedures for and acquiring the purity from disease certificate given by our Ministry of Agriculture and Forestry to milk production facilities that produce quality and healthy milk, we will once again affirm our quality. This will be a first in the Black Sea region.”

“A WOMAN CAN DO WHATEVER SHE WANTS”

As a female entrepreneur, Yalçın explained that her project was commended by the government and was chosen as an exemplary project and said: “My facility beat out hundreds of competitors and was picked as an “Exemplary Project”. I

Ödülümüzü Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin elinden aldım. Benim için gerçekten gurur verici bir gündü. Fatsa ve Ordu'nun kadınlarını temsil ederek bu ödülü almam omuzlarımdaki yükü bir tık daha da artırdı aslında. Çünkü artık bu bölgedeki kadınlar beni rol model olarak görüyor. Şunu gördüm ki herkesin hayalinde böyle yatırım hedefleri var. Ama çekinceler, tereddütler insanımızı ve özellikle kadını frenliyor. Ben de onlara kendilerinin de yapabileceğini, kadının istedikten sonra bütün zorlukları aşabileceğini anlatıyorum.” şeklinde konuşuyor.

“TKDK’NİN SICAK YÜZÜ BİZİ CESARETLENDİRDİ”

Zuhal Yalçın, TKDK ile çalışmalarının kendilerine maddi manevi birçok destek sağladığına işaret ederek, şu ifadeleri kullanıyor: “TKDK 2009 yılında Ordu’ya ilk açıldığında sadece isim olarak biliniyordu. Dönemin İl Koordinatörü bizi bilgilendirme toplantılarına çağırıyor. Kurumun desteklerinden bahsetti. TKDK’nın sıcak yüzü bizi cesaretlendirdi aslında. Kurumdaki arkadaşlar yatırım süreci boyunca hep yanımızda oldu. Neler yapmamız, neler yapmamamız gerektiğini bizlere net bir şekilde anlatıyorlar.”

“KENDİ MARKAMIZLA YOLA DEVAM EDECEĞİZ”

TKDK ile yola devam etmeyi istediklerini kaydeden Yalçın, “Yeni çağrı döneminde çiftliğimizi daha da modern hale getirmek istiyoruz. Burada güneş enerjisi ile yeşil enerjiye de adım atmak istiyoruz. Ürettiğimiz sütleri işleyebileceğimiz bir tesisi yine TKDK desteğiyle memleketime kazandırmak istiyorum. ‘Cansüt’ markamızın patentini aldık. Markalaşma yolunda da TKDK ile sütümüze değer katmayı hedefliyoruz. Bu marka altında süt, peynir, ayran ve tereyağı gibi ürünler üreteceğiz. Hedefimiz önce yerelde, sonra ulusalda daha sonra da uluslararası arenada kalitesine güvenilen bir marka olmak.” diyor.

received the award from the Minister of Agriculture and Forestry, Bekir Pakdemirli. It was a very proud day for me. Receiving this award as a representative of the women of Fatsa and Ordu actually further increased the weight on my shoulders. Because the women of the region now see me as a role model. I saw that everyone dreams of similar investment goals. However, reservations and hesitations curb our people, especially our women. I tell them that they can do it, and a woman can overcome all difficulties as long as she wants to.”

“THE WARMTH OF ARDSI ENCOURAGED US”

Pointing out that working ARDSI provided them moral and material support, Yalçın said: “When ARDSI first entered Ordu in 2009, it was only known by name. The Director of Provincial Coordination Unit back then invited us to information meetings. He mentioned the support of the institution. The warmth of ARDSI encouraged us actually. People from the institution stood by us throughout the investment process. They told us what to do and what not to do in very clear terms.”

“WE’LL CONTINUE WITH OUR OWN BRAND”

Expressing their intention to continue their cooperation with ARDSI, Yalçın said: “We want to further modernize our farm in the next call period. We want to step into green energy by using solar power. I want to introduce to my city a facility where we can process the milk we produce with the aid of ARDSI. We received a patent for our brand ‘Cansüt’. We want to add value to our milk by branding together with ARDSI. We will produce products such as milk, cheese, ayran and butter under this brand. Our goal is to become a reliable brand first at a local level, then a national level, and then an international level.”

“HER ŞEY HAYALLE BAŞLAR AMA AYAKLAR YERE SAĞLAM BASMALI”

Yalçın, bütün başarıların bir hayalle başladığını ama sadece hayal kurmanın yetmediğini anlatarak, şu değerlendirmede bulunuyor: “Benim yatırımcılara en önemli tavsiyem, yapacakları işin ön araştırmasını çok iyi yapmaları. Analizleri çok iyi yapılan ve yatırıma uygun görülen bir iş zaten başarı kazanır. Bu şekilde bir başlama da zaten bitirmenin yarısıdır. Dünya bugün artık küresel bir köy. Yatırımcılar muhakkak dünyaya açık olmalı. Son teknolojiyi yakından takip etmeli. Bir de farkındalık çok önemli. Kişi yapacağı işin farkında olmalı. İşine âşık olmalı. Şu unutulmamalı ki müthiş bir adanmışlık yok ise muhteşem bir başarı da yoktur.”

“ÖZ SERMAYE OLMADAN BİR İŞE GİRİŞMEYİN”

Yatırımcılara öz sermayeleri olmadan sadece TKDK desteklerine güvenerek iş yapmamaları konusunda da uyarılarda bulunan Yalçın, “Hangi iş kolu olursa olsun değişmez. Bir yatırıma niyetlenen girişimcinin o işi kendi başına çevirebilecek kadar bir öz sermayesi olmalı. Hatalı planlama burada girişimci için felaket olabilir. TKDK burada itici güç. Özetle söyleyecek olursak; TKDK destek veriyor diye yatırım yapılmaz, iş yapılacaksa TKDK’ya gidilir. Gerekli şartlara sahip, ülkemiz ekonomisine katkı sağlamak, üretimde ben de varım demek isteyen, başta kadın ve genç yatırımcıları TKDK’nın sağladığı desteklerden faydalanmaya davet ediyorum.” ifadelerini kullanıyor.

“EVERYTHING STARTS WITH DREAMING BUT YOU HAVE TO BE GROUNDED”

Explaining that all achievements start with dreaming but that dreaming is not enough, Yalçın offered her advice, saying: “My most important advice to investors is to carry out rigorous preliminary investigation of the field. A well-analyzed work deemed suitable for investment will succeed. Such a start goes half the distance for completion. The world is now a global village. Investors have to be open to the world. Closely follow the latest technology. In addition, awareness is crucial. One needs to be aware of his/her work. Must love his/her work. It should not be forgotten that without exceptional dedication, there may not be exceptional success.”

“DO NOT UNDERTAKE ANY WORK WITHOUT EQUITY CAPITAL”

Warning investors against embarking on works without equity capital and with complete dependence on ARDSI aid, Yalçın said: “Doesn’t matter which line of business. An entrepreneur who intends to undertake an investment must have enough equity capital to operate it on his/her own. A flawed plan could be catastrophic for the entrepreneur. ARDSI is merely a propellant here. In short, one does not invest because ARDSI provides support, but one applies to ARDSI if they intend to invest. I invite specifically female and young investors, who have the conditions required, want to contribute to our country’s economy and have a presence in production to benefit ARDSI support.”

TARIM-ÇEVRE, İKLİM VE ORGANİK TARIM UYGULAMALARI VE TÜRKİYE GELECEĞİ

AGRI-ENVIRONMENT, CLIMATE AND ORGANIC FARMING PRACTICES AND THEIR FUTURE IN TURKEY

Fatma ŞAHİN

Uzman-TKDK / Expert-ARDSI

Türkiye arazisinin yaklaşık %31'i tarımsal faaliyetler için kullanılmakla birlikte tarımsal faaliyetlerin genelde ovaların yaygın olduğu alanlarla olduğu gözlenmektedir. Topraklarımızın %18,6'sı ise çayırlar ve otlaklardır.

Türkiye arazisinin büyük çoğunluğu eğimli olup, yüz ölçümünün yaklaşık %78,7'si çok eğimli ve sarp yamaçlardan oluşmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'nin karasal büyüklüğünün (769 milyon 632 bin dekar) %31,1'i oranında (239 milyon 430 bin 535 dekar) tarım alanı bulunmaktadır.

TARIMDAN KAYNAKLI ÇEVRESEL SORUNLAR

Toprak sorunlarının büyük bir bölümü, doğal dengenin bozulması ile ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde yıllık toprak kayıpları ortalama 500 milyon ton civarında olup topraklarımızın % 60,4'ü şiddetli derecede aşınım altındadır (N. Özdemir, 1995).

Ülkemizde 2005 yılında tarımsal arazileri korumak ve arazi yönetimini en etkin şekilde sağlamak adına 5403 sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu" çıkarılmış; bu kanun ile toprağın korunması ve tarım arazilerinin çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak kullanılması amaçlanmıştır.

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK TARIM POLİTİKASI VE TARIM-ÇEVRE ÖDEMELERİ

Tarım Çevre (TÇ) uygulamaları, Avrupa Birliği (AB) Ortak Tarım Politikasında (OTP) Kırsal Kalkınma destekleri altında yer almakla birlikte, alan bazlı (area-based) destekler olması itibarıyla doğrudan ödemelerle benzerlik arz etmektedir. Tarım-çevre desteklerinde de çevrenin korunması ve iyileştirilmesi bu ödemelere esas teşkil etmektedir.

Tarım-Çevre tedbirleri, çevresel konuların Ortak Tarım Politikasına entegre edilebilmesi için anahtar unsur olup, çevresel kanunlardan kaynaklı yükümlülüklerin yerine getirilebilmesi

Approximately 31% of Turkey's lands is used for agricultural activities, and agriculture is prevalent especially in areas rich in plains. 18.6% of our lands is pastures and rangelands.

Most of the lands in Turkey have slopes and around 78.7% of the surface area consists of highly inclined and steep slopes. Turkish Statistical Institute (TURKSTAT) data state that 31.1% of Turkey's total terrestrial size (769,632,000 decares) is made up of agricultural lands with 239,430,535 decares.

ENVIRONMENTAL ISSUES DUE TO AGRICULTURE

A major portion of soil issues results from the disruption of the natural balance. Annual land loss in Turkey stands at 500 million tons on average and 60.4% of the lands is subject to extreme erosion (N. Özdemir, 1995).

In 2005, "Soil Protection and Land Use Law" No. 5403 entered into force in Turkey so as to protect the agricultural lands and ensure the most effective land management. The aim of the law is to ensure the protection of the soil and use of agricultural lands in line with the sustainable development principle prioritizing the environment.

EUROPEAN UNION COMMON AGRICULTURAL POLICY AND AGRI-ENVIRONMENTAL PAYMENTS

Agri-Environmental (AE) implementations are supported under the European Union (EU) Common Agricultural Policy (CAP). As they are area-based supports, they are similar to the direct payments due to their nature. Protection and improvement of the environment constitute the basis of these payments in the agri-environmental supports.

Agri-Environmental measures are the key elements to integrating environmental issues to the Common Agricultural Policy. They are designed to encourage the farmers to protect and improve the environment in their own lands through

amacıyla çiftçilere ödeme yaparak kendi arazilerinde çevrenin korunmasını ve iyileştirilmesini teşvik etmek için tasarlanmıştır. Uzun yıllardan beri AB Kırsal Kalkınma Programlarında yer alan TÇ tedbirleri, şu anda "Tarım-Çevre, İklim ve Organik Tarım" başlığı altında toplanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2013). Tarım-Çevre ödemeleri, AB Tarım Politikasına ilk olarak 1980'lerin sonunda ortaya konmuş; ilk uygulamalar üye devletler için bir seçenek olarak sunulmuş olsa da 1992 yılından itibaren kırsal kalkınma programlarında zorunlu hale getirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 1992).

Tarım-Çevre ödemeleri; çevrenin korunması ve kırsal alanların sürdürülmesine yönelik çevresel taahhütlerde bulunan çiftçilere destek sağlamaktadır. Çiftçilerin seçtikleri tarımsal parsellerde en az 5 yıl olmak üzere 5 ila 7 yıllık süreçlerde çevresel gereklilikleri uygulamayı taahhüt etmelerini gerektirmektedir. Taahhütlerin ilk başında temel kabul edilen çapraz uyum (cross-compliance) kurallarına uymak AB üyesi ülkelerde desteklerden yararlanabilmenin temel şartlarından biridir. Çapraz uyum kuralları her ülkenin kendi kanunlarından kaynaklı zorunluluklardan oluşmaktadır.

payments for abiding by environmental laws. The AE measures that have been considered under the EU Rural Development Programmes for many years are now gathered under the "Agri-Environment, Climate and Organic Farming" title (European Commission, 2013). Agri-environmental payments were first integrated into the EU Agriculture Policy by the end of 1980s. Although the first implementations were offered to Member States as an option, they became mandatory in the Rural Development programmes starting from 1992 (European Commission, 1992).

Agri-Environmental payments provide support to farmers that make environmental commitments towards protecting the environment and maintaining the rural areas. The farmers should commit to implementing environmental requirements within 5 to 7-year periods, minimum being 5 years, in the agricultural plots they select. Complying with the cross-compliance conditions is among the fundamental requirements of benefiting from the supports in the EU member states. Cross-compliance rules consist of obligations resulting from the laws of each country.

AB üyesi ülkelerde 2007–2013 dönemini kapsayan kırsal kalkınma programında tarım-çevre harcamaları yaklaşık 20 milyar avro ile toplam bütçenin %22'sini oluşturmuştur. Bununla birlikte 2013 yılında 46.9 milyon ha (AB üye ülke tarım arazilerinin %25'inden daha fazlası) en az bir tarım-çevre uygulamasıyla taahhüt altına alınmıştır. (Avrupa Komisyonu Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü, 2016).

Ayrıca, Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu (EAFRD) 2014-2020 programlamasında üye devletlerin bütçelerinin en az %30'unu iklim değişikliği ve çevresel konulara yönelik desteklere ayırmaları istenmiş; bu harcamaların tarım-çevre, iklim ve organik tarım ödemeleriyle, doğal ve özel kısıtlı olan arazilere yapılan ödemelerle, ormanlık ve Natura 2000 alanlarının desteklenmesiyle, iklim ve çevre ile ilişkilendirilen yatırım destekleri yoluyla yapılabileceği belirtilmiştir (EU Reg. No:1305/2013 for EAFRD).

AB DESTEKLİ TÜRKİYE UYGULAMALARI

Ülkemizde, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı (IPARD) 2014-2020 dönemi için “Tarım-Çevre, İklim ve Organik Tarım” destekleri Programa alınmıştır.

Bu uygulamaların genel amacı, Türkiye'yi Üye Ülkelerde uygulanan tarım-çevre, iklim ve organik tarım tedbirlerine hazırlamak, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini sağlamak ve çevrenin, doğal kaynakların, toprağın ve genetik çeşitliliğin korunması ve iyileştirilmesi ile uyumlu tarımsal üretim yöntemlerinin uygulanmasını sağlamaktır.

IPARD Programında tarım-çevre destekleri başlıca erozyonun önlenmesi, su kaynaklarının ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve organik tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması gibi başlıca destek türlerinden oluşmaktadır.

İlk olarak toprak erozyonunun önlenmesi amacıyla Ankara'nın Beypazarı İlçesi “Toprak Örtüsü Yönetimi ve Toprak Erozyonu Kontrolü” uygulaması için seçilmiş, Beypazarı'nda kuru tarım yapan çiftçilerimize çevreye duyarlı tarımsal faaliyetlerinden dolayı 2019 yılından başlamak üzere 5 yıllık bir süreçte destek verilmesi planlanmıştır.

AB üye ülkelerdeki tarım-çevre desteklerine ayrılan ödemeler göz önüne alındığında; ülkemiz için ilerleyen dönemlerde tarım-çevre tedbirlerine ayrılan teşviklerin artacağı, çevreye uyumlu tarım tekniklerinin çiftçilerimizce daha iyi anlaşılıp, katılımların artarak devam edeceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- 1- Regulation (EU) No 1305/2013 on support for rural development by EAFRD
- 2- https://ec.europa.eu/agriculture/envir/measures_en60-473
- 3- IPARD II Programı 2014-2020
- 4- 5403 Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
- 5- Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2015 Verileri
- 6- TÜİK 2016 Verileri
- 7- <http://www.cografyabilimi.gen.tr/turkiyede-topraklardan-yararlanma/>
- 8- Nutullah ÖZDEMİR, 1995 Türkiye'de Tarım Bölgelerine Göre Toprak Korumaya Yönelik Sorunlar Ve Öneriler; Atatürk Üni.Zir.Fak.Der. 26 (3)

In EU member states, agri-environmental expenditures made up around 22% of the total budget with approximately EUR 20 billion in the Rural Development Programme of 2007-2013. In addition, 46.9 billion ha (25% more than the agricultural lands in the EU member states) of land was included in at least one agri-environmental practice in 2013 (European Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development, 2016). Also, member states were asked in the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) 2014-2020 programme to allocate at least 30% of their budgets for the supports on climate change and environmental issues. It was stated that these expenditures may be done through agri-environment, climate and organic farming payments; payments made to naturally and specially limited lands; supporting forests and Natura 2000 areas; investment supports regarding climate and environment (EU Reg. No:1305/2013 for EAFRD).

EU-SUPPORTED TURKEY IMPLEMENTATIONS

Turkey is included in the “Agri-Environment, Climate and Organic Farming” support scheme for 2014-2020 period of the Instrument for Pre-Accession Assistance - Rural Development (IPARD) Programme. General aim is to prepare Turkey for the implementation of agri-environment, climate and organic farming measures implemented in the Member States, to ensure sustainable management of natural resources and agricultural production methods compatible with protection and improvement of the environment, soil, natural resources and genetic diversity.

Agri-environmental supports under the IPARD Programme include mainly erosion prevention, protection of water resources and bio-diversity, and scaling up organic farming practices.

In terms of soil erosion prevention, farmers conducting rainfed agriculture in Beypazarı district of Ankara, who were selected for the “Management of Soil Cover and Soil Erosion Control” measure, are planned to be supported over the course of 5 years starting from 2019 for their environmentally-conscious agricultural practices.

Considering the budget allocated for agri-environmental supports in the EU member states, it is projected that the incentives allocated for agri-environmental measure in Turkey will increase and the farmers will have a better understanding and adoption of environmentally compatible agricultural techniques.

REFERENCES

- 1- Regulation (EU) No 1305/2013 on support for rural development by EAFRD
- 2- https://ec.europa.eu/agriculture/envir/measures_en60-473
- 3- IPARD II Programme 2014-2020
- 4- Soil Conservation and Land Use Law No 5403
- 5- Ministry of Forestry and Water Affairs 2015 Data
- 6- TURKSTAT 2016 Data
- 7- <http://www.cografyabilimi.gen.tr/turkiyede-topraklardan-yararlanma/>
- 8- Nutullah ÖZDEMİR, 1995 Türkiye'de Tarım Bölgelerine Göre Toprak Korumaya Yönelik Sorunlar Ve Öneriler; Atatürk Üni.Zir.Fak.Der. 26 (3)

KAPAK COVER

KIRSAL KALKINMADA YENİ OLUŞUM: LEADER

KIRSAL BÖLGELERİN KALKINMASI İÇİN GELİŞTİRİLEN LEADER YAKLAŞIMI, YEREL SORUNLARA, BÜTÜNSEL BAKIŞ AÇISI İLE ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİNİN ÖNÜNÜ AÇIYOR.

A NEW FORMATION IN RURAL DEVELOPMENT: LEADER

AIMED AT THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS, THE LEADER APPROACH PAVES THE WAY FOR DEVELOPING SOLUTIONS TO LOCAL ISSUES WITH A HOLISTIC PERSPECTIVE.

“LEADER YEREL BAĞLANTILARI GÜÇLENDİRİYOR”
“LEADER IS STRENGTHING LOCAL CONNECTIONS”

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE LEADER YAKLAŞIMI VE TÜRKİYE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
LEADER APPROACH IN THE EUROPEAN UNION AND TURKEY'S PERSPECTIVE

LEADER'IN AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ BAŞARILI UYGULAMA ÖRNEKLERİ
SUCCESSFUL PRACTICES OF LEADER IN THE EUROPEAN UNION

IPARD PROGRAMI VE LEADER YAKLAŞIMI
IPARD PROGRAMME AND LEADER APPROACH

Iwona Lisztwan/IPARD Programı Türkiye Sorumlusu
IPARD Programme Manager, Turkey

IPARD

Pre-accession assistance
in agriculture and rural development
for the Western Balkans and Turkey

“LEADER YEREL BAĞLANTILARI GÜÇLENDİRİYOR”

TR 2011 yılından bu yana uygulanan IPARD Programında yer alan tedbirlerden biri olan, Avrupa Komisyonu'nun özel önem atfettiği LEADER'ın akreditasyon hazırlık çalışmaları geçtiğimiz günlerde tamamlandı ve uygulamaya ilişkin yetki devri ülkemize verildi. IPARD Programı Türkiye Sorumlusu Iwona Lisztwan ile bu konuda bir röportaj gerçekleştirdik.

“LEADER IS STRENGTHING LOCAL CONNECTIONS ”

EN LEADER is one of the measures included in the IPARD Programme, to which the European Commission attaches importance. Preparation for the accreditation of LEADER has recently been completed and the authority regarding the implementation was officially delegated to our country. We made an interview on this subject with Turkey IPARD Programme Manager for Turkey, Iwona Lisztwan.

► **Avrupa Kırsal Kalkınma Programı içinde neden LEADER gibi bir tedbire ihtiyaç duyulmuştur?**

AB'de kırsal alanlarda yaşayanlar, iyi bir çevrede kaliteli yaşam sürmek, iş edinmek ve sosyal bağ kurmak istiyor. Bu sosyal, çevresel ve ekonomik amaçlara ulaşmak gittikçe daha komplike hale geliyor. Bu amaçlar, birçok aktörün bilgisini ve becerisini gerektiriyor.

Ayrıca, kırsal alanlar birbirinden çok farklı; kalkınmaya yönelik farklı potansiyellere ve fırsatlara sahipler. AB'de anladık ki, neyin işe yarayacağını genellikle en iyi yerel düzey belirliyor. Bununla birlikte, en iyi çözümler ve kaynaklar da birlikte çalışan yereldeki kişilerce, özellikle kamu sektörü ve özel sektörün iş birliğiyle bulunuyor. Bu yaklaşım ayrıca tabandan tavana demokrasiyi de güçlendiriyor. Yerel partnerler, kendi geliştirdikleri bir strateji etrafında organize oluyorlar. LEADER, onlara kendi kalkınma yollarına karar verme fırsatını tanıyor. 30 yıllık bir perspektiften bakıldığında, küçük ölçekte bir pilot uygulama olarak başlayan yaklaşım, yerel topluluklara büyük ivme kazandırdı ve şu anda Avrupa'da yaklaşık 2500 Yerel Eylem Grubu (YEG) var. Bazı YEG'ler şimdi balıkçılık alanında ve daha geniş bölgesel politika konusunda da çalışıyorlar.

► **Why is a LEADER measure needed in the European Union's Rural Development Programmes?**

People in rural areas in the EU want to have quality life in good environment, jobs and social links. These social, environmental and economic objectives are increasingly complex to address. They require knowledge and skills of many actors.

Rural areas are also very different – they have different potential or opportunities for development. We have noticed in the EU that the local level is often best in identifying what will work. What is more, many solutions and resources are best found by local people working together, especially the public and private sector. Such an approach also builds grass-root democracy. Local partners get organised around a strategy, which they develop by themselves. LEADER gives them a chance to decide their development path. From the perspective of 30 years, the approach once started only in a small scale on a pilot bases, gave a lot of impetus for local communities and now we have almost 2,500 Local Action Groups (LAGs) in the EU. Some LAGs are also now working in fisheries areas and in wider regional policy.

► **Yaklaşık 30 yıllık uygulama sonucunda, sizce LEADER kırsal kalkınmada en çok hangi alanlarda katkı sağlamıştır?**

LEADER'in asıl katkısı her zaman insan olmuştur. LEADER, insanların çevrelerine daha çok güvenmelerini sağlıyor ve yerel bağlantıları güçlendiriyor. Birçok yerel kuruluş, kadınlar, gençler kendi alanlarında faaliyete geçiyor. Bu alanların bazılarında bahsetmek gerekirse LEADER, kaliteli yerel ürünlerin geliştirilmesi, kırsal turizm, sosyal altyapı, yerel kültür, el sanatları, gençlik konularında projelerin desteklenmesinde başarılı oldu. Bugüne kadar çok şey öğrenildi ve ağ kurma aracılığıyla AB'de daha da fazlasını teşvik ediyoruz. Birbirlerinden ilham almaları ve karşılıklı öğrenmeleri için Yerel Eylem Gruplarını birbirleriyle temasa geçiriyoruz. Onlar, yerel toplumu harekete geçiriyorlar; geçmişte dışlanan kişiler, yerel çevrelerinde aktif oluyorlar.

► **Following an implementation of almost 30 years, what areas in rural development do you think have been most positively affected by LEADER?**

The main contribution of LEADER is always people. LEADER makes people more confident in their environment and strengthens local connections. Many local organisations, women, young people get active in their areas. LEADER has been successful in supporting projects in developing local quality products, rural tourism, social infrastructure, local culture, crafts, youth, just to name a few areas. A lot of learning has taken place and we encourage more of it in the EU via networking. We put Local Action Groups in touch with one another for inspiration and mutual learning. They animate local society – people who have been left out in the past often get active in their local environment.

► **2014 yılından itibaren LEADER yaklaşımı kırsal kalkınma sektörünün dışında balıkçılık, bölgesel kalkınma gibi pek çok sektörü içeren bir anlayışa doğru evrilerken Topluluk Temelli Yerel Kalkınma adını almıştır. Bu açıdan bakarsak Avrupa'nın geleceğinde LEADER'in yerini nasıl görüyorsunuz?**

Tabii ki, LEADER yaklaşımının önemi gittikçe büyüyor. Yerel Eylem Grupları, giderek artan bütçeleri idare ediyorlar. Fakat bunun da bir maliyeti var. Bazen daha fazla idari sorumlulukları oluyor ve asıl kattıkları değer olan yerel toplumları harekete geçirme işini daha az yapıyorlar. Dolayısıyla, denge kurmak çok önemli. Yerel Eylem Grupları, yeni bir bürokratik ajans gibi görülmemeli. Zamanlarının çoğunu harekete geçirme ve kalkındırma için kullanmalılar.

► **As of 2014, LEADER Approach moved forward to include fisheries, regional development and various other sectors as well as rural development, and started to be called Community Led Local Development. From this perspective, how do you see the position of LEADER in the future of Europe?**

For sure, the importance of LEADER approach is growing. The Local Action Groups are managing increasing budgets. But this comes at a cost. They have sometimes more administrative responsibilities and do less of their core value: animation of local societies. So it is important to strike the balance. Local Action Groups should not be seen primary as yet another bureaucratic agency. They should spend most of their time on animation and development.

► **Tecrübeleriniz ışığında uygulamada yerel eylem gruplarını başlangıçta bekleyen en önemli sorunlar nelerdir?**

İşlevsel bir Yerel Eylem Grubu kurmak, bir süreçtir. Temel güçlük, tabii ki, yerel bir toplulukta güven kazanmak ve tanınmaktır. Daha operasyonel düzeyde, kaliteli proje fikirleri bulmak, bunları düzenlemek, partnerleri bir araya getirmek ve idari işler de önemli. Bu, bir öğrenme süreci.

LEADER yaklaşımı konusunda daha fazla bilgiye Komisyon'un internet sitesinde yer alan yayından ulaşabilirsiniz:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/pathways-to-leader_en.pdf

► **Bildiği üzere LEADER Yaklaşımı ile bağlantılı bir diğer husus da Kırsal Ağ'dır. YEG'ler ise Kırsal Ağ'ın önemli bileşenlerinden birisidir. Kırsal Ağ'ın Yerel Eylem Gruplarına sağladığı avantajlar nelerdir?**

Çok büyük avantajları var. YEG'ler, diğer YEG'lerin ne yaptığını görmeli ve iyi örneklerden yararlanmalı.

Bu nedenle AB'de öğrenmeyi ve paylaşımı vurguluyoruz. AB düzeyinde birçok ağ kurma platformu bulunuyor (örneğin,

ENRD- Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı veya ELARD – Avrupa YEG'lerinin kurduğu bir birlik) ve YEG'lerin oluşturduğu ortak projeler de uygulanabiliyor. Yıllar içinde YEG'ler proje yönetimi, pazarlama, turizm ve kültürel hayatın canlandırılması konularında oldukça profesyonel hale geldiler. Tabii, toplantılar da motivasyonu yüksek tutuyor. Bu nedenle Türkiye'deki Ulusal Kırsal Kalkınma Ağını destekliyoruz.

(Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı hakkında daha fazla bilgi için web siteleri: www.enrd.ec.europa.eu/home-page_en ve www.elard.eu)

► **According to your experience, what are the most important initial challenges for local action groups?**

Establishing a functional Local Action Group is a process. The key challenges are for sure getting trust and recognition in a local community. On a more operational level, finding quality project ideas, organising them, getting partners together and administration is also important. It is a learning exercise.

You can read more about LEADER approach in the Commission's publication available at the following website:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/pathways-to-leader_en.pdf

► **As you know, another element connected to LEADER is Rural Network, and LAGs are important components of the Rural Network for Local Action Groups? What are the advantages of the Rural Network for Local Action Groups?**

Huge. LAGs need to see what other LAGs are doing and often use their good examples. This is why we emphasize learning and exchange in the EU. There are many networking platforms at the EU level

(such as ENRD- European Network for Rural Development or ELARD – an association of European LAGs) and there is a room for joint projects by several LAGs. Over the years, LAGs have become very professional in project management, marketing, tourism and animating cultural life.

And, of course, meetings keep people motivated. This is why we are also encouraging the national Rural Development Network in Turkey.

(more on the websites of the European Network for Rural Development: www.enrd.ec.europa.eu/home-page_en and www.elard.eu)

TR
TÜRKİYE'DEKİ
KIRSAL ALANLAR KÜLTÜR,
EL SANATLARI, KALİTELİ
ÜRÜNLER, TURİZM VE İNSANLARI
AÇISINDAN ÇOK ZENGİN BİR MİRASA
SAHİP. BENCE YEREL EYLEM GRUPLARI
BUNU DAHA İYİ GÖZLER ÖNÜNE SERECEK.

EN
TURKISH RURAL AREAS HAVE A VERY
RICH HERITAGE IN TERMS OF
CULTURE, CRAFTS, QUALITY
PRODUCTS, TOURISM AND PEOPLE.
I THINK LOCAL ACTION
GROUPS WILL SHOW
THIS BETTER.

► **As you know, the IPARD Programme has been implemented in Turkey since 2011, however LEADER is a new measure. As someone who knows Turkey very well, what are your expectations about the implementation of the LEADER measure?**

Turkish rural areas have a very rich heritage in terms of culture, crafts, quality products, tourism and people. I think Local Action Groups will show this better. I believe many young people, new local organisations, women's groups will become active in this process. We hope to see more participative governance and bottom up democracy. And – more importantly – I believe they will come up with many innovative ideas. They will surprise us all!

LEADER is a model for rural development, which can be relevant to Turkey. Perhaps after a pilot phase in IPARD Turkey would find it valuable to mainstream it, like the EU have.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE LEADER YAKLAŞIMI VE TÜRKİYE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

LEADER APPROACH IN THE EUROPEAN UNION
AND TURKEY'S PERSPECTIVE

Gözde SEVİLMİŞ

Uzman-TKDK / Expert-ARDSI

Kırsal kalkınma kavramı ile kırsal ve kent arasındaki farklılıkların azaltılması, doğal kaynak potansiyellerinden çevreye duyarlı bir biçimde yararlanmanın geliştirilmesi, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerin katılım ve katkılarının artırılması, kentli kesime göre ekonomik ve sosyal olanakları kısıtlı olan kırsal toplumun yaşam standardının iyileştirilmesi için entegre sürdürülebilir bir kırsal yaşamın sağlanması hedeflenmektedir.

Bu amaçlara ulaşmak için yerelde çözülebilecek sorunların merkezden çözülmeye çalışılması yerine, sorun tanımlanırken ve öncelikler belirlenirken ilgili tarafların ve özellikle de yerel aktörlerin katılımının yeterli düzeyde sağlanması hedeflenmelidir.

Tecrübeler, yerel halkın katılımını dışlayan sadece merkezi karar organları tarafından belirlenen politika, plan ve uygulamaların kalıcı başarılar sağlayamadığını göstermektedir.

Avrupa Birliği'nde, 1991 yılında başlayan ve 2007 yılından itibaren kırsal kalkınma hedeflerini bu çerçevede gerçekleştirmeyi hedefleyen LEADER yaklaşımı, kırsal kalkınmanın yerel kırsal topluluklar aracılığıyla gerçekleştirilmesi için kullanılmaktadır.

Yerel aktörlerin kendi bölgelerinde uygulanacak projeler ve gerçekleştirilecek strateji ile ilgili olarak karar alma ve uygulama süreçlerine katılmaları anlamına gelen LEADER yaklaşımında; ekonomik ve sosyal ortaklar ile çiftçiler, kırsal alanda yaşayan kadınlar, gençler ve bunların dernekleri gibi sivil toplumun diğer temsilcileri karar verme düzeyinde bir ortaklık yapısı oluşturmaktadırlar.

Türkiye'de LEADER yaklaşımının uygulanması çalışmalarına AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen "AB Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı" ile başlanmıştır.

İlk etapta pilot olarak seçilen 2 il ve ardından 10 ilde çalışmalara başlanmış ve belirli ilçelerde Yerel Eylem Grupları oluşturulmuştur.

AB onayının ardından 12 ilde yer alan Yerel Eylem Grupları kendi bölgeleri için Yerel Kalkınma Stratejilerini hazırlayacaklar ve stratejilerinin uygulanması için gereken finansman Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından sağlanacaktır.

LEADER YAKLAŞIMININ TEMEL ÖZELLİKLERİ

Avrupa Birliği, kırsal kalkınma hedeflerini dört farklı eksende düzenlenen desteklerle uygulanmaktadır. Bu eksenlerin üçü;

1. Tarım ve ormancılık sektörlerinin rekabetçiliğinin; yeniden düzenleme, geliştirme ve yeniklerin desteklenmesiyle iyileştirilmesi,
2. Çevre ve kırsal kesimin, arazi yönetiminin desteklenmesiyle geliştirilmesi,
3. Kırsal alanda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinin desteklenmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesidir.

Dördüncü eksen ise bu amaçlara ulaşmak için uygulanan ana program; "LEADER Programı"dır.

LEADER Türkçe'ye "Kırsal ekonominin kalkındırılması için faaliyetler arasındaki bağlantılar" olarak çevrilen sözcüklerin kısaltılmasından ortaya çıkmıştır. Yaklaşımın hedefleri; yaşam koşullarının iyileştirilmesi, sivil toplumun geliştirilmesi, iyi yönetişimin kolaylaştırılması, istihdamın desteklenmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yerel toplumun kırsal kalkınma sürecine katılımını sağlayarak kırsal alanda yaşayanların memnuniyetinin artırılmasıdır.

The aim of rural development is to mitigate the disparities between rural and urban areas, improve environment-friendly use of natural resources, increase the participation and contribution of civil society organizations and local governments, and establish an integrated, sustainable rural life to improve the living standards of rural communities having limited economic and social opportunities compared to the urban communities.

Instead of trying to centrally solve problems that could be locally handled to achieve these goals, the aim should be to achieve sufficient participation from the related parties and especially from local actors while identifying the problems and priorities.

Experiences prove that policies, plans and practices drawn up solely by central decision-making organs, excluding the participation of local people, end up failing.

The LEADER Approach, initiated in 1991 by the European Union and has aimed to achieve rural development goals since 2007, is used to enable rural development through local rural communities.

LEADER means that the local actors participate in the decision-making and implementation processes of the projects and strategies that will be implemented in their region, and the economic and social partners as well as the other representatives of the civil society such as farmers, rural women, young people and their associations build a partnership at the decision-making level.

The implementation of LEADER approach in Turkey began with the "EU Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development (IPARD) Programme", financed by the EU and the Republic of Turkey. 2 pilot provinces were selected for the first phase, and then activities started in 10 provinces where Local Action Groups were formed in certain districts.

Following the EU approval, Local Action Groups in 12 provinces will prepare Local Development Strategies for their own regions, and ARDSI will provide the necessary funding for the implementation of these strategies.

BASIC PRINCIPLES OF LEADER APPROACH

The European Union implements the rural development goals on four different axes. Three of these axes are;

1. Improving competitiveness in agriculture and forestry sectors through supporting rearrangement, development and innovation,
2. Improving the environment and rural areas by supporting land management, and
3. Diversifying economic activities and increasing the quality of life in rural areas.

The fourth axis is the main programme implemented to achieve these targets, which is the "LEADER Programme".

LEADER is the abbreviation, roughly translated as the "links between the rural economy and development actions".

The overall objectives of the approach are to improve living conditions, to develop civil society, to facilitate good governance, to foster employment, to develop human resources and to increase the satisfaction of rural residents by ensuring participation of local community in rural development process.

LEADER yaklaşımı, 7 temel özellik üzerinde yükselen bir yöntem olup temel özellikleri;

1. Tabandan tavana çalışmaya dayanmak,
2. Yerel düzeyde kamu – özel ortaklığı kurmak,
3. Yerel bilgi ve kaynakların kullanımı yoluyla yerel kalkınma stratejisi oluşturmak,
4. Yerel kalkınma stratejilerini çok sektörlü tasarlamak ve uygulamak,
5. Farklı uzman ve kişilerle deneyim paylaşımı ve ağlar oluşturmak,
6. Kırsal kalkınmada yenilikler üzerinde durmak,
7. Dayanışmayı uygulamalarda gerçekleştirmek için bölgesel ve uluslararası işbirlikleri oluşturmaktır.

TABANDAN TAVANA YAKLAŞIM

Yereldeki insanların kalkınma stratejisi hakkında karar vermede ve yerel alanlarda izlenecek önceliklerin seçiminde yer alması anlamına gelmektedir.

LEADER'ın yedi özelliğinden en belirgin olanı tabandan tavana yaklaşımı olup bunu sağlamanın en iyi yollarından birisi, yerel paydaşları, politikaların oluşturulması aşamalarına liderlik etmeleri ve katılım sağlamları için davet etmektir.

KAMU-ÖZEL ORTAKLIKLARI (YEREL EYLEM GRUPLARI)

Yerel kalkınma stratejisini belirleme, uygulama ve finansal kaynakların tahsisi konusunda karar verme ve bu süreçleri yönetme yetkisine sahiptir.

Bir yerel eylem grubu, kamu ve özel sektörlerden paydaşları bir araya getirerek bölgedeki farklı sosyoekonomik sektörlerden gelen mevcut yerel çıkar gruplarını dengeli bir şekilde temsil etmelidir. Bu gruplar, LEADER kapsamında, yeni kurulabilecekleri gibi önceden mevcut olan benzer anlayışa sahip yapıları üzerinde de yükseltilmektedirler.

Yerel eylem grubunun; bir alanın çıkar gruplarını ortak bir proje etrafında bir araya getirmesi, karar alma özerkliğine ve yeni bir bakış açısına sahip olması, sunulan fırsatları yakalama yeteneğine

LEADER approach is based on seven key features:

1. Bottom-up implementation,
2. Establishing local public-private partnerships,
3. Developing local development strategies based on local knowledge and resources,
4. Multi-sectoral design and implementation of local development strategies,
5. Exchange of experience and building networks with various experts and persons,
6. Focusing on innovation in rural development,
7. Reflecting solidarity in implementation through regional and international cooperation.

BOTTOM-UP APPROACH

The bottom-up approach means that local people participate in decision-making for the strategy and in the selection of the priorities to be pursued in their local area.

The best way to achieve a bottom-up approach, LEADER's most prominent feature among the seven, is to invite the local stakeholders in leading the policy-shaping actions and in participation to such processes.

LOCAL PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS (LOCAL ACTION GROUPS)

Local Action Groups have the authority to identify and implement the local development strategies, decide on fund allocation, and manage these processes.

A Local Action Group should gather public and private partners together, and represent in a well-balanced manner the existing local interest groups drawn from the different socio-economic sectors in the area. Within the scope of LEADER approach, these groups may be newly set up or be built on existing similar structures.

A Local Action Group is expected to bring together the relevant interest groups of an area around a joint project, have decision-

ve yeni bakış açılarına sahip olması, farklı sektörleri bir araya getirmesi ve yenilikçi fikirlere açık olması beklenmektedir.

ALAN BAZLI YEREL KALKINMA STRATEJİLERİ

Yerel kalkınma stratejisi, yerel eylem grubu tarafından hazırlanmakta ve grubun ilerideki yıllarda nasıl çalışacağını ortaya koymaktadır. Strateji, yerel eylem grubunun kendi bölgesindeki sorunları analiz etme ve çözümlerini belirlemede önemli bir belge olup katılımcı bir anlayışla oluşturulmalıdır.

Strateji, Türkiye için IPARD Programı'nın gereklerini ve hedeflerini göz önüne almalıdır. Yerel eylem grubu üyeleri stratejinin oluşturulması çalışmalarına, bilgilendirme toplantıları ve seminerler aracılığıyla yöre halkının katılımını sağlayarak yörenin kapsamlı bir analizi ile yeni kalkınma fikirlerini ortaya çıkarmalıdır.

ENTEĞRE VE ÇOK SEKTÖRLÜ EYLEMLER

LEADER, bir sektörel kalkınma programı değildir. Yerel kalkınma stratejisinin, çeşitli sektörel faaliyet alanlarını birleştiren çok sektörlü bir mantığı olmalıdır. Yerel stratejilerde yer alan eylemler ve projeler tutarlı bir bütün olarak bağlanmalı ve koordine edilmelidir.

AĞ OLUŞTURMA

İyi uygulamaların aktarılması, yeniliklerin yaygınlaştırılması ve tecrübelerin paylaşılması konularında kullanılan önemli bir araçtır. Ağ iletişimi; doğrudan LEADER faydalancısı olsun veya olmasın, AB içinde ve dışında kırsal kalkınmaya dahil olan LEADER grupları, kırsal alanlar, idareler ve kuruluşlar arasında tecrübe ve bilgi alışverişini içermektedir.

Kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren çeşitli ağ türleri bulunmaktadır.

Resmi Ağlar; Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilmektedir. AB; LEADER grupları, idareleri ve kırsal kalkınmada faal olan tüm diğer ortakları bir araya getiren hem Avrupa düzeyindeki hem de ulusal düzeydeki ağ yapılarını desteklemektedir.

Bunlar; her üye devlette kurulan "Ulusal Kırsal Ağ" ve Avrupa ölçeğinde tecrübelerini paylaşmak isteyen ulusal ağlar için bir buluşma noktası olan "Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı" olmak üzere iki farklı ölçekte kurulmuştur.

Ağ oluşturma faaliyetleri, öncelikle yalnızca yerel eylem grupları arasında iş birliğini geliştirmeye yönelik bir girişimken 2007'den itibaren daha geniş yelpazedeki kırsal kalkınma sorunlarına hitap ederek kırsal kalkınmayla ilgili yayınlar hazırlamak, seminerler düzenlemek, iyi uygulamaları yaymak, kırsal alanlardaki kalkınma eğilimlerini belirlemek, web sitelerini yönetmek ve LEADER gruplarının potansiyel ortaklar aramasına yardımcı olmak gibi pratik faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır.

Gayriresmi Ağlar; yerel eylem grupları bazı üye devletlerde (İrlanda ve Yunanistan vb.) ve Avrupa düzeyinde (Avrupa LEADER Kırsal Kalkınma Derneği-ELARD) yerel, bölgesel veya ulusal düzeyde gayriresmi kırsal ağlar da kurmuştur.

YENİLİKÇİLİĞİ TEŞVİK EKMEK

LEADER, kırsal alanların kalkınmasına yönelik yenilikçi yaklaşımların teşvik edilmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Bu, yerel eylem gruplarına, desteklemek istedikleri öncelikler hakkında karar vermede geniş bir özgürlük ve esneklik alanı sağlamaktadır. Bu noktada; yeni bir ürünün, yeni bir sürecin, yeni bir organizasyo-

making autonomy and a new perspective, be capable of seizing the opportunities it is offered and have new viewpoints, be able to link different sectors, and be open to innovative ideas.

AREA-BASED LOCAL DEVELOPMENT STRATEGIES

Local development strategy is prepared by the local action group and lays out the group's course of action for the upcoming years. The strategy is a significant testimony in analysing the issues in the area of the local action group, and in identifying the solutions. It should be created with a participatory manner. The strategy should consider the requirements and goals of the IPARD Programme for Turkey. The members of the local action group should ensure the participation of the local community in strategy development via informative meetings and seminars, and unveil the new development ideas through an extensive analysis of the local area.

INTEGRATED AND MULTISECTORAL ACTIONS

LEADER is not a sectoral development programme. The local development strategy should be based on a multi-sectoral logic that associates various sectoral activity areas. All actions and projects in the local strategies should be linked and coordinated coherently.

NETWORKING

Networking is a significant tool used in transferring good practices, disseminating innovations and exchanging experiences.

Networking is exchange of experiences and know-how among LEADER groups, rural areas, administrations and organizations involved in rural development within or outside the EU, irrespective of being direct LEADER beneficiaries.

There are various types of networks active in rural development. Official Networks are financed by the European Commission. The EU supports networking structures at both European and national levels bringing together LEADER groups, administrations, and all other stakeholders active in rural development.

These are formed in two different levels, namely the "National Rural Network" set up in each member state, and the "European Network for Rural Development", a meeting point for national networks wishing to exchange experiences on a European scale.

Networking activities have primarily been focused on only developing cooperation between local action groups. But starting from 2007, they started to address a much broader range of rural development issues. They have undertaken practical activities such as preparing publications on rural development, organizing seminars, disseminating good practices, identifying development trends in rural areas, running websites and helping LEADER groups search for potential partners.

Informal Networks; local action groups in certain countries (Ireland, Greece, etc.) and on a European level (European LEADER Association for Rural Development-ELARD) have also developed local, regional and national informal rural networks.

PROMOTING INNOVATION

LEADER can play a significant role in encouraging innovative approaches to the development of rural areas. This provides local action groups a wide margin of freedom and flexibility in making decisions about the priorities they wish to support.

To this end, introducing a new product, process, organization or a

nun veya yeni bir pazarın tanıtılması da yenilikçilik olarak değerlendirilmektedir. Kırsal alanlardaki yenilikçilik; başka yerlerde geliştirilen yenilikçi yöntemlerin aktarılması ve adaptasyonu, geleneksel bilginin modernleştirilmesi veya diğer klasik politika araçlarının çözemediği kırsal sorunlara yeni çözümler bulmak anlamına gelebilmektedir. Bu sayede, kırsal alanlardaki spesifik sorunlar için yeni çözüm yolları elde edilebilmektedir.

İŞ BİRLİĞİ

Bir yerel eylem grubunun, başka LEADER grupları ile olan iş birliğidir. Bir bölgede kurulmuş olan grubun, başka bir bölgede, üye ülkede veya üçüncü bir ülkede aynı yaklaşımı benimsemiş olan gruplarla iş birliği içerisinde proje uygulamalarını üstlenmesidir. İş birliği, LEADER gruplarının yerel faaliyetlerini etkinleştirmesine, belli sorunları çözmelerine ya da yerel kaynaklara değer katmalarına imkan sağlamaktadır.

LEADER altında; bölgelerarası ve uluslararası olmak üzere iki farklı iş birliği türü mümkündür. Bölgelerarası iş birliği, aynı ülke içinde yer alan farklı kırsal alanlar arasındaki iş birliği iken uluslararası iş birliği, en az iki üye devletten yerel eylem grupları arasındaki veya benzer bir yaklaşımı izleyen üçüncü ülkelerdeki diğer gruplarla iş birliği anlamına gelmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE LEADER YAKLAŞIMI

Avrupa Birliği nüfusunun yarısından fazlasının, AB topraklarının %90'ını kapsayan kırsal alanlarda yaşaması nedeniyle kırsal kalkınma AB'de hayati önemi olan bir politika alanıdır.

AB'nin kırsal kalkınmayı sağlamak için kullandığı önemli bir araç olan LEADER yaklaşımı; kırsal alanların varlıklarını devam ettirmesi için rekabetçi yapıya kavuşturularak sürdürülebilirliğin sağlanması, yaşlanma problemi, düşük hizmet sağlama düzeyleri ve iş gücü fırsatlarının eksikliği gibi karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi konusunda teşvik edici bir role sahiptir. AB ülkelerinde 1991 yılında uygulanmaya başlanan LEADER yaklaşımı, kırsal sorunlar için yenilikçi çözümler üretmesini teşvik etmekte ve yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir görev üstlenmektedir. LEADER yaklaşımının uygulandığı AB kırsal alanlarında, LEADER gruplarının sayısı ve tahsis edilen fon miktarı 1991 yılından günümüze kadar sürekli bir artış göstermiştir.

“LEADER I (1991-93)”, “LEADER II (1994-99)” ve “LEADER+ (2000-06)” dönemlerinde LEADER, AB düzeyinde her ülke tarafından bağımsız olarak uygulanan genel bir program olarak uygulanmıştır. Dördüncü programlama döneminde (2007-13) LEADER, AB kırsal kalkınma politikasının ayrılmaz bir parçası haline gelerek Kırsal Kalkınma Programının 4. Ekseni olmuş ve finansmanı da bu dönemden itibaren AB Kırsal Kalkınma Fonu'ndan (EAFRD) sağlanmıştır. 2007'den sonra LEADER ekseni, balıkçılık sektörünü de içerecek şekilde kapsam itibarıyla genişlemiştir.

2014-20 döneminde ise yöntem ayrıca tematik olarak da genişletilmiş; Avrupa Sosyal Fonu, Avrupa Bölgesel Fonu, AB Kırsal Kalkınma Fonu ve Avrupa Balıkçılık Fonunu kapsayan Topluluk Temelli Yerel Kalkınma yaklaşımı olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Böylece sadece kırsal alanlar ve kırsal sorunlar değil kentsel alanları ve sorunları da kapsayan çok boyutlu bir yaklaşıma dönüştürülmüş durumdadır. 2014-20 döneminde Avrupa Kırsal Kalkınma Programı bütçesinin yaklaşık %7'si LEADER yaklaşımı eksenine tahsis edilmiştir.

market is also considered as innovativeness. Innovation in rural areas may imply the transfer and adaptation of innovations developed elsewhere, the modernization of traditional forms of know-how, or finding new solutions to persistent rural issues which other policy interventions have not been able to solve. This can provide new responses to the specific issues of rural areas.

COOPERATION

It is the cooperation of a local action group with other LEADER groups. This cooperation involves a group established in a local area undertaking a joint project with other groups taking a similar approach, in another region, in the same country, or even third country. Cooperation can help LEADER groups to boost their local activities and allow them to resolve certain issues or add value to local resources.

There are two different types of cooperation possible under LEADER: Interterritorial cooperation means cooperation between different rural areas within the same country, while transnational cooperation means cooperation between local action groups from at least two Member States, or with other groups in third countries following a similar approach.

LEADER APPROACH IN THE EUROPEAN UNION

As more than half of the population in the European Union resides in the rural areas, making up 90% of EU territory, rural development is a crucial policy area in the EU.

LEADER approach, a significant tool used to ensure rural development in the EU, has an encouraging role in making the rural areas competitive so as to maintain them, and in overcoming the challenges they may face, such as an ageing population, poor levels of service provision, or a lack of employment opportunities.

Since it was launched in 1991 in the EU member states, LEADER approach has been promoting innovative solutions for rural issues and assuming an important mission to meet the needs of local communities.

The number of LEADER groups and allocated funds has been increasing since 1991 to this day in the EU rural areas where LEADER approach is implemented.

During “LEADER I (1991-93)”, “LEADER II (1994-99)” and “LEADER+ (2000-06)” periods, each Member State had stand-alone LEADER programmes on the EU level.

In the fourth programme period (2007-13), LEADER became an inseparable part of the EU rural development policy and became the 4th Axis of the Rural Development Programme. European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) started to fund the programme that day onward. After 2007, the scope of the LEADER axis extended to also include the fisheries sector. The method also extended in terms of theme in the 2014-20 period and was named the Community Based Approach to Local Development, which includes the European Social Fund, European Regional Development Fund and the European Fisheries Fund. This transformed the method into a multi-dimensional approach that includes not only the rural territories and rural issues, but also the urban territories and issues. Approximately 7% of the 2014-20 EU Rural Development Programme budget is allocated to the LEADER approach axis.

TÜRKİYE'DE LEADER YAKLAŞIMI

LEADER yaklaşımının uygulanması çalışmalarına AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen “AB Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı” ile başlanmıştır.

IPARD Programı (2007-13) süresince; yerel eylem gruplarının oluşturulması, yetenek kazandırma, eğitim vb. kapasite oluşturma faaliyetleri teknik destek kapsamında yürütülmüş, LEADER yaklaşımının uygulanması için çalıştaylar, tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenlenerek yerel düzeyde hazırlık yapılmasına ağırlık verilmiştir.

IPARD'ın 2014-20 yıllarını kapsayan ikinci dönem programında yer alan “202- Yerel Kırsal Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması ve Uygulanması” tedbiri (LEADER yaklaşımı) büyük önem taşımaktadır.

LEADER; Amasya, Ankara, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu ve Samsun olmak üzere 10 ilde uygulanacaktır. Pilot olarak seçilmiş Çorum ve Şanlıurfa da ilave edildiğinde LEADER yaklaşımı öncelikle 12 ilde uygulanacaktır. Çizelge'de bu illerde kurulmuş olan yerel eylem grupları yer almaktadır.

Seçilmiş Yerel Eylem Gruplarının kapasitesinin geliştirilmesi, harekete geçirilmesi, yetenek kazandırılması ve işletme maliyetlerinin tamamı LEADER tedbiri kapsamında desteklenecektir.

IPARD'ın 2014-20 yıllarını kapsayan ikinci dönem programı finansal planında, 1 milyar 45 milyon avroluk toplam kamu katkısının 26,7 milyon avrosu LEADER için tahsis edilmiş durumdadır.

LEADER tedbirinin AB Komisyonu tarafından akreditasyonu için yapılan hazırlık çalışmalarında sona gelinmiş olup bu yıl içinde tedbire ilişkin yetki devrinin alınması beklenmektedir. Yetki devrinin verilmesinin ardından yerel eylem grupları, yerel kalkınma stratejilerini uygulama imkanına sahip olabilecektir.

LEADER APPROACH IN TURKEY

The implementation of LEADER approach began with the “EU Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development (IPARD) Programme”, financed by the EU and the Republic of Turkey.

Capacity development activities such as setting up local action groups, skills development, training, etc. were conducted under the technical assistance during the IPARD Programme (2007-13). The focus was to prepare the basis at local level for implementing the LEADER approach by conducting workshops and introductory and informative meetings.

“202-Preparation and Implementation of Local Rural Development Strategies” measure (LEADER approach) under the IPARD II Programme for 2014-20 is very significant.

LEADER will primarily be implemented in 10 provinces including Amasya, Ankara, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu and Samsun. If the pilot provinces Çorum and Şanlıurfa are also included, the LEADER approach will primarily be implemented in 12 provinces. The local action groups established in these provinces are shown in Chart.

The selected Local Action Groups will be supported under the LEADER measure in terms of capacity development, mobilization, skills development and all operating costs.

In the financial plan for the second period of IPARD for 2014-20, EUR 26.7 million of the EUR 1.45 billion total public contribution is allocated for the LEADER measure.

The preparation works by the EU Commission for the accreditation of the LEADER measure has come to an end, and the conferral of management for the measure is expected to be received within this year. After the conferral of management, local action groups will be able to implement their local development strategies.

Çizelge: Yerel Eylem Grupları Listesi

Chart: List of Local Action Groups

İl/Province	YEG Derneği Adı LAG Association Name	Kapsadığı İlçe/İlçeler Provinces/Districts Covered
Amasya	Gümüşhacıköy YEG Derneği / LAG Association	Gümüşhacıköy
	Göynücek YEG Derneği / LAG Association	Göynücek
	Taşova YEG Derneği / LAG Association	Taşova
Ankara	Nallıhan YEG Derneği (NALYED) / LAG Association	Nallıhan YEG Derneği
	Ayaş YEG Derneği / LAG Association	Ayaş
	Çamlıdere Güdül YEG Derneği / LAG Association	Çamlıdere Güdül
Çanakkale	Ayvacık YEG Derneği / LAG Association	Ayvacık YEG Derneği
	Eceabat-Bozcaada-Gökçeada YEG Derneği / LAG Association	Eceabat-Bozcaada-Gökçeada
Denizli	Buldan YEG Derneği / LAG Association	Buldan
	Çameli YEG Derneği / LAG Association	Çameli
Diyarbakır	Nebiler Vadisi YEG Derneği / LAG Association	Nebiler
	Çermik-Çüngüş YEG Derneği / LAG Association	Çermik-Çüngüş
Erzurum	Tortum Uzundere YEG Derneği (TUYEG) / LAG Association	Tortum-Uzundere
	İspir Pazaryolu YEG Derneği / LAG Association	İspir-Pazaryolu
Kastamonu	Taşköprü YEG Derneği / LAG Association	Taşköprü-Devrekani-Hanönü-Azdavay Daday-Ağlı- Seydiler-Araç-İhsangazi
	Cide YEG Derneği / LAG Association	Cide-Pınarbaşı-Şenpazar-Doğanyurt İnebolu-Abana Bozkurt-Küre-Çatalzeytin
Manisa	Gördes YEG Derneği / LAG Association	Gördes
	Selendi YEG Derneği / LAG Association	Selendi
Ordu	Oksijen YEG Derneği (OYEG) / LAG Association	Perşembe-Çamaş-Gürgentepe
	Yeşil Doğa YEG Derneği (YEDOYEG) / LAG Association	Kabadüz-Ulubey-Mesudiye
	Karaca YEG Derneği (KARYEG) / LAG Association	İkizce-Çaybaşı-Akkuş
Samsun	Alaçam-Yakakent YEG Derneği (AYYEGDER) / LAG Association	Alaçam-Yakakent
	19 Mayıs YEG Derneği (OMYEGDER) / LAG Association	19 Mayıs
Çorum	İskilip YEG Derneği / LAG Association	İskilip
Şanlıurfa	Birecik YEG Derneği / LAG Association	Birecik

Kaynak: Tarım Reformu Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Agricultural Reform

LEADER uygulamalarının zaman alması nedeniyle başarılı sonuçların gözlemlenmesi ancak uzun dönemde mümkün olmaktadır. Fakat bu yaklaşımın başarıyla uygulanması halinde kırsal sorunlar için yenilikçi çözümler üretilebilecek ve yerel toplulukların ihtiyaçları karşılanabilecektir.

LEADER, bölge için ortak bir kimlik aidaının güçlendirilmesi kadar yeniliği teşvik eden yeni iş ve girişimciliğin oluşumuna da neden olan yaklaşımları ön plana çıkaracaktır.

AB'nin LEADER uygulamalarına bakıldığında düşük ve orta gelirli bölgelerde kırsal sorunların isabetli bir şekilde tespit edildiği ve başarılı çözümlerin geliştirildiği görülmektedir.

LEADER yaklaşımının; yerel kalkınma yaklaşımları, entegre özellikleri ve karar alma sürecine yerel aktörlerin de katılımının sağlanması yönünde ülkemiz için oldukça faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye'de LEADER yaklaşımının iyi algılanması ve gerekli yapıların kurulması, kırsal alanlarda doğru projelerin uygulanmasına ve finansmanın teminine olanak verecektir.

Kuşkusuz LEADER, alanın tüm yapısal sorunlarını çözümlenemeyecektir ancak özellikle belirli sektörlerde sinerji yaratarak yerel kalkınmanın itici gücü olabilecektir. LEADER'ın tabandan tavana yaklaşımından dolayı yerel aktörlerin harekete geçirilmesi ile bölgede yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması farklı destekleme programları arasında daha iyi bir koordinasyon için önemli bir araç teşkil edebilecektir.

Diğer yandan LEADER yaklaşımının öğrenilmesi ve yerel alanda bulunan tüm kamu-özel sektör paydaşlarınca sahiplenilmesi ilerleyen süreçte LEADER projelerinin başarıya ulaşma şansını önemli ölçüde artıracaktır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- 1- Koç, A., 2014, Türkiye'de kırsal kalkınmanın yeni boyutları: 'LEADER yaklaşımı' ve kırsal kalkınma fonlarının genişletilmiş merkezi olmayan sistemde yönetimi, Çağdaş Yerel Yönetimler, 23 (2): 49-78s.
- 2- Özdemir, B., Muğla, S. ve Uslu, K., 2014, "IPARD Programı Kapsamında Tarım-Çevre, LEADER Yaklaşımı ve Kırsal Turizm Uygulamaları", 15. Uluslararası Peyzaj Çalıştayı, Nevşehir.
- 3- Şerefoğlu, C. ve Kantar, F., 2011, "AB kırsal kalkınma programında LEADER yaklaşımı ve Türk tarım politikalarında yaratacağı etki", 1. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı, Malatya.
- 4- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, "Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı (IPARD II) (2014-2020)" <http://www.tkd.gov.tr/Ipard/IpardProgrami>
- 5- Taşcıoğlu, Y. ve Sayın, C., 2010, "Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Girişimi (LEADER) ve Türkiye'deki Uygulamaları", Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, Şanlıurfa.
- 6- The European Commission (EC), 2006, The LEADER Approach, a basic guide, Fact Sheet, <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/2B953E0A-9045-2198-8B09-ED2F3D2CCED3.pdf>
- 7- The European LEADER Association for Rural Development (ELARD), 2019, The European LEADER Association for Rural Development, <http://www.elard.eu/>
- 8- The European Network for Rural Development (ENRD), 2011, The European Agricultural Fund for Rural Development Examples of LEADER Projects, <http://enrd.ec.europa.eu/projects/>
- 9- The European Network for Rural Development (ENRD), 2019, LEADER/CLLD, https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_en

As LEADER implementations take time, the successful outcomes will be seen in the long term. However, if implemented successfully, this approach will create innovative solutions for rural issues and make it possible to meet the needs of local communities.

LEADER will strengthen the idea of a common identity for the region and emphasize approaches that will create new businesses and ventures, encouraging innovation.

LEADER implementations in the EU show that the rural problems in low and medium-income regions are successfully identified and successful solutions have been developed for such issues.

It is considered that the LEADER approach will be beneficial for our country in terms of local development approaches, integrated features and enabling local actors' participation in the decision-making processes.

A good comprehension of LEADER approach and establishing necessary structures in Turkey will allow appropriate projects to be implemented and funded in the rural areas.

LEADER will not, of course, be able to solve all structural problems. However, it will be a driving force for the local development by creating the well needed synergies especially in certain sectors. The bottom-up approach adopted in LEADER will prompt the local actors in implementing the local development strategies in the region and make it a valuable instrument for a better coordination among various support programmes.

Furthermore, learning about the LEADER approach and all public-private sector stakeholders in the local area adopting the approach will significantly increase the chance of achieving a successful outcome from the LEADER projects in the long run.

LEADER'IN AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ BAŞARILI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

SUCCESSFUL PRACTICES OF LEADER IN THE EUROPEAN UNION

TR AB ülkelerindeki deneyimler göstermektedir ki, LEADER Yaklaşımı kırsal kesimde yaşayan insanların yaşamlarına önemli değişiklikler getirmektedir. Bu yaklaşım, kırsal sorunlar için yenilikçi çözümler üretilmesini teşvik etmekte ve yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir görev üstlenmektedir. LEADER tipi projelere ilişkin bazı iyi proje uygulama deneyimlerine aşağıda yer verilmektedir. (LEADER Tedbiri kapsamında gerçekleştirilen iyi uygulama örneklerine Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı'nın web sayfasındaki (https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/_en?f%5B0%5D=im_field_enrd_prj_keywords%3A19743) linkinden ulaşılabilir.

AVUSTURYA-ULUSAL PARK PROJESİ

Avusturya'nın Gesause bölgesindeki 17 yerleşim yerinin kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve yerel işletmecileri bir araya gelerek bir yerel eylem grubu kurmuşlardır. Strateji, yerel eylem grubu bünyesinde istihdam edilen bilim insanları ve kalkınma uzmanlarından oluşan bir ekip tarafından 2 yıllık bir araştırma ve hazırlık aşamasından sonra 2004 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır.

EN Experiences in the EU countries show that LEADER approach brings along significant changes in the lives of people living in rural areas. This approach encourages the creation of innovative solutions for rural issues and plays an important role in meeting the needs of local communities. Some best practices of LEADER projects are presented below. (You can find best practices under LEADER Measure on (https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/_en?f%5B0%5D=im_field_enrd_prj_keywords%3A19743) the web page of European Network for Rural Development.

AUSTRIA-NATIONAL PARK PROJECT

Public institutions, non-governmental organizations and local enterprises in 17 settlements in Gesause, Austria came together and established a local action group. Implementation of the strategy started in 2004 following a 2-year period of research and preparation carried out by a team of scientists and development experts employed in the local action group. In the scope of the strategy, 30 different projects and activities were implemented to complement one another under a common theme and the brand of Gesause National Park.

Strateji kapsamında 30 farklı proje ve aktivite ortak bir tema ve Gesause Ulusal Parkı markası altında birbirlerini tamamlayacak şekilde faaliyete geçmiştir.

Yerel eylem grubu tarafından yapılan yatırımlar; jeoloji müzesi, bölgenin jeolojik özellikleri ve turistik tesislerine ilişkin tanıtım filmleri, bilgisayar ortamında uçuş animasyonları, interaktif aile spor merkezi ve altyapı yatırımlarıdır.

Bölgenin geneline yönelik ortak faaliyetler; turist rehberlerinin eğitimi, paydaşlar arasında yerel ağ oluşturulması, ulusal parka ait bir web sitesini de içeren tanıtım faaliyetleri, yürüyüş, bisiklet, kano parkurları gibi faaliyetleri bir araya getiren turizm paketleri oluşturma, bölgenin resmi olarak ulusal park ilan edilmesidir.

1,94 milyon avro olan strateji bütçesinin 584 bin avrosu LEADER tarafından karşılanmıştır.

PORTEKİZ-YEREL ÜRÜNLER İÇİN ONLINE SATIŞ SİSTEMİ

Portekiz’de 8 farklı yerel eylem grubunun katılımı ile hayata geçirilen PROVE projesi (PROmover e VEnde-Reklam ve Satış) kapsamında yerel üreticiler tarafından üretilen taze sebze ve meyvelerin direkt son kullanıcıya uygun fiyat ve yüksek kalite ile satılması amaçlanmaktadır.

PROVE web sitesi e-alışveriş sistemi, projenin operasyonları için bir merkez işlevi görmekte ve kullanım kolaylığı ile yeni tüketicileri yerel gıda sektörünü desteklemeye teşvik etmektedir.

Son tüketiciler internet sitesi üzerinden 10 avro değerinde 6-8 kg’lık kasalar içerisinde taze meyve ve sebze siparişi verebilmektedir. Ayrıca ürünlerin besin değeri hakkında bilgi verilmekte ve tüketicilerin daha fazla PROVE gıda ürününü kullanmasını teşvik etmek için tarifler de web sitesinde yayımlanmaktadır.

Gelişmiş bir yazılım sistemi olan G-PROVE online sipariş sistemi; müşteri ve sipariş verilerinin alınmasına, her bir üreticinin sağlayacağı toplam ürün miktarının hesaplanmasına, her bir teslim kutusunun içeriğinin planlanmasına ve raporların yazdırılmasına olanak tanımaktadır.

Projenin büyümesi ve gelişmesi ile 60 üreticinin ürünlerinin 20’den fazla dağıtım merkezinden satışının yapılması sağlanmıştır. 500 bin avro tutarındaki toplam proje maliyetinin 235 bin avrosu LEADER tarafından karşılanmıştır.

LÜKSEMBURG, FRANSA VE ALMANYA-ÜLKELER ARASI İŞ BİRLİĞİ

Lüksemburg, Fransa ve Almanya’dan 3 farklı yerel eylem grubu, Moselle şarabı ticaretinde rekabet güçlerini arttırmak amacıyla bir araya gelerek uluslararası bir organizasyon oluşturmuşlardır. Gittikçe artan küreselleşme eğiliminin, Moselle üzüm bağlarında ticari baskıları arttırması geleneksel markaları yeni rekabet yolları bulmaya zorlamıştır.

Ticari baskılara ek olarak, her bir ülkedeki şarap imalathaneleri; öngörülemez koşullar, zorlu araziler, yüksek standartlar ve artan üretim maliyetleri ile verimlilik sorunlarıyla karşılaşmaktadır.

Tüm bu sorunları aşmak amacıyla Moselle şarabı üreticisi 3 ülke, iki yıl içinde 20’den fazla partneri bir araya getirerek “Terrior Moselle” projesini hayata geçirmişlerdir.

Bu projenin ana amacı, Moselle şarabının uluslararası bilinirliğini arttırmak olup bunun için 3 farklı ülkedeki 10.500 hektarlık üzüm bağına sahip 4.000 şarap üreticisi projenin katılımcısı olmuştur. Bölgedeki 220’den fazla köy, artan şarap ticareti ve buna bağlı gelişen şarap turizmi ile yakından ilişkilidir.

Investments made by the local action group include a geology museum, promotional videos on the geological characteristics and touristic facilities of the region, flight animations on computer environment, an interactive family sports centre and infrastructure investments.

Common activities throughout the area are training tourist guides, creating a local network among stakeholders, publicity activities including a web site for national park, creating tourism packages consisting of activities such as walking, biking and canoeing tracks and officially declaring the area as a national park.

584 thousand Euro of the 1,94 million Euro strategy budget was covered by LEADER.

PORTUGAL-ONLINE SALES SYSTEM FOR LOCAL PRODUCTS

PROVE (PROmover e VEnde-Advertisement and Sales) project that is implemented with the participation of 8 different local action groups in Portugal aims to sell fresh fruits and vegetables of local producers directly to the end user at affordable prices and high quality.

PROVE web site e-shopping system functions as a centre for project operations and encourages new consumers to support local food sector with its ease of use.

End consumers can order fresh fruits and vegetables in 6-8 kg boxes worth 10 Euro on the web site. Furthermore, information is provided on the nutritional value of the products and recipes are published on the web site to encourage consumers to use PROVE food products more.

G-PROVE online order system, which is an advanced software system, enables receiving the customer and order data, calculating the total amount of products each producer will provide, planning the content of each delivery box and writing the reports.

Following the extension and development of the project, it was ensured that the products of 60 producers were sold from more than 20 distribution centres.

235 thousand Euro of the total project cost, which is 500 thousand Euro, was covered by LEADER.

LUXEMBOURG, FRANCE AND GERMANY TRANSNATIONAL COOPERATION

3 different local action groups from Luxembourg, France and Germany came together and created an international organization to enhance their competitiveness in Moselle wine trade.

Traditional brands were forced to find new competition methods when the gradually increasing globalization trend enhanced commercial pressure on Moselle vineyards.

In addition to commercial pressures, wine factories in each country face problems such as unpredictable conditions, lands difficult to handle, high standards and increased production costs. In order to overcome all these problems, 3 Moselle wine producing countries gathered over 20 partners in two years and implemented the “Terrior Moselle” project.

The main goal of this project is to increase international popularity of Moselle wine; to this end, 4.000 wine producers with 10.500 hectare vineyards in 3 different countries joined the project. Over 220 villages in the region are closely involved with increased wine trade and developing wine tourism associated with this.

Ağırlıklı olarak pazarlama maliyetlerini içeren proje bütçesi 250 bin avro olup bunun % 55’i LEADER desteği kapsamında karşılanmıştır.

Proje neticesinde, Moselle şarabının uluslararası kimliği belirlenmiş böylece pazarda 3 farklı ülkenin kimliğini yansıtan Moselle şarabı için bir farkındalık yaratılmıştır.

Projede şarap turizmine de yer verilmekte ve bu turizm stratejisi sadece şarabın kalitesine değil Moselle’nin diğer önemli bileşenleri olan doğal çevresi, etkileyici peyzajı ve çok kültürlü geleneklerine de dayanmaktadır.

SLOVAKYA-BAŞARILI BİR YEREL MARKA OLUŞTURMA ÖRNEĞİ

Slovakya’nın en popüler bölgelerinden birisi olan Karst Ulusal Parkında bulunan KRAS yerel eylem grubu bölgede faaliyet gösteren yerel çiftçilerin ve zanaatkarların ürünlerinin sadece küçük bir kısmını dışarıya satabildiklerini fark ederek bir yerel marka projesi başlattı. 2013 - 2014 yılında YEG, “KARSTICUM® Yöresel Ürünleri” markasını oluşturarak markanın bölgedeki tanıtım faaliyetlerine başladı.

Projenin temel amacı, yöresel Karsticum markasını bir pazarlama aracı olarak kullanarak yerel ürünlerinin satışlarını arttırmaktı. Proje ayrıca yöresel yemeklerin tanıtılarak kırsal turizmle bütünleştirmeyi amaçlamıştır.

On bir aylık projede, YEG iki ana faaliyete odaklandı: bölgesel markayı belirli kriterlere göre başvuru sahiplerinin hizmetine sunmak ve markayı pazarlama faaliyetleri aracılığıyla tanıtmak. Bu süre zarfında YEG öncelikle marka kriterlerini belirleyerek yerel üreticiler için başvuru sürecini başlattı. Tanıtım faaliyetleri kapsamında düzenlenen çalıştaylarda yerel üreticilere markalaşmanın ne gibi faydalar getireceği konusunda eğitimler verildi. Ayrıca bir hafta süren yerel ürünler sergisi düzenlendi.

Budget of the project, which mostly comprises marketing costs, is 250 thousand Euro and 55% was covered under LEADER support. Following the project, international identity of Moselle wine was identified; thus, awareness was raised in the market on Moselle wine that reflects the identity of 3 different countries.

Project also includes wine tourism and this tourism strategy is not only based on the quality of wine but also Moselle’s natural environment, impressive landscape and multicultural traditions.

SLOVAKIA-A SUCCESSFUL EXAMPLE OF CREATING A LOCAL BRAND

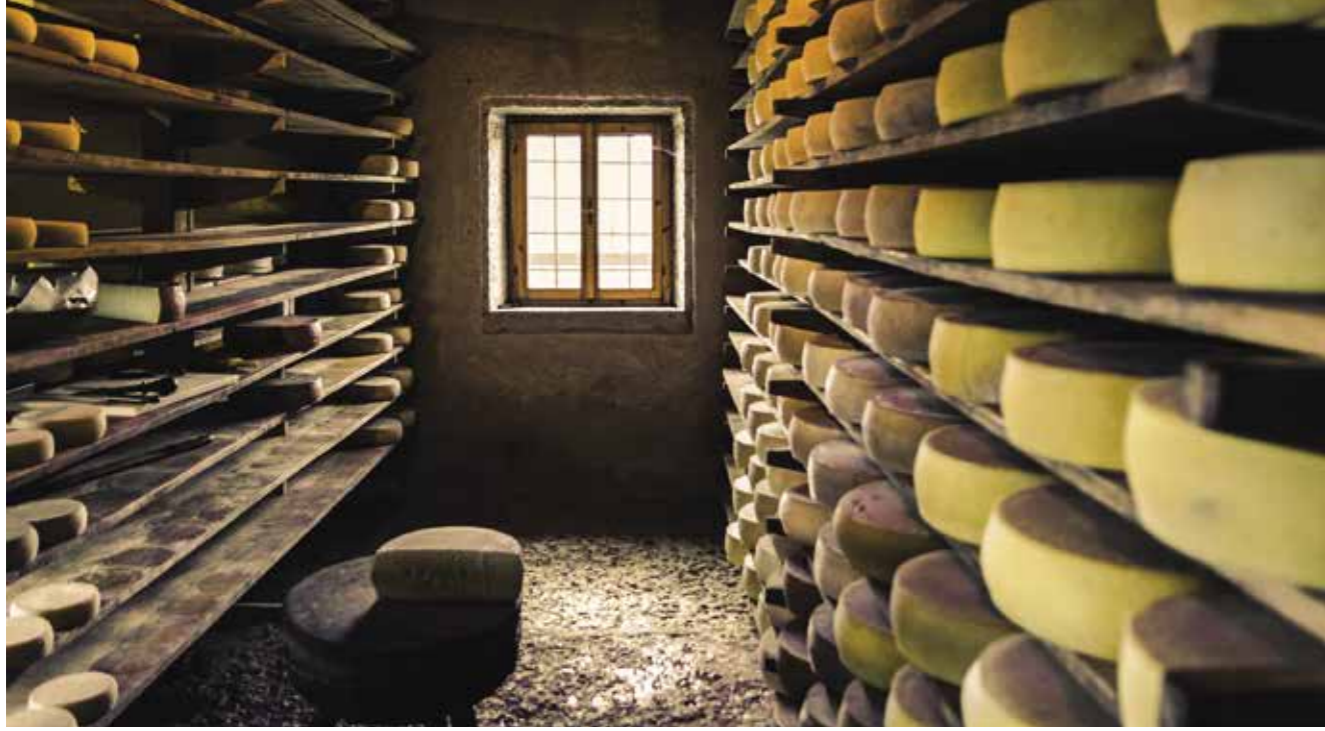
KRAS local action group in Karst National Park, which is one of the most popular areas in Slovakia, noticed that local farmers and artisans in the area could sell only a small part of their products to outside and started a local branding project. LAG created the “KARSTICUM® Local Products” brand in 2013-2014 and started publicity activities in the area.

Main goal of the project was increasing the sales of local products by using Karsticum brand as a marketing instrument. Project also aimed to integrate local food with rural tourism by promoting them. In the eleven month project, LAG focused on two main activities: putting the regional brand into service for applicants according to certain criteria and promoting the brand through marketing activities.

In the meantime, LAG first identified the brand criteria and initiated the application process for local producers. Local producers were trained on the benefits of branding in the workshops organized under publicity activities. Moreover, a one-week local products exhibition was organized.

Promotional materials such as posters, stickers and packaging materials were used and a web site was established for informing and publicizing.

Afiş, broşürler, çıkartmalar ve paketleme malzemeleri gibi tanıtım materyali kullanılmış, ayrıca bilgilendirme ve tanıtıma yönelik bir web sitesi kurulmuştur.

Daha sonra bölgesel marka çatısı altındaki ürünlerin tanıtımına yönelik aylık çiftçi pazarları etkinlikleri düzenlendi. Tüm etkinlikler, ziyaretçiler için farklı yerlerde ve farklı konseptlerde düzenlendi.

Karsticum markasının yöredeki tanınırlığı giderek artmış, bunun sonucunda bölgedeki diğer zanaatkar ve üreticiler de marka almak için başvurmaya başlamıştır. Markalı ürünler daha pahalı olmasına rağmen, üreticiler satışlarını arttırmada markanın faydasını görmeye başladılar. Marka, hâlihazırda 21 firma tarafından 15 kategori altındaki 48 farklı ürün veya hizmet tarafından kullanılmaktadır. Üreticilerin sadece YEG etkinlikleri aracılığıyla yaptıkları satışlar değil doğrudan satışları da bu sayede artmıştır. Yaklaşık olarak 23.500 avro'ya mal olan projenin 19.000 avro'su LEADER bütçesinden karşılanmıştır.

İSVİÇRE-ALP DAĞLARINDA BİR PEYNİR İŞLEME TESİSİ

Alp meraları, Bern bölgesindeki tarımsal üretimin önemli bir parçasıdır. Süt, tereyağı, peynir ve et gibi yüksek kaliteli gıda ürünleri bölge çiftçilerine önemli bir gelir kaynağı sağlar.

Trol, meralarında süt ineklerinin otlandığı, ancak sütün sadece küçük bir kısmının işlenerek peynir üretildiği girişimcilikten uzak bir bölgedir.

Proje kapsamında sütü doğrudan bölgede işlemek, ürünlerin katma değerini arttırmak ve çiftlik ürünlerinin pazarlamasını arttırmak amaçlandı. Yaz turizminin de önemli bir gelir kaynağı olduğu bölgede tarım ve turizm arasında daha iyi bir iş birliği sağlanması bir diğer hedefti.

Projenin amacı, ziyaretçilere sütün işlenerek nasıl tereyağı ve peynir üretildiğini yerinde gösteren ve bir Alp köylüsünün günlük

Then, monthly farmer markets were organized for promoting the products under the regional brand. All the events took place at different locations and with different concepts for the visitors.

Popularity of Karsticum brand gradually increased in the region and, as a result, other artisans and producers also started to apply to obtain a brand. Although branded products are more expensive, the producers started to get benefits from the brand in increasing their sales. The brand is currently used by 21 companies for 48 different products or services under 15 categories. Not only the sales made by producers through LAG activities but also their direct sales increased.

19.000 Euro of the project that cost around 23.500 Euro was covered from LEADER budget.

A CHEESE PROCESSING FACILITY ON AN ALPINE PASTURE

Alpine pastures are an essential part of agricultural production in the Berne region. By supplying high-quality food such as milk, butter, cheese and meat, the areas make a significant contribution to farmers' income.

Tyrol is the state that has most of the pastures with dairy cows, however, only 9% of the milk produced on the Tyrol pastures is processed directly on site to alpine cheese.

Within the scope of the project, it was aimed produce directly on the pasture, increase products' added value and step up marketing of farm produce. Summer tourism is also key and therefore better cooperation between agriculture and tourism is of great importance.

The aim of the project is to construct a cheese processing facility on the pasture to give visitors an insight into how milk is processed into butter and cheese and the daily work of an Alpine dairy farmer. The products can be consumed directly on the alpine pasture. In addition to processing the milk from their own cows, the project

faaliyetleri hakkında bilgi veren bir peynir işleme tesisi kurmaktı. İşletmede üretilen ürünlerin ziyaretçiler tarafından doğrudan yerinde tüketilebildiği gibi, proje kapsamında peynir üretimi ile ilgili kurslar ve mera yaşamı ile ilgili gündelik aktiviteler gibi bir dizi etkinlik düzenlenmesi de amaçlandı. Böylece ziyaretçilere sağlıklı beslenme ve yöresel bir ürünün üretimi ve işlenmesi ile ilgili bilgi verilmesi de sağlanacaktı.

2009'da ürünlerin yerinde tüketilmesine imkân veren bir tadım odasını da içeren bir üretim tesisi inşa edildi. Burada peynir üretimine yönelik kurslar düzenlendi. Ayrıca, turizm acentaları ile iş birliği yapılarak ürünlerin pazarlanmasına yönelik faaliyetler yapıldı. Mayıs ve Ekim ayları arasında açık olan peynir üretim tesisinde ziyaretçiler bir Alp çiftçisini süt üretirken gözlemleyerek peynir yapımı tekniği ile ilgili bilgi edinme fırsatı buldular. Bu "peynir turunda" ziyaretçiler ev yapımı peynir, ev yapımı pasta ve sosis spesiyalleri, taze badem, doğal süt ürünleri ve ekmekek gibi farklı yöresel lezzetlerin hem üretim süreçlerini doğrudan izleyebiliyorlar hem de bunların tadına bakabiliyorlardı.

Şu anda bölgede üretilen yaklaşık 100 bin litre sütün 10 ton peynir üretilmektedir. Bölgenin peyniri çeşitli festival ve yarışmalarında ödüller almıştır.

Bölgedeki toplam peynir üretiminin % 70'inden fazlası bölgeye gelen ziyaretçiler tarafından yerinde tüketilmekte veya satın alınmakta, kalan % 30'u ise bölgedeki otellere satılmaktadır. Proje süt ürünlerinin pazarlanmasında gıda ve turizm sektörleri arasındaki iş birliğinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Toplamda 957 bin avroya mal olan proje için LEADER'dan 152 bin avroluk bir destek sağlanmıştır.

organises educational events such as cheese courses and day-to-day activities to do with cheese and pastures. Also, the objective was to provide visitors with healthy nutrition and an insight into the production and processing of a regional product.

They built the premises for the 'Cheese tour' in 2009, including a dairy site and cellar for ripening. They also set up a tasting room to allow the products to be consumed on the alpine pasture. Courses are also held here. In addition, they marketed the products for example through greater cooperation with tourism associations.

The cheese factory is open from May to October. The Alpine farmer can be seen at work and visitors can get interesting insights into the art of cheese-making on the 'Cheese tours'. On this "cheese tour", visitors can taste the different creations including homemade cheese, home-made bacon and sausage specialties, fresh almond, natural dairy products and bread. During the summer, some 100,000 litres of milk are processed into 10 tonnes of cheese or 1,100 cheese slices. The cheeses from this region won awards in several festivals. More than 70% of all cheese products from the region are sold to visitors and the remaining 30% are sold to the hotel industry in the village.

This project shows that cooperation with food and tourism organisations is important for marketing the products of the dairy facility.

For this project, 152 thousand Euro of the 957 thousand Euro was covered by LEADER.

IPARD PROGRAMI VE LEADER YAKLAŞIMI

IPARD PROGRAMME AND LEADER APPROACH

Dr. Derya ÖZEN

Uzman-TKD / Expert-ARSDI

TR LEADER (Liasion Entre Actions pour le Développement de L Economie Rurale), Türkçeye "Kırsal Ekonominin Kalkandırılması için Faaliyetler Arasındaki Bağlantılar" olarak çevrilen sözcüklerin kısaltılmasıyla ortaya çıkmıştır. İsminden de anlaşılacağı üzere LEADER yaklaşımı tedbirlerin uygulanmasından çok bir metot olarak kullanılmaktadır. LEADER yaklaşımı ile ulusal düzeyde yapılan kalkınma planlarının ulaşamadıkları noktalara ulaşmak ve yerel düzeyde yerel aktörlerin katılımı ile daha etkin kalkınma stratejilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece yaşam koşullarının iyileştirilmesi, sivil toplumun geliştirilmesi, iyi yönetişimin kolaylaştırılması, istihdamın desteklenmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yerel toplumun kırsal kalkınma sürecine katılımını sağlayarak kırsal alanda yaşayanların memnuniyetinin artırılması hedeflenmektedir. Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınmayı sağlamak için kullandığı önemli bir araç olan LEADER yaklaşımı IPARD Programı ile artık ülkemizde de uygulanacaktır. IPARD Programında yer alan LEADER yaklaşımı kısaca aşağıdaki temel kavramlarla açıklanabilir.

YEREL EYLEM GRUBU (YEG)

Kırsal toplulukların kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımıyla, ilgili kanun hükümlerine uygun olarak kurulmuş derneklerdir. Dernek karar alma düzeyinde, ekonomik ve sosyal ortaklar ve çiftçiler, kırsal alanda yaşayan kadınlar, gençler ve bunların dernekleri gibi sivil toplumun diğer temsilcileri, ortaklığın %50'den fazlasını oluşturmalarıdır. Ayrıca minimum yüzde 20'lik kesim yerel otoritelerin temsilcilerinden oluşacaktır. Bununla birlikte ulusal kanunlara uygun olarak tanımlanan kamu kurumu temsilcileri veya tek bir çıkar grubunun oy hakkı %50'den fazla olmayacaktır. YEG'lerin yönetim kurulunda yaş çeşitliliği ve cinsiyet eşitliği sağlanmalıdır; Yönetim Kurulunda en az bir kadın üye ve 25 yaş veya altında en az bir genç yer almalıdır.

Ayrıca yerel eylem gruplarının faaliyet gösterdikleri coğrafi alan her koşulda yeterli uyuma ve kritik yoğunluğa sahip olan bölgeleri kapsamalıdır. Bu nedenle bir YEG ve YKS nin operasyon alanının toplam nüfusu, 10.000 ile 150.000 kişi arasında olmalı ve YEG ve YKS'ye dahil olan her bir yerleşim yerinin nüfusu 25.000'den fazla olmamalıdır. Türkiye'nin pilot YEG'leri Bilecik ve İskilip için maksimum yerleşim yeri nüfusu 50.000'dir. YEG'ler arasında hiçbir çakışma olmamalıdır. Her bir yerleşim yeri sadece bir YEG'e ait olabilir.

EN LEADER (Liasion Entre Actions pour le Développement de L Economie Rurale), is the abbreviation of words meaning "links between the rural economy and development actions". As anticipated from its name, LEADER approach is used as a methodology, rather than implementing measures.

LEADER approach aims to reach where national development plans cannot, and aims to create more effective development strategies through the participation of local actors. Therefore, it has the objective of improving living conditions, developing civil society, facilitating good governance, supporting employment, developing human resources and increasing the overall satisfaction of the rural people by ensuring the local community participation in rural development process. As an important instrument of the European Union in rural development, the LEADER approach will now be implemented in our country with the IPARD Programme. LEADER approach under the IPARD Programme could be briefly explained with the following key concepts.

LOCAL ACTION GROUP (LAG)

LAGs are associations formed in line with the provisions of the relevant law, with the participation of public, private sector and civil society representatives of the rural communities.

At the decision-making body of the association, more than 50% of the partnership should comprise economic and social partners and farmers, rural women, young people and their associations as other representatives of the civil society. Also, minimum 20 per cent should comprise representatives of local authorities. Furthermore, voting rights of public institution representatives or one single interest group defined in line with national laws cannot exceed 50%. Age diversity and gender equality should be ensured in the executive board of the LAGs; there must be at least one woman member and one person under the age of 25 should be included in the executive board. Moreover, the geographic coverage of the LAGs should include areas with sufficient eligibility and critical mass. Thus, the operational area of a LAG and LDS should have a total population of 10.000 to 150,000 people and each settlement to be included in a LAG and LDS must not have a population more than 25,000. For Turkey's pilot LAGs, Bilecik and Iskilip, maximum settlement area population is 50,000. There must be no overlap among LAGs. Each settlement area can only under one LAG.

YEREL KALKINMA STRATEJİSİ (YKS)

Yerel eylem gruplarının belirli bir coğrafi alan için bölgenin öncelikleri dikkate alınarak çok sektörlü LEADER yaklaşımı kuralları çerçevesinde hazırladıkları kalkınma belgesidir. LEADER yaklaşımını tedbir için hazırlanan yerel kalkınma stratejisinde tüm faaliyetler aşağıdaki altı tematik öncelikten bir veya daha fazlası ile bağlantılı olmalıdır.

1. Kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi kaliteli ürünler, el sanatları ve kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi için diğer faaliyetler.
2. Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi.
3. Topluluğun kültürel ve sosyal yaşamını arttırmak ve yerel örgütleri, dernekleri ve STK'ları (kadın grupları dahil) desteklemek;
4. Köylerde kamusal alanların iyileştirilmesi.
5. Alandaki çevre standartlarının iyileştirilmesi ve yerel halk tarafından yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi.
6. Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örnekleri, IPARD Programının yayılması ve kırsal kalkınmaya yeni yaklaşımların öğrenilmesi.

LOCAL DEVELOPMENT STRATEGY (LDS)

It is the development document prepared by LAGs for a certain geographical area, considering the regional priorities in the framework of multi-sectoral LEADER rules. All activities in an LDS prepared for LEADER approach measure should be linked with one or more of the below-mentioned six thematic priorities.

1. Development of short supply chains and value-added products, high quality products, handicrafts and other activities for rural economic diversification
2. Development of rural tourism products based on the use of local, natural and cultural resources
3. Improving the community's cultural and social life and supporting local organizations, associations and NGOs (including women's groups);
4. Improving public areas of the villages;
5. Improving environmental standards in the area and promoting use of renewable energies by the local community;
6. Local Action Groups Network, best practices, scaling-up of the IPARD Programme and learning new approaches in rural development.

DESTEK MİKTARI VE AB KATKI ORANI

Uygun harcamalar kapsamında kamu desteği payı %100'e kadardır ve bunun içerisinde AB katkı oranı %90 ulusal bütçe katkı oranı %10'dur. Destek miktarı programda belirlenen uygun harcamalar kapsamında bütçe sınırları dikkate alınarak her bir YEG için yıllık olarak belirlenmektedir. IPARD II Programı kapsamında bu tedbir için ayrılan bütçe 26.700.000 avrodur.

TEDBİRİN COĞRAFİ KAPSAMI

LEADER tedbiri, IPARD Programı uygulama illerinde gerçekleştirilecektir. Uygulama alanları kademeli olarak uygulamaya açılacaktır. İlk etapta Amasya, Ankara, Çanakkale, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu, Samsun ve Şanlıurfa illerinde uygulanmaya başlanacaktır.

Sonuç itibari ile;

AB ülkelerindeki tecrübeler göstermektedir ki, LEADER yaklaşımının kırsal kesimde önemli etkiler yaratmıştır. Bu yaklaşım, yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak ve alandaki sorunlar için yenilikçi çözümler üretilmesini teşvik etmektedir. Aynı zamanda kırsal politikaları geliştirmek için çok değerli bir kaynaktır. Ülkemizde uygulanacak LEADER yaklaşımı ile daha önce kazanılmış tecrübeler dikkate alınarak uygulama alanlarında kısa zamanda, daha güzel etkiler yaratılması hedeflenmektedir.

AID INTENSITY AND EU CONTRIBUTION

Based on eligible expenditures, public contribution is up to 100% and within this amount 90% is EU contribution and 10% is national contribution. The aid intensity is calculated annually for each LAG, based on the eligible expenditures specified in the programme, considering budget limitations. Under IPARD II Programme, the budget allocated for this measure is 26,700,000 Euro.

GEOGRAPHICAL COVERAGE OF THE MEASURE

LEADER measure will be implemented in IPARD Programme provinces. Further areas will be gradually opened for implementation. Initial implementation will start in Amasya, Ankara, Çanakkale, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu, Samsun ve Şanlıurfa provinces.

In conclusion;

The experience in EU countries shows that LEADER approach has important impacts on rural areas. This approach promotes innovative solutions to meet local communities' needs and for local problems. It is also a precious resource for developing rural policies. The aim with the LEADER approach to be implemented in our country is to create better impact in the implementation areas within shorter time, taking into account previous experiences.

BİR KADİM KENT AN ANCIENT CITY DİYARBAKIR

Kadim sıfatı Diyarbakır'dan daha çok hangi kente yakışabilir? Mezopotamya topraklarında, siyah bazalt surların içindeki bu 5000 yıllık tarihin sahibi eski Diyarbakır, Güneydoğu'nun en göz alıcı kentlerinden biri. Bakmak, görmek ve öğrenmek için, bu zengin tarih sizi her an kamçılıyor. Kente güneyinden, Mardin Kapı'nın dışından yaklaşırken, Dicle üzerindeki, M.S. 515 yılında I. Anastasias tarafından yaptırılan On Gözlü Köprü'yü geçtikten sonra, Diyarbakır surları, bir bütün olarak karşınıza çıktığında, insan en son ne zaman böyle bir manzarayla karşılaştığını düşünmeden edemiyor.

What city deserves the adjective "ancient" more than Diyarbakır does? Old Diyarbakır, which has a 5000-year history among black basalt walls on Mesopotamian soil, is one of the most attractive cities in Southeastern Turkey. This rich history nudges you to look, see and learn. Approaching the city from the south, outside Mardin Gate, and after passing the Ten-Eyed Bridge on Tigris commissioned by Anastasias I in 515, one comes across Diyarbakır's walls in their entirety and can't help but wonder when was the last time they had encountered such a scene.

MEDENİYETLER SİLSİLESİ

Dicle Nehri'nin yukarı havzasında, Karacadağ'ın eteğinde, bazalt bir plato üzerinde yer alan Diyarbakır'ın kuruluş tarihi üzerine kesin bir bilgi yok. Ancak, M.Ö. 3000-2000 yılları arasında burada Hurri-Mitanniler'in hakimiyetinden söz etmek mümkün. 4. yüzyılda, Roma İmparatorluğu ile Sasani Devleti arasındaki savaş sırasında, surlar bugün görülen şeklini alıyor. Bu dönemden sonra, Osmanlı hakimiyetine kadar, surlar sürekli onarılıp genişletiliyor. "Bekr" adında bir aşiretin Arap akınları sırasında bölgeye yerleşmesiyle kent, "Bekr diyarı" anlamında, Diyarbekir adını alıyor. Diyarbakır'ın bütün hikayesi, aslında Suriçi'nde. 1950'lere kadar surların içinde bulunan kentin kapıları sabah açılır, akşam kapanırmış. Günbatımından sonra gelen, sabaha kadar beklemek ve geceyi surların dışında geçirmek zorunda kalırmış. 30'un üzerinde medeniyetin izlerini barındıran Diyarbakır, en az yedisinin de başkenti olmuş.

GÖĞE UZANAN SAĞLAM BEDEN

Volkanik Karacadağ'dan çıkan bazalt taşlarıyla yapılan surlar, bugün Suriçi denilen eski Diyarbakır'ı bir kalkan balığı şeklinde kuşatmış. Dört yöne açılan, dört ana kapısı (Dağ Kapı, Urfa Kapı, Mardin Kapı ve Yeni Kapı) bulunan Diyarbakır surlarının bir Dışkale, bir de İçkale olarak adlandırılan iki bölümü var. Surlar, 5.5 km uzunluğunda, 10-12 metre yüksekliğinde ve 3-5 metre genişliğinde. Dış surlar üzerinde 82 burç var. En önemlileri Keçi Burcu, Yedi Kardeş Burcu, Evli Beden Burcu ve Nur Burcu. Mardin Kapı'nın doğusundaki

LINEAGE OF CIVILIZATIONS

There's no definite date regarding the foundation of Diyarbakır, which is located in the upper basin of the Tigris River, on the outskirts of Karacadağ, upon a basalt plateau. However, it is possible to mention Hurri-Mitanni control of the region between 3000-2000 B.C. The walls acquired their current shape during the 4th-century war between the Roman Empire and the Sassanian Empire. After this period, the walls were consistently repaired and expanded until the Ottoman rule. After a clan named "Bekr" settled in the area during Arab invasions, the city acquired the name Diyarbekir, meaning "The land of Bekr". The entirety of Diyarbakır's story is actually located within Suriçi. Until 1950, the doors of the city located among the walls were opened in the morning, and closed in the evening. People who arrived after sunset would have to wait until the morning and spend the night outside the walls. Carrying the traces of more than 30 civilizations, Diyarbakır served as the capital of at least 7.

STRONG BODY STRETCHING TO THE SKY

Walls built with basalt stones mined in the volcanic Karacadağ surrounded old Diyarbakır, which is now called Suriçi, like a turbot. Diyarbakır's walls, which have four main gates (Dağ Gate, Urfa Gate, Mardin Gate and New Gate) that open in four directions, have to compartments called Dışkale and İçkale. The walls are 5.5 km in length, 10-12 meters in height, and 3-5 meters in width. On the external walls are 82 bastions. The most significant of those are the Goat Bastion, Seven Brothers Bastion, Married Body Bastion and Splendor Bastion. The Goat Bastion located to the east of Mardin Gate is the largest and oldest of the structures. It is

Keçi Burcu, inşa edilenlerin en büyük ve en eskisi. Buradan göz alabildiğine, kentin sebze- meyve deposu ve akciğerleri olarak bilinen Hevsel Bahçeleri, Dicle Nehri, On Gözlü Köprü ve Kırklar Dağı görünüyor. Surların üzerinde, bu kentte iz bırakmış medeniyetlerden kalma kabartma ve yazıtlar var. Kanuni Kitabesi, İçkale'yi saran ve 16 burcu olan iç surlar üzerinde.

ANADOLU'DA SIRA DIŞI BİR CAMİ

Kent turuna, Diyarbakır'ın en ünlü tarihi yapıyla başlamalı. Anadolu'nun en eski camilerinden Ulu Camii (Camii Kebir), aynı zamanda İslam dünyasının beşinci Harem-i Şerifi (Kutsal Mabet). 639 yılında Hz. Ömer döneminde şehrin merkezindeki en büyük mabed olan Mar Toma Kilisesi'nin bulunduğu alana inşa edilmiş. Roma döneminden önce de, ateşe tapanların açık ibadet yeriymiş. Erken İslam döneminin ünlü Şam Emeviye Camii'nin (751) Anadolu'ya yansıması olarak yorumlanan camide, kent kurulduğu günden beri ibadet kesintisiz sürüyor. İki cami (Hanefiler ve Şafiler), iki medrese (Mesudiye ve Zinciriye), doğu-batı maksure, minare ve abdesthane kısımlarından oluşan bu yapı topluluğunun muhtemelen Anadolu'da bir başka benzeri yok. Bazalt işçiliğiyle dikkat çeken eski çan kulesi, bugün caminin minaresi. Geniş avlusunda, iki şadırvan ve Roma döneminden kaldığına inanılan bir güneş saati var. Yapının en karakteristik özelliği ise, caminin dört cephesinde de görülen ve 12. yüzyıla kadar, kente hakim olan yönetimlerin bıraktığı izlerin meydana getirdiği eklektik mimari. Süryani yazıtlardan Küfi kitabelere, farklı tarzlar göze çarpıyor.

possible to view the Hevsel Gardens, known as the vegetable-fruit stock and the lungs of the city, the Tigris River, Ten-Eyed Bridge and Kırklar Mountain from this location. Upon the walls are embossments and inscriptions that are the remains of civilizations that left their marks on the city. The Tablet of Suleiman the Magnificent is located on the internal walls that surround İçkale and have 16 bastions.

AN EXTRAORDINARY MOSQUE IN ANATOLIA

The city tour should begin with the most famous historical structure in Diyarbakır. Ulu Camii, which is one of the oldest mosques in Anatolia, is also the fifth Haram esh-Sharif (Holy Shrine) of the Islamic world. It was built in 639, during the rule of Umar, in the area on which Mar Toma Church, which was the largest shrine in the city center, was located. Prior to the Roman era, it was the open place of worship for fire worshippers. Worship at the mosque, which is considered the Anatolian reflection of the famous Damascus Umayyad Mosque (751) of the early Islamic period, has continued without interruption since the founding of city. This collection of structures, which consist of two mosques (Hanafis and Shafis), two madrasahs (Mesudiye and Zinciriye), east-west maqsurah, minaret and washroom, is likely unique in Anatolia. The old bell tower, which stands out with its basalt workmanship, is now the mosque's minaret. The mosque's wide courtyard has two shadırvans and a sun clock believed to be from the Roman period. The most characteristic feature of the structure is the eclectic architecture consisting of the traces left by the powers that ruled the city until the 12th-century, observable in all four facades of the mosque. Various styles, ranging from Assyrian inscriptions to Qufi tablets stand out.

Cahit Sıtkı Tarancı Evi/House

Hasan Paşa Hanı/Inn

AYDINLIĞIN KENTİ

Camiye yakın, eski Diyarbakır sivil mimarisinin en güzel örneklerinden, şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın doğduğu ve yaşamının son yıllarını geçirdiği ev var. Tarancı, "35 Yaş" gibi unutulmaz birçok esere bu evde imza atmış. Siyah bazalt taştan inşa edilmiş, bugün müze olarak gezilebilen evin zemininde dişi taş, duvarlarında erkek taş bulunuyor. "Cıs" denilen, beyaz boyayla yapılmış süslemeleri, dikkat çekici. Çiçeklerle, güllerle ve bir şadırvanla süslü avlunun etrafında, iklimin özelliklerine göre konumlandırılmış, dört mevsimin adımı taşıyan odalar var. Odalarda, şaire ait özel eşyalar, mektuplar ve kitaplar ile etnografik eserler sergileniyor. Fikir adamı ve şair Ziya Gökalp'in de doğduğu ve büyüdüğü geleneksel ev ve "Hasretinden Prangalar Eskittim" şiiriyle hafızalarda yer etmiş ünlü şair Ahmet Arife Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ithaf edilen 120 yıllık konak ziyarete açık.

MİNARESİYLE ANILAN CAMİ

Ulu Camii'nin bulunduğu Gazi Caddesi'nden karşıya geçip, bir zamanlar kent aristokrasisinin yaşadığı konakların bulunduğu sokaklara dalmadan önce, kentin ticaret merkezindeki Hasan Paşa Hanı'na bir göz atın. 16. yüzyıla ait han, Deliller Hanı'ndan sonra kentin ikinci büyük hanı. Hemen bitişiğindeki Kuyumcular ve Marangozcular Çarşısı'yla birlikte düşünülerek yapılmış. Bundan 200 yıl öncesine kadar, han, elmas ve pırlantaların işlendiği ve dünyaya pazarlandığı önemli bir ticaret merkeziydi. Bugün burası buluşulan, kahve içilen ve kahvaltı edilen, kentin dinamik alanlarından biri. Caddenin biraz aşağısında, Balıkçılarbaşı'na doğru, kentin ünlü kahvaltıcılarının sıralandığı eski Yoğurt

CITY OF ENLIGHTENMENT

Near to the mosque is the house poet Cahit Sıtkı Tarancı was born and had spent the last years of his life in, which is one of the most beautiful examples of old Diyarbakır civil architecture. Tarancı wrote many of his unforgettable works, like "35 Years" in this house. The floor of the house, which was built from black basalt stones and currently serves as a museum, features female basalt stones, while its walls feature male basalt stones. Its white-paint decorations called "Cıs" are striking. Around the courtyard, which is decorated with flowers, roses and a shadivan, are rooms situated in accordance with the features of the climate and named after four seasons. In these rooms, the poet's personal belongings, letters, books and ethnographical artifacts are exhibited. Also open to visit are the traditional house thinker and poet Ziya Gökalp was born and raised in, the 120-year-old mansion attributed by the Ministry of Culture and Tourism to famous poet Ahmet Arif, who is renowned for his poem "Worn off Shackles Longing for You", and the library of the literature museum.

MOSQUE RECALLED BY ITS MINARET

Before you pass the Gazi Street, where Ulu Camii is located, and enter the streets where the mansions the city's aristocrats once lived in are located, look into the Hasan Paşa Inn, located in the commercial center of the city. This 16th-century inn is the second largest inn in the city after the Deliller Inn. It was built in conjunction with the Jeweler and Carpenter's Bazaar located next to it. The Inn was an important commercial center where diamonds were processed and marketed to the world until 200 years ago. Today this is one of the dynamic locations of the city where people meet, drink coffee and have breakfast. Located a little further down the street, along the road to Balıkçılarbaşı and after passing the old Yoğurt Bazaar where the city's famous breakfast places are located, is the famous Four-Legged Minaret, which is unique in Anatolia and possibly the world. The Şeyh Mattar Mosque, commissioned by Sultan Kasım in 1500 during the Akkoyunlu period, is recalled more by its minarets. It is believed that four columns of the minaret, which consists of square-formed, black and white cut stones situated on four round columns dating back to the Byzantine period, represent the four sects of Islam while its body represents Islam itself.

REMAINS OF İÇ KALE

The location called "İç Kale" in Diyarbakır was the historical administrative center of the city and city center was founded here, in the Amida Mound (Viran Tepe). İç Kale was surrounded by walls during the Byzantine period, went through significant change during the rule of Artuks, and acquired its current shape in the 16th-century under the Ottomans. The Palace and Oğrun doors of İç Kale open outward, while Küpeli and Fetih doors open inward to the city. Also located in this area are the Artuk Palace, Gendermarie Building, Old Prison, Army Corps Building, Commander Atatürk Building, Mosque of Solomon and 27 Companions, St. George Church, Lion Fountain and Artuk Arch. Walking around these areas in days with good weather, drinking a cup of tea, visiting the tomb of Solomon are among the favorite weekend activities of the visitors and residents alike.

Pazarı'nı geçince, sokağın içinde, Anadolu'da ve muhtemelen dünyada bir başka benzeri olmayan, ünlü Dört Ayaklı Minare durur. 1500'de Akkoyunlular döneminde, Sultan Kasım tarafından yaptırılan Şeyh Matar Camii, kendisinden daha çok minaresiyle anılır. Bizans dönemine ait, dört yuvarlak sütun üzerine oturtulmuş, kare formlu, siyah ve beyaz kesme taşlardan oluşan minarenin dört sütununun, İslam'ın dört mezhebinin, gövdesinin de İslam'ı simgelediğine inanılıyor.

İÇ KALE'DEN BUGÜNE KALANLAR

Diyarbakır'da "İç Kale" olarak nitelendirilen nokta, tarih boyunca kentin yönetim merkezi olmuş ve kent merkezi burada, Amida Höyüğü'nde (Viran Tepe) kurulmuş. İç Kale'nin etrafı Bizans döneminde surlarla çevrilmiş, Artuklular'ın yönetiminde önemli değişikliklere sahne olmuş ve 16. yüzyılda Osmanlı yönetiminde son halini almış. İç Kale'nin Saray ve Oğrun kapıları dışı, Küpeli ve Fetih kapıları ise kente açılıyor. Artuklu Sarayı, Jandarma Binası, Eski Cezaevi, Kolordu Binası, Adliye binaları, Komutan Atatürk Binası, Hz. Süleyman Camii ve 27 Sahabe Türbesi, Saint George Kilisesi, Aslanlı Çeşme ve Artuklu Kemeru bu alanda. Güzel bir havada burada gezinmek, kahvede bir çay içmek, Hz. Süleyman'ın kabrini ziyaret etmek, gerek kent halkının gerekse ziyaretçilerin haftasonu sevdikleri aktivitelerden.

KENTİN AKCIĞERLERİ

Kentin kapılarından biri olan ve tarihte en çok düşman saldırısına uğramış olan Urfa Kapı civarında her gün pazar kurulur. Hümayun Kapısı, saltanat kapısıdır. Padişah Doğu seferine çıkarken kente, yıkılarak açılan bu büyük kapıdan girer, otağını kurar, seferini tamamlar, tekrar İstanbul'a dönerken kapı arkasından örülürmüş. En son bir asır önce kapı bir daha yıkılmamak üzere açılmış. Doğu'ya açılan Mardin Kapı, bütün Suriçi trafiğinin işlediği yer. Hemen yakınında, 16. yüzyıldan kalma Deliller Kervansarayı var. Delil, iki ay süren Hac yolculuğunda, kılavuzluk edenlere verilen ad. Burası, delillerle hacıların yola çıkmadan önce son toplandıkları yermiş. Bugün, burası, orijinal bazalt taş işçiliğinin hâlâ görülebildiği, Büyük Kervansaray Otel. Mardin Kapı'nın devamındaki surlar, burada kesintiye uğrar ve yol, Hevsel Bahçeleri, Dicle Nehri üzerindeki On Gözlü Köprü ve Gazi Köşkü'ne uzanır. Hevsel Bahçeleri, 1960'lara kadar kentin akciğerleriydi. Halkın bütün sebze ve meyve ihtiyacı surlarla Dicle arasına yayılmış bu bahçelerden karşılanıyordu. Artık Akdeniz'den Diyarbakır'a narenciye taşımacılığı mümkün olduğundan bu bölge eskisi kadar önemli değil.

30 MEDENİYETİN TADI

Diyarbakır gezmekle bitmiyor. Çarşıları var, yemekleri var, kahvaltıcıları, tatlıcıları var... Tarihi boyunca 30'un üzerinde medeniyete ev sahipliği yapan kent, zengin bir mutfak kültürüne sahip olmasıyla şaşırtmıyor. Doğu ve Güneydoğu Anadolu mutfağının özelliklerini taşıyor. Etin yeri çok ayrı. Ciğer kebabı, içli köfte, çiğ köfte, bulgur pilavı, kaburga, keşkek, lebni, burma gibi yemekleri ile kadayıf ve nuriye gibi tatlıları ünlü. Üzümden yapılan pestil ve sucuk, otlu ve örgü peynir, sumak ve baharatlar da leziz. Kaldığımız yıldızlı otelin kahvaltısı istediği kadar açık büfe olsun, meşhur Diyarbakır kahvaltısının yerini tutamaz.

LUNGS OF THE CITY

A bazaar is set up near the Urfa Gate, which is one of the city's gates and the one that has received the biggest number of attacks in history. Hümayun Gate is the gate of the sultanate. When the Sultan embarked on Eastern campaigns, he would enter through this large gate, which opened by collapsing, set up his marquee, complete the campaign and the door would be rebuilt as he went back to Istanbul. Most recently, a century ago, the gate was opened, never to collapse again. Mardin Gate, which opens to the East, is the hub of Suriçi traffic. In close proximity is the 16th-century Deliller Caravanserai. Delil is the name for guides serving in the two-month pilgrimage journey. This was the final location where pilgrims and delils would meet before embarking on the pilgrimage. Today, this is the Grand Caravanserai Hotel, where it is still possible to see the original basalt stone workmanship. The walls adjacent to Mardin Gate are interrupted here and the road extends to Hevsel Gardens, Ten-Eyed Bridge on Tigris River and Gazi Mansion. Until the 1960s, Hevsel Gardens were the lungs of the city. The vegetable and fruit needs of the public were met through these Gardens, situated between the walls and the Tigris River. As it is now possible to transport citrus from the Mediterranean to Diyarbakır, this area has lost its prominence.

TASTE OF 30 CIVILIZATIONS

Travel in Diyarbakır is boundless. It has bazaars, dishes, breakfast places, dessert places... It comes as no surprise that the city, which hosted more than 30 civilizations throughout its history, has a rich culinary culture. It features the qualities of Eastern and Southeastern Anatolian cuisine. Meat has a special place. Dishes such as liver kebab, stuffed meatballs, çiğ köfte, bulgur pilaf, ribs, keşkek, lebni, burma and desserts such as kadayıf and nuriye are famous. Fruit leathers and sausages made from grapes, herby and braided cheese, sumac and other spices are also delicious. The breakfast of the star hotel you stay at can be open buffet all it wants, it will be no match for the famous Diyarbakır breakfast.

KUŞAKLAR BOYU SEVİLEN YILDIZ

A BELOVED STAR THROUGHOUT GENERATIONS

HÜLYA KOÇYİĞİT

Hülya Koçyiğit sinemada zor olanı başaranlardan oldu. Çok sevilen ve geniş kitlelere hitap eden filmlerinin yanı sıra toplumsal sorunlara değinen pek çok filmde rol aldı. O, unutulmaz isimler arasında çoktan yerini aldı. Tiyatro eğitiminin ardından geçtiği sinemada bir yıldız olmayı başardı. Yediden yetmişe herkesin sevdiği ve saygı duyduğu bir oyuncu oldu. Başarılı kariyerinin yanı sıra sevgi dolu ailesi ile hep takdir edildi. Hülya Koçyiğit ile sinema dolu yıllarını, meslek sırlarını ve özel hayatını konuştuk.

► **Şu an hayatınızın hangi evresindesiniz?**

Olgunluk evresindeyim. Torunlarımla, çocuklarımla sevdiğilerimle en güzel zamanlarımı yaşıyorum.

► **TeCrübelerinizi paylaşabildiğiniz kapılar yeterince açılıyor mu size?**

Zaman zaman evet. Söyleşiler, paneller düzenleniyor, konuk oluyorum. Gençlerle tecrübelerimi paylaşıyorum.

► **Kariyerinizin başında bir gün bu noktaya geleceğinizi düşündünüz mü?**

Bu benim düşündüğüm bir şey değildi. Kendime göre şarkı söyler, dans ederdim her çocuk gibi. Okuldaki bütün müsamerelerde yer alırdım. Yeteneğim, öğretmenlerim ve ailem tarafından fark edildi ve yeteneğim doğrultusunda eğitim hayatıma devam ettim.

► **Gençliğinizde bale eğitimi de aldınız, balerin olmakla ilgili düşünceleriniz nelerdi?**

O yaşlarda kendimi ifade edebilmemin yolu, müziğin ruhumda yarattığı coşkuyla dans edebilmek olarak kendini gösteriyordu. Balerin olmayı çok istedim. Ama daha sonra tiyatro, dans, müzik ve diğer sanatları da içine alan bir sanat olduğu için tiyatrodaki karar kıldım.

► **Kariyerinizde annenizin ve kız kardeşinizin rolü ne oldu? Sizi desteklediler mi?**

Ben annemin Hülyası idim, o da benim başıma sanat tacımı kondurdu. Kendine bunu amaç edindi ve beni yetiştirebilmek için bütün hayatını ortaya koydu. Annemin gözünde sanatçı donanımlı olmaydı. Sırça köşkte yaşayan bir star, sadece perdeden yansıdığıyla kalan bir sanatçı olmak yerine, halkın içinde, halk ile birlikte yoğrulan bir kimliğe sahip olmalıydı.

Hülya Koçyiğit was one of the people that managed to beat the odds in film. Aside from her beloved movies that were directed at a wide audience, she also starred in many socially conscious movies. She has already earned a spot among unforgettable names. She was able to become a star in the film industry, having switched over after her training in theater. She became an actress that was beloved and respected by people across all generations. In addition to her successful career, she also received praise for her loving family. We spoke to Hülya Koçyiğit regarding her life in the world of film, tricks of her trade and her personal life.

► **Which phase of your life are you currently in?**

The maturity phase. I'm having my best times around my grandchildren, children and loved ones.

► **Do you get enough offers to share your experiences?**

Sometimes, yes. I participate in chat sessions and panels as a guest. I share my experiences with the youth.

► **Did you ever think that you'd get to this point one day at the beginning of your career?**

That wasn't something I thought. I would sing and dance on my own, like any kid. I'd participate in all school shows. My teachers and my family took notice of my talent and I continued my education in accordance with my talent.

► **You also received ballet training in your youth, how did you feel about becoming a ballerina?**

Dancing to music that excited me was the way I expressed myself in those years. I really wanted to become a ballerina. But I ultimately decided on theater as theater is an art form that incorporates dance, music and other arts forms.

► **What was your mother's and sister's role in your career? Were they supportive of you?**

I was my mother's Hülya, and she placed the crown of art on my head. She took that as a goal and sacrificed her whole life to raise me. According to my mother, an artist had to be intellectually well-equipped. A star living in a glass house shouldn't merely be an artist as reflected by the screen, but one that has an identity that lives

Annem bu bağlamda üzerime çok titredi ve küçük yaşında başlamış olduğum sinema hayatımda çok büyük sorumluluklar verdi. ‘Sen bu ülkede kızlar için bir örneksin’ derdi ve ona göre yaşamak zorundaydım. Sosyal aktiviteleri kaçırmaz, olmam gereken her yerde olurum. Ama bunlar kulüp vb. yerler olamazdı; çünkü insanların gözü önünde ‘örnek’ teşkil ediyordum. Sürekli bir eğitim alma durumum vardı; çünkü her şeyin en iyisi, en doğrusu olmalıydı. O zamanlar belki üzerimde büyük bir baskı hissettim. Ama ne kadar sıkıysa, zorladyysa, ne kadar baskı yaptıysa da ben her gün ‘Allah razı olsun, beni iyi ki böyle yetiştirmiş’ diye şükrediyordum. Sinema ve Metin Erksan ile tanışmamın sebebi Nilüfer ve annem... Onlar, Metin Hoca ile daha önceden çalışmış olmasalardı, belki de şu an tiyatroya devam ediyor olurum ki özlemediğimi de söyleyemem.

► **Kadınların her alanda kariyer sahibi olabileceği dönemlere geldik, siz kadınların gelişimini özellikle kendi sektörünüz açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Bugünleri görebilmek büyük mutluluk. Bizim sektörümüzde de kadın yönetmenleri, senaristleri ve oyuncularını daha çok görüyoruz. Kendi sanat anlayışını kitlelere ulaştırabilen bir kadın nesli var. Dünyanın her yerinde bu böyle artık. Kadının çocuğunu doğurduktan sonra mesleğini bırakmaması özellikle destekleniyor.

► **1963'deki Susuz Yaz filmi Türk sinema tarihinde bir kült ve sizin kariyerinizde bir dönüm noktası. Metin Erksan ile çalışmanın güzellikleri nelerdi?**

Susuz Yaz, yer aldığım ilk filmimdi ve Metin Erksan da en büyük şansım diyebilirim. Sinemadaki ilk hocam, mesleğimi bana öğreten, sevdiyen, beni fazlasıyla düşündüren, onunla geçirdiğim her vakitte dünyayı başka bir gözle görmemi sağlayan kişidir Metin Erksan. Onun bir dâhi olduğunu bilir ve ona hürmet ederdim.

among folks and one that gets shapen by them. My mother fell all over me on this issue and gave me major responsibilities in my film life, which I had started very young. She would say ‘You are an example for the girls in this country’, and I had to live accordingly. I wouldn’t miss social activities and would be where I was supposed to be. These weren’t places like clubs, however, because I was an ‘example’ in the eyes of the people. I was continuously receiving education, because everything had to be the best it could be. Perhaps I felt a lot of pressure in those times. But even though she was so tight on me, hard on me and pressured me so much, I’m grateful every day, saying ‘Thank god she raised me this way’. I became acquainted with cinema and Metin Erksan through Nilüfer and my mother... Had they not worked with Mr. Erksan before, I would still be working in theater. I can’t say I don’t miss it.

► **We are at a time where women can have careers in any field. How do you view the progress of women, especially with regard to your own sector?**

It is very pleasing to see the way things are now. We see more female directors, screenwriters and actors in our sector. There’s a generation of women that can reach audiences with their own artistic vision. Such is the case everywhere in the world. Women not quitting their profession after giving birth is especially supported.

► **The 1963 film Susuz Yaz has cult status in Turkish cinema and is a turning point in your career. What were the best things about working with Metin Erksan?**

Susuz Yaz was the first film I was featured in and I can say that Metin Erksan was my biggest luck. Metin Erksan is my first teacher in cinema, the one who taught me my profession, the one who made me love it, and a person that made me ponder and view the world from a different perspective each time I spent time with him. I knew he was a genius and I looked up to him.

► **Growing up, which directors, actors, authors, poets did you follow? Do you have people that you admire?**

There are plenty I can name but I’ll just name some off the top of my head. For directors; David Lean, Ingmar Bergman, Andrei Tarkovsky, Woody Allen, Steven Spielberg, Martin Scorsese. For films; Gone with the Wind, Casablanca, The Bridge on the River Kwai, The Godfather, One Flew Over the Cuckoo’s Nest, Rain Man, Doctor Zhivago, The Pianist. For actors; James Dean, Marlon Brando, Al Pacino, Robert De Niro, Jack Nicholson, Robin Williams, Anthony Hopkins... For actresses; Audrey Hepburn, Natalie Woos, Grace Kelly, Katharine Hepburn and my favorite, Ingrid Bergman. For books; I want to mention the ones that I read the first and ones that made their marks in my memory: Alice in Wonderland, Polyanna, The Little Prince, Pigeon Travels. For foreign authors; Dostoyevski, Tolstoy, Oscar Wilde, Balzac, Goethe, Jean Jacques Rousseau, Voltaire, Victor Hugo, Charles Dickens, Emily Bronte... For Turkish authors; Hüseyin Rahmi Gürpınar, Yaşar Kemal, Sabahattin Ali, Zülfü Livaneli, Orhan Pamuk, Ayşe Kulin, Nezihe Aras, Alev Alath, İsmet Bozdağ, Hüseyin Cemil Meriç... I really love to read. There are many that I closely follow. Just named the ones that came to my mind when I thought about the time since my childhood.

► **Hülya Koçyiğit hangi yönetmenleri, hangi oyuncularını, yazarları, şairleri takip ederek büyüdü? Hayran olduğu isimler var mı?**

Çok fazla isim var söyleyebileceğim ancak aklıma ilk gelenleri paylaşayım sizinle. Yönetmenlerden; David Lean, Ingmar Bergman, Andrei Tarkovsky, Woody Allen, Steven Spielberg, Martin Scorsese. Filmlerden; Rüzgâr Gibi Geçti, Kazablanka, Kwai Köprüsü, Baba, Guguk Kuşu, Yağmur Adam, Doktor Jivago, Piyanist. Oyunculardan; James Dean, Marlon Brando, Al Pacino, Robert De Niro, Jack Nicholson, Robin Williams, Anthony Hopkins... Kadın oyuncularından; Audrey Hepburn, Natalie Woos, Grace Kelly, Katharine Hepburn ve en çok beğendiğim Ingrid Bergman... Kitaplardan; ilk okuduklarım ve hafızamda yer edenleri söylemek istiyorum: Alice Harikalar Diyarında, Polyanna, Küçük Prenses, Güvercin Seyahatleri. Yabancı yazarlardan; Dostoyevski, Tolstoy, Oscar Wilde, Balzac, Goethe, Jean Jacques Rousseau, Voltaire, Victor Hugo, Charles Dickens, Emily Bronte... Türk yazarlardan; Hüseyin Rahmi Gürpınar, Yaşar Kemal, Sabahattin Ali, Zülfü Livaneli, Orhan Pamuk, Ayşe Kulin, Nezihe Aras, Alev Alath, İsmet Bozdağ, Hüseyin Cemil Meriç... Okumayı gerçekten çok seviyorum. İlgi ile takip ettiğim birçok isim var. Çocukluktan bu yana diye düşündüğümde ilk aklıma gelenleri paylaştım.

► **Kadınların sadece gençken değil, ileriki yaşlarda da güzel olacağını bir kanıtınız... Güzel kalmanın bir sırrı var mı?**

Öncelikle teşekkür ederim. Her şeyden önce pozitif olmaya çalışıyorum. Tabii ki güzellikten daha çok bakımlı, hijyenik ve sağlıklı olduğum sürece dinç olacağımı biliyorum. Önemli olan çağa ayak uydurabilmek, zinde olmak, ona göre beslenmek ve mümkün olduğu kadar spor yapabilmek. Yılların getirdiği değişikliği her şeyi pozitif karşılamak gerekiyor diye düşünüyorum.

► **Sizin için hayatınızın en önemli değerleri nelerdir?**

Ailem, ülkem, mesleğim...

► **Unutmadığınız bir anınızı okuyucularımızla paylaşır mısınız?**

Setlerden şu an ilk aklıma gelen Rabia Hatun çekimleri... Film için Yedikule Zindanları’nda çalıştık. Çekimi bitirdikten sonra gözlerimde aşırı bir kaşınma, sulanma, batma oldu. Eve döndüğümde şiddeti arttı. Hatta Selim beni görünce yüzümün ne denli yanık olduğunu fark etti; çünkü kıpkırmızıydım. Sebebini anlayamadığımız bu acı ve yanma gece boyunca devam etti ve bir müddet sonra göremeye başladım. Gecenin bir yarısı rica ile göz doktorunun muayenesini açtırdık ve müdahaleden bir müddet sonra görebileceğimin haberini aldık. Ertesi gün rahatsızlığım ve çekime gidemeyeceğimi bildirmek için yapım şirketini aradığımda rol arkadaşım Hüseyin Peyda’yı gece hastaneye kaldırdıklarını söylediler. Aydınlatma için kullanılan ultraviyole ışınları yayan cam meğerse kırılmış ve saatlerce süren çekim boyunca bu zararlı ışınları gözümüze almışız. Bir hafta sonra, doktorun dediği gibi görmem normale döndü. Ancak Hüseyin Peyda benden daha kötü durumdaydı ve tek gözünü kaybetti. Ve sosyal güvenliğimizin olmadığı yıllarda bu ve buna benzer birçok kaza neticesinde, örgütlenip sosyal güvenlik şemsiyesinde sanatçıların toplanmasını sağladık.

► **You are a living proof that women are not only beautiful when they are young but can be beautiful when they are older as well. Do you have a secret for staying beautiful?**

First of all, thank you. Before anything else, I try to be positive. Beauty aside, I know that I’ll be spry as long as I’m well-kept, hygienic and healthy. The important thing is to adapt to the times, be fit, eat accordingly and exercise as much as possible. I think everything the years bring upon should be greeted with positivity.

► **What are the most important values in your life?**

My family, my country, my profession...

► **Can you share an unforgettable memory with our readers?**

The first one I can think of when it comes to film sets is the shoot of Rabia Hatun. We worked in the Yedikule Dungeons for the film. Upon completion of the shoot, my eyes started to itch, water and hurt. It got worse when I got back home. In fact, Selim noticed how tanned my face looked, because I was red as a rose. This pain and burning sensation, the reason of which we could not understand, continued the entire night and I ultimately lost my sight. We requested an ophthalmologist examination in the dead of night and got the news that I’d be able to see after the intervention. Next day, when I called the production company to tell them about my condition and that I wouldn’t be able to make it to the shoot, they told me that my co-star, Hüseyin Peyda, was hospitalized that night. It turned out that the glass emanating the UV lights used for lighting had shattered, and that our eyes had been exposed to these harmful rays throughout the course of the shoot, which lasted hours. A week later, my vision was back to normal, as the doctor had said. However, Hüseyin Peyda was in worse condition than I was and he lost the vision in one of his eyes. After this accident and many other similar accidents that took place in a time when we didn’t have social security, we got organized and ensured that artists were covered under social security.

2019 GÖBEKLİTEPE YILI 2019: YEAR OF GÖBEKLİTEPE

TR Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, geçtiğimiz aylarda, 2019 yılının "Göbeklitepe Yılı" olarak ilan edildiğini açıklamış, tüm dikkatlerin, dünya tarihini değiştiren muazzam bir miras olarak kabul gören, Göbeklitepe'ye çekilmesini sağlamıştı. Yıl kapsamında, ilk adım da Göbeklitepe'nin restorasyonunun tamamlanarak, yeniden ziyarete açılması ile atılmış oldu. Bizzat Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açılışını gerçekleştirdiği Göbeklitepe'nin restorasyon çalışmaları için 8.3 milyon avro harcandı. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde yıl boyunca sürdürülecek tanıtım çalışmaları kapsamında; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, yerel yönetimler Göbeklitepe ile ilgili birçok etkinlik gerçekleştirerek, bu dünya mirasının, ülkemizin kültür ve turizm hamlelerinde yer almasını sağlayacak. Tüm dünyanın dikkatinin, Göbeklitepe özelinde, Şanlıurfa ve bölgeye çekilmesi sağlanacak.

EN President Recep Tayyip Erdoğan previously announced that 2019 was declared "The Year of Göbeklitepe", which drew attention to Göbeklitepe, which is considered a magnificent heritage that alters the course of history. Within the scope of the year, the first step was to complete the restoration of Göbeklitepe and its re-opening to public visits. 8.3 million EUR was spent for the restoration of Göbeklitepe, which was inaugurated by President Erdoğan himself. Year-long publicity activities under the auspices of the Presidency will ensure that this world heritage is featured in the culture and tourism moves of our country, and various activities on Göbeklitepe will be carried out by the Ministry of Culture and Tourism, the Ministry of Industry and Trade and local administrations. They will draw the world's attention to Şanlıurfa and the region, specifically Göbeklitepe.

YAPININ ÖNEMİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kayıtlarına göre Göbeklitepe; Şanlıurfa'nın Örencik Köyü yakınlarında yer alan dünyanın bilinen en eski kült (tapınak) yapıları topluluğudur. T biçimindeki 10-12 dikilitaş yuvarlak planda dizilmiş, araları taş duvarla örülmüştür. Bu dikilitaşların çoğunun üzerinde insan, el ve kol, çeşitli hayvan ve soyut semboller, kabartma ya da oyularak betimlenmiştir. Bölgenin en erken kullanımının günümüzden en azından 11.600 yıl öncesine dayandığı ileri sürülmektedir. Göbeklitepe'nin bir kült merkezi olarak kullanımının MÖ 8000 dolaylarına kadar devam ettiği ve bu tarihlerden sonra terk edildiği, başka ya da benzer amaçlarla kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Tüm bunlar ve kazılarda ortaya çıkarılan anıtsal mimari, Göbeklitepe'yi eşsiz ve özel yapmaktadır. Bu bağlamda Göbeklitepe, UNESCO tarafından 2011 yılında Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi'ne alınmıştır. 2018 yılında ise kalıcı olarak listedeki yerini almıştır.

NASIL KORUNACAK?

Göbeklitepe için özel restorasyon faaliyeti yürütüldü. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca üstlenilen "Şanlıurfa'da Tarih Yeniden Canlanıyor Projesi" kapsamında, ören yerinde kullanılan çatı örtüleri membrandan üretildi. Örtüler nanoteknolojiyle üretildiğinden kendi kendini yenileyebiliyor. Göbeklitepe'nin çelik konstrüksiyon çatı örtüleri, paratoner özelliği de taşıyor. Olası bir depremde yapıda oluşabilecek oturma ve çökmeleri tespit etmek amacıyla özel bir deprem izolatörünün devreye alınması da proje kapsamında yer alıyor. 2 bin 400 metrekare alanı koruyacak nanoteknolojik örtülere, arkeolojik kazılar sonrası ortaya çıkabilecek ilave alanları kaplayacak şekilde eklemeler yapılabiliyor.

SIGNIFICANCE OF THE STRUCTURE

According to the records of the Ministry of Culture and Tourism, Göbeklitepe is the oldest known collection of cult structures (temple) in the world. 10-12 T-shaped obelisks were lined up on a spherical layout, and the gaps were bonded with stonewalls. Symbols of humans, hands and arms, various animals and abstract symbols were embossed on or carved into these obelisks. It is claimed that the earliest use of the place goes back at least 11,600 years. It is understood that the use of Göbeklitepe as a cult center continued until circa 8,000 BC. It was then abandoned and was not used for other similar or different reasons. All these and the monumental architecture unearthed during excavations make Göbeklitepe unique and special. Within this context, Göbeklitepe was placed in the World Cultural Heritage Tentative List by UNESCO in 2011. It was placed in the list on a permanent basis in 2018.

HOW WILL IT BE PROTECTED?

A special restoration operation was carried out for Göbeklitepe. Within the "History Revives in Şanlıurfa Project", undertaken by the Ministry of Industry and Technology, the roof cover on the archaeological site was made of membrane. As they use nanotechnology, the roof cover renews itself. Steel construction roof covers of Göbeklitepe also act as a lightning rod. The project includes a special earthquake isolator designed to identify sinking and collapses that may occur in the structure. Nanotechnological covers will protect an area of 2,400 square meters and additions can be made to cover extra areas to be revealed by archeological excavations.

ASİ KIZLARA UYKUDAN ÖNCE HİKÂYELER

TR Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler gazeteci ve medya girişimcisi Francesca Cavallo'nun beşinci; yazar ve tiyatro yönetmeni Elena Favilli'nin ise yedinci çocuk kitabı.

Kitap, ortaokul ve lise çağındaki çocuklar için yazılmış. Henüz okuma yazma bilmeyen çocuklara da, yetişkinler tarafından seslendirilebilir nitelikte. Kitap yazılırken, masalsılık esas alınmış. Kitapta masalsılık sadece okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak amacıyla seçilmiş bir yazım tekniği değil. Yazarın diğer bir kastıysa; kendine güvenen kadınların nasıl masalsi bir hayat yaşadıklarını, bundan da önemlisi o masalsi dünyayı nasıl kendilerinin inşa ettiklerini göstermektir. Kitapta farklı iş alanı, ülke ve tarihlerden seçilmiş 100 başarılı kadının kısa portreleriyle karşılaşırız. İçlerinde şair, yazar, yönetici, yönetmen, aktivist, siyasetçi, cerrah olduğu gibi yüzücü, rapçi, astronom, kaşif, balerin, tromboncu, dövme sanatçısı da var. Yazarlara göre çocukların, hangi alanda kendilerini yeterli ve yetenekli görüyorlarsa, o alanda çalışmaları ve desteklenmeleri gerekir. Bu kadar çeşitli alandan, başarı hikâyeleri seçip yazmalarının diğer bir nedeniyse, bir kadının istediği zaman başaramayacağı hiçbir şeyin olmadığını örnekleriyle göstermektir.

Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler'in ansiklopedik bir yönü de var. Portresi yazılan kişilerin doğum ve ölüm tarihleri, nerede doğdukları da not edilmiş. Ayrıca televizyon ekranlarında veya çeşitli dergilerde rastlanabilecek Hillary Clinton, Michaela Obama, Frida Kahlo gibi popüler isimlerle birlikte sadece ilgisinin bileceği Ruht Harkness, Mary Kom, Brenda Chapman gibi isimlere de yer verilmiş. Portreler tek sayfadan oluşuyor ve genellikle anlatılan kişilerin çocukluk çağları esas alınarak kurgulanmış. Bu da kitaptaki metinlerin masalsi bir forma sokulmasını kolaylaştırmış. Masallar üzerinden çocuklara aktarılacak istenilen düşünceyse, çalışmadan hiçbir başarının elde edilemeyeceğidir.

GOOD NIGHT STORIES FOR REBEL GIRLS

EN Good Night Stories for Rebel Girls is the fifth children's book by journalist and media entrepreneur Francesca Cavallo and the seventh by writer and stage director Elena Favilli.

The book is written for middle and high school children. It is suitable for the adults to read to children that do not know how to read yet. The book is written on the basis of epic stories. The epic layout of the book is not just a writing technique to make it easier to read and understand. One other intention of the author is to show how confident women live an epic life and more importantly, how they built that epic world themselves. In the book, 100 successful women from various business fields, countries and periods are illustrated briefly. These women are poets, directors, managers, activists, astronomers, explorers, ballerinas, trombonists and tattoo artists. Authors believe that children should work, and be supported, towards whatever field they think they are competent and skilled for. Another reason why they chose to select success stories from these varied fields is to show when a woman sets her mind to something, there is nothing she cannot do. Good Night Stories for Rebel Girls is also an encyclopedia. The date of birth and death as well the birthplaces for the illustrated people are also stated. In addition to popular names on TV or magazines, such as Hillary Clinton, Michelle Obama and Frida Kahlo, there are names like Ruth Harkness, Mary Kom and Brenda Chapman, who would be known by those interested in their respective fields. Portraits consist of a single page and are generally built by basing the story on the childhood of the person talked about. This made it easier to turn the texts in the book into a tale. The idea communicated to children over the stories is that no success can be achieved without working hard towards the goal.

TR
Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler

Hep Kitap
46. Baskı
224 Sayfa

EN
Good Night Stories for Rebel Girls

Hep Publications
46th Edition
224 Pages

TEMPLE GRANDIN

TR Filmin biyografik olduğunu, diğer ifadeyle izlediğimiz otizimli çocuğun kurgu eseri bir karakter olmadığını öğrendiğimizde anlam ve etkileyciliği bir kat daha artıyor. Yönetmenin film boyunca göstermek, düşündürmek ve hissettirmek istediği gerçek ise, otizimli kişilerin diğer insanlardan farklı ama eksik olmadıklarıdır.

Yönetmen Mick Jackson kullandığı efektlerle otizimli Temple Grandin'in gözünden ses, görüntü ve sözleri de beyaz perdeye aktarmaya çalışır. Çünkü otizimli kişilerin genel özelliği diğer insanların fark etmediklerini fark etmektir. O yüzden onlar ses, görüntü ve olaylardan diğer insanlara kıyasla daha çok etkilendirler.

Temple Grandin (d. 1947), otizmin bu genel özelliğini avantaja çevirmiş bir bilim insanı. Ona ilk başta annesi çok yardımcı olur. Filmde anne desteği sürekli hissedilmektedir. Daha sonraysa, Temple Grandin'in teyzesi, yatılı okuldaki fen bilgisi öğretmeni, âma oda arkadaşı dikkat çeker. Bunlar, Grandin'e çaresiz kaldığı anlarda, açılan her yeni kapının yeni imkânlar, hisler, düşünceler ve başarılar anlamına geldiğini gösterirler. Sensörlü kapıyı zihninde giyotinle özleştirdiği için çok korkan Temple Grandin, edindiği deneyimler ve elinden tutan bir kadın sayesinde bu korkunun da üstesinden gelmeyi başarır. Her zorlukla birlikte bir kolaylığın da olduğu, filmde verilmek istenilen mesajlardan biridir.

Temple Grandin azmin, pes etmemenin, çalışmanın, hayattan kopmamanın filmidir. Filmde verilmek istenen "otizmliler farklıdır ama eksik değildir" mesajından dolayı aslında normal insanların da karşılaştığı problemler anlatılır. Bu yüzden filmde yansıtılan bir anormallik veya hastalık değil hayatın kendisidir.

EN Once we learn the movie is a biographical film, that the child with autism is not a work of fiction but a real person, the meaning and the impact of the film deepen. The reality pushed by the director for the duration of the film is that individuals with autism are different, but not deficient from other people. Director Mick Jackson tries to reflect the sound, visuals and words on the screen through the eyes of autistic Temple Grandin via visual effects. Individuals with autism generally tend to notice what other people cannot. Therefore, they are affected by the sounds, visuals and events much more compared to other people. Temple Grandin (b. 1947) is a scientist who turned this characteristic of autism into her advantage. Her mother helps a lot at the beginning. The support provided by the mother is felt throughout the movie. Later on, Temple Grandin's aunt, her science teacher at the boarding school and her blind roommate compel attention. These people represent Grandin, when she is desperate, that new opportunities, feelings, thoughts and successes are behind each new door that opens. Temple Grandin is terrified of the sensor door as she associated it with guillotine in her mind. Through the experiences and thanks to a woman who gave her a hand, she manages to overcome this fear. One of the messages in the movie is that every challenge comes also with an ease. Temple Grandin is a movie emphasizing determination, not giving up, trying and holding on to life. The message "individuals with autism are different, but they are not deficient" in the film also delves into the issues of everyday life of a person. Thus, what is reflected in the film is not an abnormality or a disease, but the life itself.

TR
Yönetmen
Mick Jackson
Senaryo
Christopher Monger, Merritt Johnson
Tür
Biyografik, Dram
Yapım
2010-ABD
Süre
1 saat 47 dakika
Oyuncular
Claire Danes, Julia Ormond, David Strathairn, Melissa Farman, Catherine O'Hara

EN
Director
Mick Jackson
Writer
Christopher Monger, Merritt Johnson
Genre
Biography, Drama
Producers
2010-ABD
Runtime
1 hours 47 minutes
Cast
Claire Danes, Julia Ormond, David Strathairn, Melissa Farman, Catherine O'Hara

RESİMLİ TÜRKİYE FLORASI

Türkiye'de her on günde bir, yeni bir bitki türü keşfedilmektedir. Bu çeşitliliğe rağmen Türkiye'nin flora haritası bugüne kadar çıkarılmamış. Yapılmış iki farklı araştırma bulunuyor. Bunlardan bir tanesi İsviçreli bir Botanikçi olan P. E. Boissier'in Latince yazdığı Flora Orientalis'dir. Diğeriyse P. H. Davis'in 11 ciltte topladığı ve İngilizce yazdığı Flora of Turkey and the East Aegean Islands'dır. Her iki çalışma da eski, daha da önemlisi eksiktir. İkisinde de Türkiye'nin bütün bölgelerindeki değil, bazı bölgelerindeki bitkiler incelenmiştir. Zaman içinde ismi değişen mekanları da hesaba katarsak, karşılaştığımız gerçek; bu iki eserin mutlaka güncellenmesi gerektiği, güncellenmediği takdirde ise, anlaşılmasının güçleşeceği. Bu yüzden Ali Nihat Gökyiğit Vakfı, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneğinin iş birliğiyle hazırlanan Resimli Türkiye Florası kitabının ilk cildinde, genel sınıflandırmalarla birlikte Davis'in kitabında belirtilen yer isimlerinin bugünkü karşılıkları da verilmiş. İlk ciltte Flora of Turkey and the East Aegean Islands'ın özetini de bulmak mümkün. Resimli Türkiye Florası'nın ilk cildi 2014 yılında yayımlanmış. İkinci cildi de yazılmaya başlanmış. Konusu: Türkiye'deki Damarlı Bitki öbekleri. Toplamda 30 cilt olarak tasarlanan proje, internet ortamına taşınırken, toplumun istifadesi göz önünde bulundurulmuş. Sitede kitabın içeriğine; her bir bitkinin coğrafi bölgesi, adı, künyesi ve endemik olup olmadığı gibi ayrıntılı bilgilere de ulaşmak mümkün. Site, projeye katılmak isteyen bütün araştırmacılar için büyük kolaylıklar sunmakta. Resimli Türkiye Florası, yazılmakta olan ilk Türkçe bitki örtüsü kitabıdır. Önceki çalışmalardan en büyük farkıysa, bilimsel yöntemden ödün verilmeden hazırlanmasıdır. Kitapta yer alan resimler, bitki çizimi konusunda özel ders almış ressamlar tarafından yapılmaktadır. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı himayelerinde gerçekleştirilen bir projedir.

ILLUSTRATED FLORA OF TURKEY

In Turkey, a new plant is discovered every ten days. Despite this variety, no flora map of Turkey was drawn up to this date. There are two separate studies. One is the Flora Orientalis written in Latin by P. E. Boissier, a Swiss botanist. The other is the Flora of Turkey and the East Aegean Islands, written in English by P. H. Davis in 11 volumes. Both studies are old, but more importantly, deficient. They only examine plants in certain regions of Turkey. Considering the places, the name of which changed in time, the truth is that both of these works should be updated. If not, they would be difficult to understand. Therefore, the first volume of the Illustrated Flora of Turkey, prepared in cooperation with Ali Nihat Gökyiğit Foundation, Nezahat Gökyiğit Botanical Garden and Flora Research Association, includes the current names of the locations mentioned in Davis' work, in addition to the general classifications. The first volume also includes a summary of the Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Illustrated Flora of Turkey's first volume was published in 2014, and the second volume is currently being written. Subject: Vascular Plant groups in Turkey. The benefit of the public was considered while transferring the project, designed as 30 volumes in total, to the internet. The website provides detailed information such as the content of the book; geographical region, name, identity for each plant and whether they are endemic or not. The website also provides all researchers the opportunity to participate in the project. Illustrated Flora of Turkey is the first Turkish flora book that is being written. What makes it different from the previous studies is that it was prepared through ultimate scientific methods. Illustrations in the book are done by painters specially trained in plant drawing. The project is implemented under the auspices of the Presidency of the Republic of Turkey.

<http://www.turkiyeflorasi.org.tr/>

YENİ DESTEKLER ZANAATKÂRLIĞI YAŞATIYOR

ANADOLU TOPRAKLARININ ZENGİNLİĞİ, ZANAATKÂRLIKTA DA KENDİSİNİ GÖSTERİYOR. TKDK, ZANAATKÂRLARA DESTEK SAĞLAYARAK, BU ZENGİNLİĞİN KORUNMASINI VE DEVAMINI SAĞLAMAYI HEDEFLİYOR.

NEW SUPPORT SUSTAINS CRAFTSMANSHIP

THE WEALTH OF ANATOLIA SHOWCASES ITSELF ALSO IN CRAFTSMANSHIP. BY SUPPORTING CRAFTSMEN, ARDSI AIMS TO PROTECT AND SUSTAIN THIS WEALTH.

"ZANAATKÂRLIĞIN YAŞAMASI İÇİN KAMU VE SİVİL ÖRGÜTLER BİR ARADA OLMALI"

"PUBLIC INSTITUTIONS AND NGOS SHOULD ACT TOGETHER FOR CRAFTSMANSHIP TO SURVIVE"

ZANAATKÂRLIK BİTMEDİ, UNUTULMADI, YAŞIYOR
CRAFTSMANSHIP IS NOT DEAD OR FORGOTTEN, IT IS ALIVE

ÇÖMLEKÇİLİK
ELAZIĞ'DA YENİDEN FİLİZLENİYOR
POTTERY SPROUTS AGAIN IN ELAZIĞ

"ZANAATKÂRLIĞIN YAŞAMASI İÇİN KAMU VE SİVİL ÖRGÜTLER BİR ARADA OLMALI"

"PUBLIC INSTITUTIONS AND NGOS SHOULD ACT TOGETHER FOR CRAFTSMANSHIP TO SURVIVE"

Kamu kuruluşlarının yanı sıra sivil toplum örgütleri de ülkemizdeki geleneksel el sanatlarının korunması ve sonraki nesillere aktarımını sağlamak üzere önemli çalışmalar yapıyor. Bu örgütlerden biri de Geleneksel Sanatlar Derneği... 2008 yılında kurulan ve UNESCO'ya akredite örgütlerden biri haline gelen Geleneksel Sanatlar Derneği'nin Başkanı Ahmet Akcan ile derneğin çalışmaları ve zanaatkarlığın önemi üzerine konuştuk.

In addition to public institutions, NGOs also carry out important works to ensure that traditional handicrafts of Turkey are preserved and passed on to future generations. Traditional Arts Association is among such organizations. It was established in 2008 and became accredited to UNESCO. We interviewed Ahmet Akcan, the President of the Traditional Arts Association, about the activities of the association and the significance of craftsmanship.

► Öncelikle derneğinizi kuruluş amacını ve şimdiye kadar yaptığınız çalışmalarını bizimle paylaşabilir misiniz?

Geleneksel Sanatlar Derneği, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. 600'den fazla üyesi bulunan Geleneksel Sanatlar Derneği, Türkiye'de geleneksel sanatların gelişimini sağlamayı, tanıtılmasına katkıda bulunmayı, sanat bilincini yaygınlaştırmayı, bu alanda eğitimi ve üretimi desteklemeyi, geleneksel sanatlar alanında çalışan akademisyen, sanatçı, öğrenci ve diğer ilgilileri aynı çatı altında toplamayı amaçlamaktadır. Kurulduğu günden bugüne geleneksel sanat ve zanaat dallarının sağlıklı, doğru ve etkin bir şekilde tanıtılması için büyük özveride bulunan Geleneksel Sanatlar Derneği, bu sanatların hak ettiği değeri görebilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için organizasyon ve yayın faaliyetleri yapmaktadır. Dernek aynı zamanda köklü bir geçmişe sahip geleneksel sanatlarımızın gelişmesi için çaba gösteren sanatçı ve akademisyenlerimizin ön plana çıkarılarak bu alandaki çalışmalarının sanatseverlere aktarılması doğrultusunda faaliyet göstermektedir.

► Derneğinizi "Türkiye'nin Ustaları" adında bir projesi var. Projenizin amacı nedir, şu an hangi aşamadasınız?

Geleneksel Sanatlar Derneği, Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğiyle "Türkiye'nin Ustaları - Marmara Bölgesi" projesinin envanter kitabı ve web sitesini 11 Kasım 2017 tarihinde Cemal Reşit Rey Konser Salonunda yaptığı tanıtım toplantısında kamuoyuna sundu. Böylece Marmara Bölgesindeki illerde yaşayan ve üretim yapan geleneksel sanatlar ve zanaatlar alanındaki ustaların envanterleri çıkarılarak sahip olduğumuz kültür mirası ve sanat birikimi görünür hale getirdi. Projenin amacı Türkiye'nin sahip olduğu kültürel ve sanatsal zenginliğin açığa çıkarılmasını, tanıtılmasını ve bu yolla kayıt altına alınarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Türkiye, doğudan batıya doğru çok farklı kültürlerle, dinlere ve dillere ev sahipliği yapmaktadır. İncelediğimizde her yörede farklı sanat ve zanaatların ustalıkla uygulandığını görmekteyiz. Bu çerçevede projenin birinci aşamasında Marmara Bölgesini ele aldık. Bir yıllık çalışmayla Marmara Bölgesinde bulunan 11 ilin tamamını tarayarak faaliyet gösteren sanat ve zanaat atölyelerini ve sanatkarları tespit ettik, bunların öz geçmiş ve iletişim bilgileri ile eserlerine hem kitapta hem de internet sitesinde yer verdik. Bu arada projenin kitabımızı ve siteyi, sahip olduğumuz sanatsal zenginliği bütün dünyaya tanıtabilmek için üç dilde hazırladık.

Marmara Bölgesiyle ilgili çalışmalarımız devam etmekle birlikte güncelleme ve etkileşimi devam etmektedir. Kayıt altına aldığımız sanatçıların bilgileri ve iletişim adresleri zaman zaman güncellenmekte, Marmara Bölgesinde tespit edemediğimiz sanatçı ve atölyeler bize başvurup siteye kayıt olabilmektedir.

► Projeyi ülke çapına yayma konusundaki çalışmalarınız ne aşamada?

Projenin altyapısı ülke çapında envanter oluşturacak şekilde hazırlanmıştır. Nitekim şu anda bölge ayrımı gözetmeksizin başvuruya devam ediyoruz. Ama bunların analizi ve kamuoyuna tanıtımı için mali kaynak ve personel desteğine ihtiyacımız bulunmaktadır. Bu kapsamda özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ile iş birliği yapmayı planlamaktayız. Bir yandan Marmara Bölgesine gelen talepleri karşılamakta, bir yandan da diğer bölgelerle ilgili çalışmalarımızın ön hazırlığını sürdürmekteyiz.

►First of all, could you tell us the establishment purpose of the association and the work you have done so far?

Traditional Arts Association is a non-profit civil society organization. The association has over 600 members and it aims at ensuring the development of traditional arts in Turkey, contributing to its promotion, spreading art awareness, supporting education and production within this domain and gathering the practicing academicians, artists, students and other interested people in traditional arts under one roof. The Association of Traditional Arts has worked with great devotion for the vigorous, proper and efficient promotion of traditional arts since the day it was established. It carries out activities of organization and publication in order to make these arts meet the value they deserve and transfer them to next generations. The association also works in purpose of promoting the artists and academicians who spend efforts for the development of our deep-rooted traditional arts and transferring their works to art lovers.

►Your association has a project called "The Masters of Turkey". What is the aim of the project, what is the current status?

Traditional Arts Association presented the inventory book and web site of "The Masters of Turkey - Marmara Region" project with the support of the Ministry of Culture and Tourism during the publicity meeting held on November 11, 2017 at Cemal Reşit Rey Concert Hall. Thus, a list of the masters in the fields of traditional arts and crafts who live and work in the Marmara region provinces was created to make the cultural and artistic heritage in the region more visible. The purpose of the project is to unearth the cultural and artistic wealth of Turkey, promote and thereby recording it to ensure that it is transferred to future generations. Turkey is home to several different cultures, religions and languages from the east to the west. Upon examination, we see that different arts and crafts are practiced in each region. In this context, we selected the Marmara Region in the first phase of the project. We found the arts and crafts workshops and artists located in all 11 provinces of the Marmara Region through a one-year study. We included their resumes, contact information and works both in the book and the web site. By the way, we prepared the book and web site of the project in three languages in order to present our artistic wealth to the whole world.

Our studies concerning the Marmara Region are ongoing with updates and interaction. The information and contact addresses of the artists that we record are updated at intervals. The artists and workshops that we were unable to find in the Marmara Region can apply to us and register on the web site.

►What is your progress in disseminating the project across the country?

The infrastructure of the project was designed to serve as a country-wide inventory. As a matter of fact, we keep receiving applications regardless of the region. However, we need financial resources and personnel support for the analysis and publicity of them. In this context, we plan to collaborate especially with the Ministry of Culture and Tourism. We are meeting the demands from the Marmara Region and we continue our preparations for other regions as well.

► **Ülkemizde zanaat dalı olarak, kayıt altına alınmış yaşayan kaç dal var?**

Bu konudaki kategorik ayrım net çizgilerle yapılamamakta. Konunun uzmanlarının bir kısmını Geleneksel Sanatlar olarak tanımlamakla birlikte bir kısmı da halk zanaatları olarak kabul edilmekte. Kullanılan malzemeye göre sınıflandırma daha çok tercih edilmekte. Buna göre taş, ahşap, kumaş, maden işleri gibi genel kategoriler olmakla birlikte bölgeye ve yöreye göre çok farklı sanatlar ve zanaatlarla karşılaşabiliyoruz.

► **Zanaatkâr yetişmediği için yitirilen zanaatlar hangileri? Bunların yeniden yaşatılması mümkün mü?**

Son 20 yıldır geleneksel sanatlar ve zanaatlara ilgi ve destek artmış durumda. Birçok alanda 20 yıl önce öğrenci ve çırak bulmak zordu ancak bugün kamu ve özel destekler sayesinde bu konudaki sıkıntı büyük oranda aşılmış durumda. Ancak uygulaması zor ve netice alması uzun zaman alan dallarda öğrenci veya çırak sorunu yaşanmakta. Bir örnek vermek gerekirse hat, tezhip ve ebru gibi alanlara ilgi çok olmasına karşın cilt, kalem işi gibi alanlarda daha az öğrenci ve çırak olduğunu üzülerek görmekteyiz. Özellikle uygulaması zor olan alanlarla ilgili atölyelerin Kültür ve Turizm Bakanlığı, belediyeler, özel firmalar ve sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmesi gerekmektedir.

► **Mevcut zanaatkârların en önemli sorunları nelerdir?**

Mevcut zanaatkârların sorunlarının başında ürettikleri eserlerin ve ürünlerin geniş kitlelere ulaştırılmaması, yeterince pazarlanamaması ve bunun neticesinde atölye imkânlarının geliştirilememesi gelmekte. Buna bağlı olarak bilgi ve tecrübelerini aktarabilecekleri çırak bulamamaları da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta.

► **How many recorded specialties of craftsmanship are still alive in Turkey?**

Clear, categorical distinction is not possible in this matter. Some experts on the subject define some of the specialties as Traditional Arts whereas others are regarded as folk crafts. Classification in terms of materials is more popular. Accordingly, there are general categories such as stone, wood, textile, mineral works, but there are also very different arts and crafts depending on the region and district.

► **Which specialties have been lost due to the lack of new craftsmen? Is it possible to revive them?**

Over the last 20 years, interest and support for traditional arts and crafts has increased. In many fields, it was difficult to find students and apprentices 20 years ago, but this is an obstacle that is largely overcome today thanks to the public and private supports. However, there is a shortage of students or apprentices in specialties that are difficult to practice and those that yield results in the long-term. For example, although there is a lot of interest in fields such as calligraphy, ornamentation and marbling, we are sad to see that there are less students and apprentices in those such as binding and pen work. The workshops in such difficult fields have to be supported by the Ministry of Culture and Tourism, private companies and non-governmental organizations.

► **What are the most important problems of the current craftsmen?**

The leading problems that current craftsmen experience are that their works and products cannot be conveyed to large masses, they cannot be marketed enough, resulting in not being able to develop the workshop facilities further. In relation to this, the fact that they cannot find an apprentice to whom they can transfer their knowledge and experience emerges as an important problem.

► **Bu sorunların aşılması için getirdiğiniz çözüm önerileri var mıdır?**

Bu sorunların aşılması için hem kamunun hem sivil toplum kuruluşlarının hem de özel sektörün yapabileceği birçok şey elbette var. Bu sanatçıların ve eserlerinin tanıtımının ulusal ve uluslararası düzeyde yapılması, bunlara satış kanalları oluşturulması ve bu satış kanallarının da desteklenmesi gerekmektedir.

► **Sosyal medyanın zanaatkârların ürünlerini yeni kitlelere ulaştırmasındaki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Artık dünyada iletişimin ve alışverişin büyük çoğunluğu internet üzerinden yapılmakta. Bu da en fazla sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleştirilmekte. Haliyle bu mecralar çok önemli ancak maalesef ülkemizde internet ve sosyal ağlar zanaatkârlarımız tarafından etkin kullanılmamakta. Bu mecralara yönelik yatırım yapılmalı ve internetin olanakları sanatın sanatsevere ulaştırılması amacıyla daha iyi değerlendirilmeli.

► **Zanaatkârlarımız yeniliklere açık mı, ürünlerini dış pazarlara sunma konusunda istekli ve bilgileri yeterli mi?**

Elbette bu konuda yukarıda belirttiğim üzere son derece istekliler. En büyük sorunlarından biri zaten bu ancak bu işi sanatçıların yapması epey güç. Bu konuda girişimcilerin bu işe el atması gerekir.

► **Ülkemizin geleneksel el sanatları dış pazarlarda yeterli derecede tanıtılıyor mu ve biliniyor mu?**

Hayır, maalesef yeteri kadar değil, hatta bu alandaki çalışmalar neredeyse yok hükmünde. Kaldı ki geleneksel sanatlarımız dış pazarlarda tanıtılmıyor. Yurt dışında geleneksel sanatlar ya da İslam Sanatı alanında yapılan satışlar gerek müzelerde gerekse satış mecralarında çok zayıf durumda.

► **Dış ülkelerde en çok alıcı bulan el sanatları ürünlerimiz nelerdir?**

Birinci sırayı en meşhur alanımız olduğu için hüsnü hat sanatı almakta. Bunu ebru, tezhip ve minyatür sanatı takip etmekte.

► **Have you come up with any solutions to overcome these problems?**

Of course, there are many things that can be done by the public, non-governmental organizations and the private sector in order to overcome such problems. It is necessary to promote these artists and their works at national and international levels, create sales channels for them and support said sales channels.

► **How do you assess the role of social media in bringing the craftsmen's products to new audiences?**

The vast majority of communication and shopping in the world is now carried out over the internet. This is mostly achieved via social networks. Consequently, such channels are crucial but unfortunately, the internet and social networks are not used effectively by our craftsmen. Investments should be made in these channels and the possibilities of the internet should be utilized better in order to bring art to the art lovers.

► **Are our craftsmen open to innovation, willing to offer their products to foreign markets and are they well-informed?**

Of course, they are very eager in this matter as I mentioned above. This is one of their major problems but it is very difficult for the artists to carry out. Entrepreneurs should be involved in this regard.

► **Are the traditional handicrafts of Turkey promoted sufficiently in foreign markets? Are they well-known?**

No, unfortunately not. In fact, the studies in this field are virtually nonexistent. Besides, our traditional arts cannot be promoted in foreign markets. Sales made abroad in the field of traditional arts or Islamic Arts are very weak both in museums and in sales channels alike.

► **What are our most popular handicrafts in foreign countries?**

Calligraphy takes the first place since it is our most famous handicraft specialty. It is followed by marbling, ornamentation and miniature.

ZANAATKÂRLIK BİTMEDİ, UNUTULMADI, YAŞIYOR

CRAFTSMANSHIP IS NOT
DEAD OR FORGOTTEN,
IT IS ALIVE

Zanaat, insanların maddi ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, el ustalığı isteyen işler olarak tanımlanmaktadır. Kavram, kelime kökü özelinde de el emeğine dayalı bir üretimi ifade etmektedir. Zanaatkârlık ise öğrenme sürecinin ardından kazanılan beceri ve el emeği ile insan yaşamını kolaylaştıran nesnelerin üretimidir.

Teknolojik ve toplumsal değişim ile birlikte zanaatkârlık kurumu da işlev değişikliğine gitmiştir. Bugün zanaatkârlık, adeta korunması gereken uğraşı olarak kabul edilmektedir. Çünkü artık, teknoloji insanların gündelik yaşamına dair her şeyi üretmekte, küçük bedeller karşılığında herkes her türlü ihtiyacını temin edebilmektedir. Modernizm sonrası gelen Klasizm ise emek verilen el ürünlerinin değerini artırmaktadır.

Günümüzde, 'handmade' yani el yapımı ürünler, sadece araç-gereç olarak değil, sanat eseri olarak da kabul edilmektedir. Örneğin birkaç yüzyıl öncesine kadar zanaatkârlık sayılabilecek olan kaşıkçılık, bıçakçılık, halıcılık, ciltçilik günümüz için birer sanat haline gelmiştir.

Craft is defined as work that requires the mastery of hands and made to meet people's material needs. The root of the term itself describes production based on handwork. Craftsmanship, on the other hand, is the production of objects that make people's lives easier with skills acquired after a learning process along with manual labor.

Parallel to technological and societal change, craftsmanship has also undergone a functional change. Today, craftsmanship is considered as a profession that ought to be protected. This is because technology is now able to produce anything in relation to people's daily lives and people can supply all their needs for low prices. Classicism, which came after Modernism, increases the value of handcrafted products. Currently, 'handmade' products are considered not only as equipment but also works of art. For example, disciplines such as spoon-making, cutlery, carpet making and bindery, which would be considered craftsmanship up until the last few centuries, are now considered art.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) de bu düşünceden hareketle kaybolmaya yüz tutmuş el sanatlarını koruma altına alarak tüm dünyada farkındalık oluşturmaktadır. Ülkeler de kendi içlerinde kaybolmaya yüz tutmuş el yapımı ürünleri ve zanaatkarlarını korumakta, yitip gitmemeleri için destekler ve ücretsiz kurslar vererek geçmişlerine bu yolla sahip çıkmaktadır.

TARİHE NOT DÜŞEN UĞRAŞ: ZANAATKÂRLIK

Zanaatkarlar, insanın gündelik yaşantısını kolaylaştırmanın yanı sıra insanlık tarihine de büyük katkılar sağlamıştır. Bugün arkeolojik kazılarda elde edilen araç-gereçler, geçmiş toplumların yaşantıları ile ilgili bilgi vermektedir.

Bunlara ilaveten; her toplumun coğrafyasına, geleneklerine, sosyolojik yapısına göre değişiklik gösteren zanaat türleri vardır. Türk toplumu zanaat türleri ve zanaatkarlık konusunda en zengin kültüre sahip toplumlardandır. Coğrafyamızda, halıcılık, kilimcilik, sedef kakmacılık, yemenicilik, cam üfleme, çömlekçilik gibi bir kısmı Orta Asya'ya dayanan geleneksel el sanatlarımız yaşamakta ve yaşatılmaktadır.

Ülkemizde başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere; kurum, kuruluş, üniversite ve sivil toplum kuruluşları zanaatkarlığın yitip gitmemesi için çeşitli tedbirler almakta; ülkemize has zanaatların yaşatılması için önemli çalışmalara imza atmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı; Anadolu topraklarında yaşayan zanaat ürünlerinin ve zanaatkarların envanterini çıkarmakta, destek sağlamaktadır. Üniversiteler, zanaat ürünlerini bilime entegre ederek, ilgili bölümler açmaktadır. Aynı şekilde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları da zanaatkarlık kursları açarak, hiçbir zanaatın zamana yenik düşmemesi için çareler aramaktadır.

Based on this point of view, UNESCO is raising awareness across the world by protecting such handicrafts that are tending towards obsolescence. Countries also protect their handmade products and craftsmen that are tending towards obsolescence and protect their history by ensuring that they do not wither away through aid and free courses.

HISTORICAL PROFESSION: CRAFTSMANSHIP

Aside from making people's daily lives easier, craftsmen have also made significant contributions to the history of mankind. Equipment found in archeological excavations provide information regarding the lives of past societies.

Furthermore, craftsmanship varies depending on the geography, traditions and sociological structure of each society. Turkish society has one of the richest cultures of craft and craftsmanship. Traditional handicrafts, some of which can be traced back to Central Asia, such as carpet making, rug making, mother of pearl inlaying, hand-printed headscarf making, glassblowing and pottery, are still maintained in our region.

Institutions, organizations, universities and non-governmental organizations in our country, especially the Ministry of Culture and Tourism, take measures to prevent craftsmanship from fading away and carry out significant works to sustain crafts special to our country. The Ministry of Culture and Tourism takes inventory of craft products and craftsmen in Anatolia and provides aid. Universities integrate craft products into science and found related departments. Likewise, local governments and non-governmental organizations open craftsmanship courses and look for remedies that will prevent crafts from becoming obsolete.

ARDSI SUPPORT

One of the most significant current supporters of craftsmen is the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI). ARDSI provides aid to ensure craftsmen do not become obsolete in regard to establishing craftsmanship and local produce enterprises and their modernization.

Within this context, craftsmen active in various regions of our country, such as Ağrı, Ardahan, Balıkesir, Çankırı, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Hatay, Isparta, Karaman, Kars, Mersin, Muş, Tokat and Yozgat, benefit from these supports.

CRAFTSMANSHIP TRANSFORMS

It is clear that in our country and in developed societies craftsmanship is now considered more of an art rather than a need. While the purpose of old craft products was to meet daily needs, current craft products are more considered as artistic, nostalgic and authentic.

In line with this change, product diversity and market place have also changed. Social media channels and the digital world have become the most significant medium to display craft products, which have become works of art.

Being able to re-attract the interest of the current generation through its paradigm shift, craftsmanship also does not neglect the new generation of craftsmen. Therefore, respect for craftsmen and their products continues, and they reinvent themselves with each passing age and transform into artists, and this important legacy is passed on to future generations.

TKDK DESTEKLERİ

Bugün zanaatkarların en önemli destekçileri arasında Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) bulunmaktadır. TKDK; zanaatkarlık ve yöresel ürün işletmelerinin kurulması ve modernizasyonunun yapılması konusunda zanaat ehli insanların zamana yenik düşmemesi için hibeler sağlamaktadır.

Bu kapsamda; Ağrı, Ardahan, Balıkesir, Çankırı, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Hatay, Isparta, Karaman, Kars, Mersin, Muş, Tokat, Yozgat gibi ülkemizin çeşitli yörelerinde faaliyetlerini sürdüren zanaatkarlarımız bu desteklerden faydalanmaktadır.

ZANAATKÂRLIK ŞEKİL DEĞİŞTİRİYOR

Bugün ülkemizde ve gelişmiş toplumlarda zanaatkarlığın ihtiyaçtan ziyade bir sanat olarak görüldüğü açıktır. Eski zanaat ürünlerinin kullanım amacı gündelik ihtiyaçları karşılamak iken; sanatsal bir yöne evrilen günümüz zanaat ürünlerinde nostalji ve otantizm ön plana çıkmaktadır.

Bu değişime uygun olarak ürün çeşitliği ve pazar yeri de değişmiştir. Sosyal medya kanalları ile dijital dünya sanat eseri haline gelen zanaat ürünlerinin teşhir edildiği en önemli meca haline gelmiştir. Yaşadığı paradigma değişimi ile bugünün neslinin ilgisini yeniden çekmeyi başaran zanaatkarlık; yeni nesil zanaatkarları yetiştirmeyi de ihmal etmemektedir. Dolayısıyla her çağda kendisini yenileyen, sanatçılara dönüşen zanaatkarlara ve eserlerine olan saygı devam etmekte ve yapılan çalışmalarla bu önemli miras sonraki nesillere ulaşmaktadır.

ÇÖMLEKÇİLİK ELAZIĞ'DA YENİDEN FİLİZLENİYOR

GELENEKSEL YÖNTEMLERİN GÜÇLÜĞÜNDEN DOLAYI ZAMANLA EKONOMİK DEĞERİNİ YİTİREN ÇÖMLEKÇİLİK, TKDK DESTEKLERİYLE ELAZIĞ'DA YENİDEN HAYAT BULDU.

POTTERY SPROUTS AGAIN IN ELAZIĞ

AFTER LOSING ITS ECONOMIC VALUE DUE TO THE HARDSHIPS OF TRADITIONAL METHODS, POTTERY WAS REVIVED IN ELAZIĞ WITH ARDSI AID.

İnsanlık tarihinin en eski zanaatlarından biri olan çömlekçiliğin ilk ne zaman ortaya çıktığı tam olarak bilinmemse de Hz. İbrahim'in çömlekçilik yaparak geçimini sağladığı ve o günden bu yana yapılageldiği kabul edilmektedir. Kolaylıkla elde edilen ham maddelerin en eski ve kullanışlı olanı konumunda bulunan çamur, yumuşakken kırılmadan biçimlendirilebildiği için tarihin her döneminde tercih edilmiş. Fırınlarda pişirilerek, sırlanan veya sırlanmadan yapılan toprak çanak, çömlek, testi, vazo, küp vb. yapımlarda kullanılmış. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de su küpleri, kavanozlar, su testileri gibi kaba eşyalar, sırlı ve sırsız pişmiş topraktan yapılmış.

Günümüzde zanaat olmaktan ziyade bir sanat olarak varlığını sürdüren çömlekçilik, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun (TKDK) destekleriyle Anadolu topraklarında yeniden canlanıyor. Elazığ'da Özcan Aydınhoğlu tarafından faaliyete geçen Harput Seramik ve Çömlekçilik de bu yatırımlardan biri. TKDK desteğiyle yaklaşık 3 bin 750 metrekare alan üzerine kurulu fabrikada üretilen güveç, pişirme, servis ve saklama kapları, kahvaltılık tabakları, cezve, su testileri ve süs eşyaları Türkiye'nin birçok yerinden talep görüyor.

Tesis sahibi Özcan Aydınhoğlu ile çömlekçiliği ve TKDK desteklerini konuştuk:

While it is unknown when did pottery, which is one of the oldest crafts in the history of mankind, originally begin, it is accepted that Prophet Abraham earned his living through pottery and that it has been practiced since. Being the oldest and handiest of easily obtained raw materials, mud was used across all periods of history due to its ability to be shaped while soft without being broken. Clay was used to make bowls, pots, jugs, vases, cubes etc. by firing them in ovens, glazed or unglazed. During the Ottoman period, crude wares like water cubes, jars and water jugs were made from glazed and unglazed clay.

Nowadays continuing as more of an art form rather than craft, pottery is being revived in Anatolia with aid from the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI). Harput Ceramics and Pottery, undertaken by Özcan Aydınhoğlu in Elazığ, is one of these investments. Stew pots, cooking and serving plates, containers, breakfast plates, pots, water jugs and ornaments, produced in a facility built upon an area of 3,750 square meters via IPARD aid, attract demand from many regions in Turkey.

We talked to Özcan Aydınhoğlu, the facility owner, about pottery and ARDSI aid:

► **Sizi tanıyabilir miyiz? Kendinizden bahseder misiniz?**
1960 yılında Elazığ'da doğdum. Babamın tüccar olması hasebiyle ticaretin içinde büyüdüm. Kendim de mağazacılık, inşaat, lokantacılık, marketçilik yaptım. Çanakkale Şehitliği'nin restore edildiği dönemde de görev aldım. Oradaki tanıtım turlarında Elazığ Valisi ile görüşme fırsatım oldu. Vali Bey'in teşvikleri, Elazığ ve Malatya'daki üniversitelerde görev yapan hocalarımızın da gayretleriyle 50 yaşından sonra seramikçiliğe adım atmış oldum.

► **Peki, 50 yaşından sonra bu işe girmek zor olmadı mı?**

Çamuru insanlar bir kir olarak görüyor. Ancak ben işin içine girdikten sonra gördüm ki çamur en temiz şey. İşin içine girdikçe çamurun canlı gibi hassas olduğunu anladım. Çamuru anlamaya başladıkça şaşkınlığım arttı, şaşırdıkça da daha fazla âşık oldum. İnsanın da çamurdan yaratıldığını bildiğim için olayın manevi hazzı da beni daha fazla cezbedi. İşe başladıktan sonra Elazığ'daki müzeleri ziyaret ettim. Orada gördüm ki çömlekçilik bu toprakların mirası aslında.

► **Çömlekçilik geniş bir alan, işletmenizde daha çok hangi alanına odaklanıyorsunuz?**

Biz bu işte doğal gıda kabı üretme fikriyle yola çıktık. Elazığ'da yıllık 170 bin ton üzüm üretimi var, bunlar plastik kaplar içerisinde saklanıyor ve gıda değeri düşüyor. Yine

► **Can we get to know you a little bit? Could you tell us about yourself?**

I was born in 1960 in Elazığ. As my father was a merchant, I grew up surrounded by commerce. I did shopkeeping, construction, marketing and worked as a restaurateur myself. I also took part in the restoration of the Çanakkale Martyrs' Memorial. I had the opportunity to meet the Governor of Elazığ during the promotion tours there. With the encouragement of the Governor and the efforts of professors who work at universities in Elazığ and Malatya, I entered the pottery sector after the age of 50.

► **Was it not difficult to enter the sector after the age of 50?**

Most people see mud as dirt. But when I entered the sector, I realized that mud is the cleanest of all. When I got involved, I realized that mud is delicate like a living creature. The more I came to understand mud, the more my astonishment increased, and the more I got astonished, the more I fell in love with it. Knowing that humans were created from mud, the moral gratification I got captivated me further. After entering the sector, I visited the museums in Elazığ. There I saw that pottery is a heritage of these regions.

► **Pottery is a very wide-ranging discipline, which areas do you focus on in your enterprise?**

We embarked on this with idea of producing natural food containers. Elazığ produces 170,000 tons of grape annually. These

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yıllık 8-10 bin ton tulum peyniri üretimi mevcut, bunların da yine toprak kaplarda saklanması katma değer anlamında büyük önem taşıyor. Yaptırdığımız analizler gösterdi ki Türkiye'de gıda kabı yapılmaya en uygun toprak Elazığ Sivrice Bölgesi'ndeki topraktır. Bu sebeptir ki ülkemizde bu sektörde faaliyet gösteren firmalar toprağını bu bölgeden alıyorlar. Biz aynı zamanda şehrimizin toprağının Elazığ'a katma değer oluşturması için de bu yatırımı hayat geçirdik aşlında.

► **Ülkemizin bu alandaki çok önemli markaları sizinle "know-how" paylaşımı yapmış. Nedir sizi diğer üreticilerden ayıran?**

Ben bu işin Ar-Ge sürecini yaklaşık 10 yıldır sürdürüyorum. Biz orta kaliteli ürün üretme fikrine hep soğuk baktık. Piyasa standartlarının üzerinde bir kaliteye sahip olma düsturuyula çıktığımız bu yolda önemli bir noktaya geldik. Geldiğimiz nokta uluslararası kabul gören Seramik Araştırma Merkezi (SAM) tarafından da tescillenmiş durumda. Bugün 1160 derecede porselene yakın bir seviyeyi görüyoruz ürünlerimizde. Gıda kaplarını da 950-980 derecede, geçirgenliği olan ürünler de üretiyoruz.

are contained in plastic containers, which reduces the nutritional value. Likewise, the Eastern Anatolian Region produces 8-10,000 tons of tulum cheese annually and keeping them in clay containers is very important in regard to added value. Our analyses showed that the soil most suitable for the production of food containers in Turkey is in the Sivrice Region of Elazığ. As such, firms that operate in this sector in our country receive their clay from this region. Another reason we undertook this investment was to ensure that our city's soil created added value for Elazığ.

► **Many important brands in this sector in our country shared their "know-how" with you. What separates you from other producers?**

I've been carrying out the Research & Development process for this for 10 years. We weren't fond of the idea of producing mid-quality products. We embarked on this road with the intention to have a production quality above market standards and have come a long way. Our achievement is affirmed by the Ceramics Research Center (SAM), which has international prestige. Our product quality is now at a level where we produce porcelain at nearly 1160 degrees. We produce food containers at 950-980 degrees, while also producing conductive products.

► **Bazı yemekler toprak kaplarda daha lezzetli oluyor. Buradaki sır nedir?**

Burada asıl mesele; çömleğin ısıyı homojen bir şekilde alıp bunu yine homojen bir şekilde göndermesidir. Burada ısının yavaş dağılımı da çok önemli. Bir de toprağın verdiği bir tat var. İşin ustaları da bunu toprağın sırrı olarak tanımlıyor. Son dönemde piyasada düşük kaliteli toprak ürünlerde çeşitli şikâyetler oluyor, burada benim tavsiyem bu ucuz ve basit ürünlere yönelmemesi. Çünkü sağlıktan daha değerli bir şey yok. Biz özellikle termal şoka dayalı ürünler üretiyoruz ki sağlığa herhangi bir zararı olmasın.

► **Tüketiciler toprak kap alırken nelere dikkat etmeli? Bu işin püf noktası nedir?**

Bu durum kullanım amacına göre değişir. Eğer yoğurt yapılacaksa dik form ürünler tercih edilmeli. Güveç yapılacaksa şayet; buharı içerisinde muhafaza eden, yanlardan bombeli ürünler tercih edilmeli.

► **Ürünlerinizin sağlığa etkisi nedir? Toprakta ürünler muadillerinden ne gibi farklılıklar gösteriyor?**

İnsanın yapısına en uygun ürünler topraktır. Çünkü insan da topraktan yaratılmıştır. Bugün alüminyum, çelik gibi sentetik ürünlerin mutfaklarımızı ele geçirmesiyle beraber kanser de toplumumuzda hızla artmaya başladı. Örneğin bakliyat grubu ürünleri muhafaza edilirken gün ışığına maruz kalmamalı. Plastik ve cam grubu burada bu fonksiyonu icra edemiyor. Su da bizim coğrafyamızda testilerde saklanır. Çünkü su; içerisindeki mineral yapısını ve serinliği sadece toprak kapta muhafaza edebilir. Bugün koruyucu kaplarda raf ömrünü uzatan kimyasal sentetiklerle maalesef insan ömrünü kısaltıyor.

► **Dünyada toprak kap kullanımı nasıl? Hangi bölgelerde kullanım yoğunlaşıyor?**

Dünyada şu anda Afrika Ülkeleri ile birlikte Doğu ve Güney Doğu Asya Ülkelerinde toprak kaplar yoğun olarak kullanılıyor. Avrupa'da ise İspanya ve Almanya bu alanda öne çıkıyor. Bunların haricinde Meksika ve Tunus da çömlekçilikte söz sahibi ülkeler.

► **TKDK ile nasıl irtibat kurdunuz?**

Dönemin Elazığ Valisi bizi bu yatırımı yapma konusunda çok teşvik etti. Sonrasında İl Özel İdaresi'nden bazı arkadaşlarımız bizi TKDK'ya yönlendirdi. Sonrasında biz projemizi hazırladık ve sunduk. Kurum da kabul edildi. Biz o süreçte şimdiki üretim yerimize geldik. Burası harabe konumundaydı. TKDK destekleri ile tesisimizi modernize ettik ve üretim sürecimiz başladı.

► **Some dishes taste better in clay pots. What's the secret?**

The key is that pot receives the heat homogeneously and conveys it homogeneously. Slow distribution of heat is also crucial. In addition, clay adds a taste. Dab hands define this as the secret of clay. There have been various complaints about low-quality clay products in the market recently. My advice would be to avoid such cheap and basic products. Because there's nothing more valuable than health. We produce products that are based on thermal shock to make sure it's not harmful to health.

► **What should the consumers pay attention to while purchasing clay pots? What is the key?**

It depends on the purpose of use. If it will be used to make yogurt, vertical-form products should be preferred. If it will be used for stew, vapor preserving products that are curved on the sides should be preferred.

TR

İNSANIN YAPISINA EN UYGUN ÜRÜNLER TOPRAKTANDIR. ÇÜNKÜ İNSAN DA TOPRAKTAN YARATILMIŞTIR. BUGÜN ALÜMİNYUM, ÇELİK GİBİ SENTETİK ÜRÜNLERİN MUTFAKLARIMIZI ELE GEÇİRMESİYLE BERABER KANSER DE TOPLUMUMUZDA HIZLA ARTMAYA BAŞLADI.

EN

PRODUCTS MOST SUITABLE FOR HUMANS ARE SOIL-BASED. BECAUSE HUMANS WERE ALSO CREATED FROM SOIL. AS SYNTHETIC PRODUCTS SUCH AS ALUMINUM AND STEEL TOOK HOLD OF OUR KITCHENS, CANCER HAS STARTED TO QUICKLY SPREAD IN OUR SOCIETY.

► **What is the health impact of your products? In what ways do soil-based products differ from their counterparts?**

Products most suitable for humans are soil-based. Because humans were also created from soil. As synthetic products such as aluminum and steel took hold of our kitchens, cancer has started to quickly spread in our society. For example, legumes are supposed to not be exposed to sun light all day when they are preserved. Plastic and glass products cannot fulfill this function. In our country, water is also stored in jugs. That is because water is only able to retain its mineral structure and coolness in clay pots.

Chemical synthetics that increase the shelf life of containers unfortunately shorten people's lifespans.

► **How is the global use of clay pots? In which regions are they more commonly used?**

Aside from African countries, East and Southeast Asian countries use clay pots extensively. In Europe, Spain and Germany stand out in that regard. In addition, Mexico and Tunisia have significant presence in pottery.

► **How did you get in touch with ARDSI?**

Then-Governor of Elazığ encouraged us to make this investment. Later, people from the Special Provincial Administration Unit directed us to ARDSI. We prepared our project and submitted it. It was approved by the institution. In this process we arrived at our current location of production. The place was in ruins. We modernized our facility via ARDSI aid and our production process began.

► **Proje süreciniz nasıl geçti? TKDK destekleri size hangi alanlarda kolaylık sağladı?**

Proje başvuru aşamasında çevremizdekiler bize TKDK'nın şartlarının ağır olduğunu söyledi. Ben dosyaları incelerken bunun böyle olmadığını, istenen şartların bizi doğru çalışmaya sevk eden disiplinler içerdiğini gördüm ve inanın çok sevindim. Çünkü kötü niyetli insanlar bu işe giremeyeceklerdi. Yaşım itibarıyla ülkemizin birçok dönemine şahit oldum. Devletin; üretim, yatırım yapmak isteyenlere kapıyı açtığını ve desteklediğini görünce çok gururlandım. TKDK'da ciddi bir disiplin ve samimiyet gördüm. Geldiğimiz nokta dünyada rahat dolaşabilecek, AB standartlarında ürünler üretmeyi başardık. Tesisimizin enerjiye erişim konusunda çeşitli sıkıntılarımız var. Onları da aşarsak daha büyük başarılar kazanacağımızdan eminim.

► **İş hayatında büyük tecrübeleriniz var. Peki, girişimci adaylarına neler tavsiye ediyorsunuz?**

Bir girişimcide 3 özellik bulunmalı. İlk olarak işine sevgi; bir insan yaptığı ve yapacağı işi sevmiyorsa o işi yapmasın. İkinci olarak bilgi. Bir iş hakkında bilgi birikiminiz yoksa o yatırımın sonu hüsrana olur. Son olarak da sermaye. Eğer sermayeniz yatırım yapacağınız işi karşılamıyorsa o işe asla girmeyin, elinizdeki sermayeden de olursunuz.

► **How was the project process? In which areas did ARDSI aid make things easier for you?**

During the project application process, those around us told us that ARDSI's conditions were strict. My review of the files showed me that was not accurate and that the required conditions were disciplinary measures to push us to work properly, which made me ecstatic. Because it meant that people with bad faith would not be able to undertake this task. Due to my age, I witness many periods of country. I felt proud when I saw that the government opened the door for those who wanted to produce and invest and supported them. I saw serious discipline and sincerity in ARDSI. We produced EU-standard products that can easily travel the world. We face some challenges in regard to the energy access of our facility. I'm sure we will achieve bigger things if we can overcome these challenges.

► **You have a lot of experience in business life. So, what recommendations do you have for entrepreneur candidates?**

An entrepreneur must have three qualities. First, passion for the job. If a person does not love the job he/she does and will do, he/she should not do it. Second, knowledge. If you don't have a wealth of knowledge regarding a job, your investment will fail. Lastly, capital. If your capital does not meet the investment requirements, do not undertake that investment. You'll end up losing your capital with nothing to show for it.